T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ANTEPFISTIĞI YETİŞTİRİCİLİĞİNDE BİTKİ KORUMA UYGULAMALARINA AİT SORUNLARIN BELİRLENMESİ

Hüseyin ÇEVİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BİTKİ KORUMA ANABİLİM DALI

DİYARBAKIR
TEMMUZ - 2019

T.C.

DİCLE UNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

DİYARBAKIR

Hüseyin ÇEVİK tarafından yapılan "ANTEPFISTIĞI YETİŞTİRİCİLİĞİNDE BİTKİ KORUMA UYGULAMALARINA AİT SORUNLARIN BELİRLENMESİ" konulu bu çalışma, jürimiz tarafından Bitki Koruma Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesinin

Ünvanı Adı Soyadı

Başkan: Prof. Dr. Erol BAYHAN

Üye : Prof. Dr. Mahmut Murat ASLAN

Üye : Prof. Dr. Mikdat ŞİMŞEK

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 05/07/2019

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

.../...../2019

Prof. Dr. Sevtap SÜMER EKER

ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmamda benden yardımını hiçbir zaman esirgemeyen değerli danışman hocam Prof. Dr. Erol BAYHAN'a, başta kızım Cemre Ronya olmak üzere sevgili eşim ve aileme sonsuz teşekkürü borç bilirim. Ayrıca Bu araştırmayı maddi olarak destekleyen Dicle Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü (Proje No: ZİRAAT.18.018)'ne teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEŞEKKÜR…….....……...…… I

İÇİNDEKİLER……..... II

ÖZET……..... III

ABSTRACT……..... IV

ÇİZELGE LİSTESİ…….....…..... V

ŞEKİL LİSTESİ…….....…….. VI

KISALTMA VE SİMGELER…….……..…….. X

1. GİRİŞ……..…….... 1

2. KAYNAK ÖZETLERİ …….…….…..... 5

3. MATERYAL VE METOT …….....….. 15

3.1. Materyal 15

3.2. Metot 15

3.2.1. Köy ve İşletmelerin Seçiminde Kullanılan Metot……..... 15

3.2.2. Görüşme Formlarının Hazırlanması ve Uygulanması…….. 15

4. ARAŞTIRMA BULGULARI…….....31

4.1. Antepfıstığı Üreticilerinin Bitki Koruma Sorunlarına Bakış Açıları..... **31**

4.2. İlaç Bayii Görüşme Bilgileri..... **61**

4.3. Teknik Eleman Görüşme Bilgileri..... **81**

5. SONUÇ VE ÖNERİLER..... 101

6. KAYNAKLAR…… 105

EKLER..... 109

ÖZGEÇMİŞ..... 121

ÖZET

ANTEPFISTIĞI YETİŞTİRİCİLİĞİNDE BİTKİ KORUMA UYGULAMALARINA AİT SORUNLARIN BELİRLENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hüseyin ÇEVİK

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİTKİ KORUMA ANABİLİM DALI

2019

Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki bitki koruma uygulamalarına ait sorunların belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışma doğrultusunda 2017-2018 yılları arasında GAP Bölgesine bağlı Gaziantep (Merkez, Karkamış, Nizip, Oğuzeli), Adıyaman (Merkez, Besni) ve Şanlıurfa (Merkez, Siverek, Hilvan, Suruç, Bozova, Halfeti, Birecik) illerinde 160 adet çiftçi, 61 adet zirai ilaç bayi ve 90 adet teknik eleman ile anket çalışması yapılmıştır. Çalışma sonunda ulaşılan veriler doğrultusunda GAP bölgesinde yetiştirilen Antep fıstığı alanlarında oluşan sorunlara karşı sadece kimyasal mücadele yapıldığı ve diğer mücadele yöntemlerinin hemen hemen hiç uygulanmadığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda çiftçilerin büyük bir bölümü bitki koruma konularındaki önerileri ilaç bayilerinden almakla beraber gereksiz yere ve çok fazla miktarda kimyasal ilaçlama yaptıkları belirlenmiştir. Ayrıca Antepfıstığında tarımsal mücadele kapsamında GAP bölgesinde zirai ilaç bayiliği faaliyetinde bulunan bayilerin antepfıstığı üreticilerinin bitki koruma sorunlarını doğru bir şekil de teşhis ve tespit etmeden, gereksiz ve zamansız ilaç tavsiyelerinde bulundukları tespit edilmiştir. GAP bölgesinde çalışan teknik elemanların uzmanlık alanlarına göre değerlendirilmedikleri ve çiftçiye üretim sürecinde teknik bilgi açısından fayda sağlamadıkları sadece üreticiye DGD ve prim ödemelerinde yardımcı oldukları saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anket, Bitki Koruma sorunları, Çiftçi, GAP, İlaç Bayi, Teknik eleman.

ABSTRACT

DETERMINATION OF PROBLEMS FOR PLANT PROTECTION APPLICATIONS IN PISTACHIOS

MSc. THESIS

Hüseyin ÇEVİK

DEPARTMENT OF PLANT PROTECTION
INSTITUTE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES
UNIVERSITY OF DICLE

2019

Southeastern Anatolia Region (GAP), Gaziantep (Central, Karkamış, Nizip and Oğuzeli), Adıyaman (Central and Besni) and şanlıurfa (Central, Siverek, Hilvan, Suruç, Bozova, Halfeti and Birecik) 160 farmers, 61 agrochemical shops and 90 technical staff participated in survey. It has been determined that the GAP is only dealing with chemical problems against complex problems and that other methods of struggle are almost never implemented. In this context, a large number of farmers are proposing plant protection issues, needless to take recommendations from agrochemical shops and receive a large amount of chemical substances. In addition, pistachio agricultural activities are available. The GAP chambers are located in the places where the pistachios of the dealers engaged in pesticide activities have the right shape for the protection of the plants there and without unnecessary and untimely medicines. They should know that the GAP-based technical staff are not evaluated according to their field of expertise and how they produce to the farmers.

Key words: Survey, Plant Protection worker, Farmer, GAP, Pharmaceutical Dealer, Technical staff.

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge No		Sayfa
Çizelge 4.1.	"Size göre yetiştirdiğiniz antep fıstığında karşılaştığınız en önemli sorunlar nelerdir?" sorusuna çiftçilerin verdiği yanıtlar	60
Çizelge 4.2.	"Faaliyet gösterdiğiniz bölgede geçen yıl antepfıstığında hangi hastalık, zararlı ve yabancıotlar sorun oluşturdu?" sorusuna teknik elemanların verdiği yanıtlar	99

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil No		Sayfa
Şekil 3.1.	Çiftçi ile görüşme (Siverek/Şanlıurfa)	24
Şekil 3.2.	Çiftçi ile görüşme (Hilvan/Şanlıurfa)	24
Şekil 3.3.	Bayii ile görüşme (Siverek/Şanlıurfa)	25
Şekil 3.4.	Bayii ile görüşme (Şanlıurfa Merkez)	25
Şekil 3.5.	Teknik eleman ile görüşme (Şanlıurfa)	26
Şekil 3.6.	Teknik eleman ile görüşme (Birecik/Şanlıurfa)	26
Şekil 3.7.	Boş pestisit ambalajları (Şanlıurfa)	27
Şekil 3.8.	Boş pestisit ambalajları (Şanlıurfa)	27
Şekil 3.9.	Çiftçilerin ilaçlama uygulaması (Şanlıurfa Yusufkuyu Köyü)	28
Şekil 4.1.	"Yaşınız nedir?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	30
Şekil 4.2.	"Öğrenim durumunuz nedir?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	31
Şekil 4.3.	"Ne kadar alanda üretim yapıyorsunuz?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	32
Şekil 4.4.	"Genellikle tanmsal danışmanlığınızı kim yapar?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	33
Şekil 4.5.	"Aşağıdaki hangi tarımsal kuruluşlarla işbirliği yaparsınız?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	34
Şekil 4.6.	"Bu tarımsal kuruluşlarla ne kadar sıklıkla işbirliği yaparsınız?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	36
Şekil 4.7.	"Tarımsal kuruluşlardan en çok nasıl yararlanıyorsunuz?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	38
Şekil 4.8.	"Tanm Teşkilatının size yeterince yardımcı olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	39
Şekil 4.9.	"Tanmsal faaliyet toplantılarına ne sıklıkla katıldınız?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	40
Şekil 4.10.	"Eğer bu toplantılara katıldıysanız en çok hangisine katıldınız?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	41
Şekil 4.11.	"Piyasaya yeni sürülen ilaçlar hakkındaki bilgileri nasıl edinirsiniz?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	42

Şekil 4.12.	"İlaç seçiminde tavsiye aldığınız kesimler hangileridir?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	43
Şekil 4.13.	"İlaç satın alırken dikkat ettiğiniz hususlar nelerdir?" sorusuna antepfıstığı üreticilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)	44
Şekil 4.14.	"Kullandığınız kimyasal ilaçlarda etiket üzerinde dikkat ettiğiniz noktalar nelerdir?" sorusuna antepfıstığı üreticilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)	46
Şekil 4.15.	"Tanm ilaçlarında doz ayarlamasını neye göre yaparsınız?" sorusuna antepfıstığı üreticilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)	48
Şekil 4.16.	"Tarlada gördüğünüz hastalık, zararlı ve yabancı otları tanıyor musunuz?" sorusuna antepfıstığı üreticilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)	50
Şekil 4.17.	"Bir zararlıyı görür görmez ilaçlama yapar mısınız?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	51
Şekil 4.18.	"En çok kullandığınız Tarım ilacı hangisidir?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	52
Şekil 4.19.	"En son hasat ettiğiniz ürüne kaç kimyasal ilaçlama uyguladınız.?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	53
Şekil 4.20.	"İlaçlama yaparken oluşabilecek bir soruna karşı ne şekilde önlem alıyorsunuz?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	54
Şekil 4.21.	"İlaçlama alet ve ekipmanların temizliğini yılda kaç defa yaparsınız?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	55
Şekil 4.22.	"İlaçlama ve gübreleme ambalajlarını kullandıktan sonra ne yapıyorsunuz?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	57
Şekil 4.23.	"Biyolojik Mücadele terimini daha önce hiç duydunuz mu?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	58
Şekil 4.24.	"Entegre Mücadele hakkında bilginiz var mı?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	59
Şekil 4.25.	"Tarımsal ilaçları reçete ile mi satın alıyorsunuz?" sorusuna antepfıstığı üreticilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	61
Şekil 4.26.	"Yaşınız nedir?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	62
Şekil 4.27.	"Öğrenim durumunuz nedir?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	63
Şekil 4.28.	"Üniversite mezunu iseniz bölümünüz nedir?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	64
Şekil 4.29.	"Ziraat alanında başka bir tarımsal faaliyetiniz var mı?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	65

Şekil 4.30.	"Ne zamandan beri zirai ilaç bayii ruhsatına sahipsiniz?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	66
Şekil 4.31.	"Tarımsal kuruluşlardan en çok hangisiyle işbirliğiniz bulunmaktadır?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	67
Şekil 4.32.	"Aşağıdaki toplantılarından en çok hangisine katılırsınız?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	68
Şekil 4.33.	"Üreticilerin ilaç alma konusundaki en çok rastladığınız davranışları nedir?"sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	69
Şekil 4.34.	"Herhangi bir zararlı sorunu ile karşılaşmamak düşüncesiyle, bitkileri kontrol etmeksizin düzenli aralıklarla ilaçlar mısınız?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	70
Şekil 4.35.	"Bir zararlıyı veya hastalığı görür görmez ilaç atar mısınız?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	71
Şekil 4.36.	"Zirai mücadele ilaçları önerirken en çok neleri göz önüne alırsınız?"sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	72
Şekil 4.37.	"Tavsiye ettiğiniz ilacın uygulama dozunu nasıl önerirsiniz?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	73
Şekil 4.38.	"Çiftçiler önerdiğiniz dozu dikkate alıyor mu?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	74
Şekil 4.39.	"Çiftçiler ilaçları alırken çevreye olan duyarlılıklarını belirtiyorlar mı?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	75
Şekil 4.40.	"Bir üründe birden fazla zararlı olduğunda nasıl bir yol izlersiniz?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	76
Şekil 4.41.	"Zirai Mücadele ile ilgili sorunları çözmede üreticilere nasıl yardımcı olursunuz?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	77
Şekil 4.42.	"Geçen yıl antep fıstığında en çok hangi ilacı sattınız?"sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	78
Şekil 4.43.	"Faaliyet gösterdiğiniz bölgede geçen yıl antep fıstığında hangi hastalık, zararlı ve yabancı otlar sorun oluşturdu?" sorusuna ilaç bayilerinin verdiği yanıtların dağılımı	79
Şekil 4.44.	"İlaç bayinin bürosu ve deposu aynı yerde mi?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı	80
Şekil 4.45.	"İlaç bayinin bürosu ve deposu aynı yerde ise araları herhangi bir yapı malzemesi ile ayrılmış mı?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı	81
Şekil 4.46.	"Yaşınız nedir?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	82
Şekil 4.47.	"Hangi bölümden mezun oldunuz?" sorusuna teknik personelin verdikleri cevapların dağılımı (%),	83

Şekil 4.48.	"Yüksek lisans veya doktora yapıyor musunuz / yaptınız mı?" sorusuna teknik personelin cevapların dağılımı (%)	84
Şekil 4.49.	"Şimdiye kadar en çok hangi tarımsal faaliyet toplantılarına katılırsınız?" sorusuna teknik personelin verdikleri cevapların dağılımı (%)	85
Şekil 4.50.	"Bu toplantılara ne kadar sıklıkla katıldınız?" sorusuna teknik personelin verdikleri cevapların dağılımı (%)	86
Şekil 4.51.	"Piyasaya yeni sürülen ilaçlar hakkında bilgiyi nasıl edinirsiniz?" sorusuna teknik personelin verdikleri cevapların dağılımı (%)	87
Şekil 4.52.	"Arazide karşılaştığınız herhangi bir sorunu çözmeye çalışırken üreticilerin tecrübelerini önemsiyor musunuz?" sorusuna teknik personelin verdikleri cevapların dağılımı (%)	88
Şekil 4.53.	"Arazide karşılaştığınız herhangi bir sorunu çözmeye çalışırken üreticiler önerilerinizi dinliyor mu?" sorusuna teknik personelin verdikleri cevapların dağılımı (%)	89
Şekil 4.54.	"Üreticilerin sahip olduğu yanlış tecrübelerden kurtulmasını nasıl sağlarsınız?" sorusuna teknik personelin verdikleri cevapların dağılımı (%)	90
Şekil 4.55.	"Üreticilere arazide bulunan hastalık, zararlı ve yabancı otun neden oldukları sorunlar hakkında teknik destek verirken sizce yöntem nasıl olmalıdır?" sorusuna teknik personelin verdikleri cevapların dağılımı (%)	91
Şekil 4.56.	"Bitkileri kontrol etmeden üreticilere ilaçlama önerir misiniz?" sorusuna teknik personelin verdikleri cevapların dağılımı (%)	92
Şekil 4.57.	"Herhangi bir zararlı sorunu ile karşılaşmamak düşüncesiyle, bitkileri kontrol etmeksizin düzenli aralıklarla ilaçlamayı önerir misiniz?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	93
Şekil 4.58.	"Tavsiye ettiğiniz ilacın uygulama dozunu nasıl önerirsiniz?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)	94
Şekil 4.59.	"Çiftçiler önerdiğiniz dozu dikkate alıyor mu?" sorusuna teknik elemanların verdikleri cevapların dağılımı (%)	95
Şekil 4.60.	"Budama yapmadan ve bir ağaçtan diğer bir ağaca geçmeden önce budama aletlerinin temizliğinin (sterilize edilmesi) nasıl yapılmasını tercih edersiniz?" sorusuna teknik elemanların verdikleri cevapların dağılımı (%)	96
Şekil 4.61.	"Entegre Mücadeleye yönelik uygulanan bir projede yer aldınız mı?" sorusuna teknik elemanların verdikleri cevapların dağılımı (%)	97
Şekil 4.62.	"Geçen yıl antep fıstığında en çok hangi ilaç kullanıldı?" sorusuna teknik elemanların verdikleri cevapların dağılımı (%)	98

KISALTMA VE SİMGELER

GAP : Güneydoğu Anadolu Projesi

DGD : Doğrudan Gelir Desteği

1. GİRİŞ

Anadolu, İnsanlık tarihi sürecindeki avcılık ve toplayıcılık dönemini takip eden Neolitik Çağda (MÖ 8.000-5.500) dünya genelinde yaşanmaya başlanan gelişmeler doğrultusunda zirai faaliyetlerin kendini göstermeye başladığı en eski yerleşim bölgelerinden biridir. Antep fıstığı ilk olarak Güney Anadolu'da Etiler tarafından kültür bitkisi olarak yetiştirilmeye başlandığı bilinmektedir. Antep fıstığının Etiler döneminde saraya gelen önemli misafirlere ikramlık olarak sunulmuş olması, bu ürünün kültüre alınışının kadim dönemden itibaren olduğunu göstermektedir. Antep fıstığı tarihçesiyle ilgili yapılan araştırmalarda, birinci yüzyılın başlarında Antep fıstığının doğal yetişme alanlarının en önemli yerlerinden biri olan Suriye'den alınıp İtalya'ya götürülmüş olduğuna ulaşılmaktadır. İtalya'dan Fransa ve İspanya gibi Akdeniz ülkelerine doğru genişleyerek yetiştirme alanları oluşturulmuştur (Aksoy ve ark. 2008; Yavuz, 2011).

Antep fıstığının yetişme alanı olarak iki anavatana sahip olduğu kabul görülmektedir. Bunlardan ilki Yakın Doğu ülkelerinden İran, Türkmenistan ve Kafkasya'nın yüksek bölümlerini kapsayan gen merkezi, bir diğeri ise Orta Asya ülkelerinden Pakistan, Tacikistan, Afganistan ve Hindistan'ın kuzeyini kapsayan merkezler olduğu varsayılmaktadır. Anadolu, Filistin, Afganistan, Suriye, İran ve Kafkasya Antep fıstığı kültürünün gen merkezi olduğu belirtilmiştir. Yakın Doğu ülkelerinden biri olan Türkiye, başlıca Antep fıstığının gen merkezlerinden biri olarak sayılmakta ve Türkiye Yakın Doğu'nun gen merkezi olarak da adlandırılmaktadır. Uygun ekolojik koşullar bakımından Antep fıstığı yetiştiriciliğine elverişli olan Türkiye, ürün bakımından en verimli olan ülkeler arasında yer almaktadır (Zohary, 1952; Kaşka, 1995; Tunalıoğlu ve Taşkaya, 2003; Gezginç ve Duman, 2004; Anonim, 2010; Çelik ve Karabulut 2013).

Günümüzde Antep fıstığının yetişme alanı kuzey yarım kürenin 30-45^0 güney-kuzey paralelleri arasında yer alan mikro klima özelliğine sahip alanlardır. Antep fıstığının başlıca yetişme alanları Türkiye, İran ve Suriye'yi içine alan Doğu Akdeniz'de bulunan ülkeler ile Avustralya, Çin ve Amerika Birleşik Devletleri gibi sıcak ve kurak bölgelerdir. Antep fıstığı yetişme şartları bakımından yoksul koşullara ve kurak hava şartlarına dayanıklı bir türdür. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin toprak yapısının tarıma elverişsiz olduğu alanlarda (kayalık ve taşlık, kireçli ve besin elementlerince eksik olan

topraklarda), yağış miktarının 300-500 mm arasında olduğu ve sulama konusunda geniş imkanlara sahip olmayan alanlarda üretilebilmektedir (Tekin, 2001; Gezginç ve Duman, 2004; Tilkat, 2006; Tilkat ve ark., 2008).

Antep fıstığı lezzet bakımından özgün ve zengin besin değerine sahip bir meyvedir. Genel itibariyle çerez olarak tüketilen Antep fıstığı tatlılarda ve yemeklerde kullanılmaktadır. Besin içeriği bakımından Antep fıstığı; yerfıstığı, badem ve fındık meyvelerine kıyasla protein, kalori ve karbonhidrat değeri açısından birinci, fındıktan sonra yağ oranı bakımından ise ikinci sırada bulunmaktadır. 100 gram Antepfıstığında 20.8 gram protein, , 16.4 gram karbonhidrat, 16.4 gram karbonhidrat 594 kalori ve 51.6 gram yağ bulunmasına rağmen içerisinde kolesterol hiç bulunmamaktadır. Ayrıca 100 gram Antep fıstığı içerisinde; 0.20 mg B2, 0.62 mg vitamin B1, 1.45 mg nikotinamid, 5.2 mg vitamin E, 7 mg vitamin C, 7.3 mg demir, 136 mg kalsiyum, 158 mg magnezyum, 500 mg fosfor ve 1020 mg potasyum bulunmaktadır. Bununla beraber Antep fıstığı bileşimi % 2.2 lif ve % 2.6 Kül, % 19 Karbonhidrat, % 53.2 Yağ, % 19.6 Protein ve ortalama % 5.6 Su dan oluşmaktadır (Ferguson et al., 1998; Tunalıoğlu ve Taşkaya, 2003; Gezginç ve Duman, 2004).

Antep fıstığı tekli doymamış ve düşük doymuş yağ asitlerine iyi bir kaynak olmuştur. Türkiye'de yetişmekte olan Antep fıstığı % 60-70 oranında çerez olarak ve % 30-40 oranında pasta ve tatlı sanayisinde tüketilirken, Avrupa ve ABD'de % 90'ı kuruyemiş olarak tüketilmektedir (Gezginç ve Duman 2004). Antep fıstığı toz halinde birçok tatlı çeşidinde kullanılırken, iç yeşil kabuğu da büyükbaş, küçükbaş ve kümes hayvanlarında yem olarak kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra Antep fıstığından elde edilen yağ, yemeklerde, ilaç ve kozmetik sanayisinde kullanılmaktadır (Razavi 2010). Antep fıstığı tüketimi; kandaki kolesterol seviyesinin düşmesine, koroner kalp rahatsızlığı riskinin azalmasına, kan şekeri seviyesinin yükselmesini önlemeye ve insan vücudu için birçok olumlu etkiye katkısı olacağı bildirilmektedir. Ortalama 56 gram Antep fıstığının gün içerisinde tüketilmesi yaşlılarda kan basıncının düşmesine etki ettiği belirtilmiştir (Tunalıoğlu ve Taşkaya, 2003; Gezginç ve Duman, 2004; Razavi, 2010).

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütünün verilerine göre, ABD ve İran'ın ardından antep fıstığı üretiminde üçüncü sırada yer alan Türkiye'de geçen yıl 78 bin ton

oranında Antep fıstığı rekoltesi gerçekleşmiştir (FAO,2016). Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Türkiye'nin en verimli arazileri olan özellikle Şanlıurfa, Gaziantep ve Siirt illerindeki çiftçinin gözde ürünlerinden olan Antep fıstığı rekoltesi 2018 yılında bir önceki yıla göre % 208 artışla 240 bin ton civarına ulaşmıştır. Antep fıstığı üretim alanı ülkemizde 2000'li yıllarda 2 milyon dekar iken son 18 yılda % 50'den daha fazla artarak 3,2 milyon dekara alana yükselmiştir (Anonim, 2018).Antep fıstığı yetiştiriciliği yapılan 3.134.316 dekarda, 42.570.004 meyve veren ağaç sayısı ile toplamda 170 bin ton üretimi yapılmaktadır (Anonim,2018). Bu üretime bağlı olarak; Antep fıstığı yetiştiriciliği konusunda en önemli üretime sahip olan illere göre ise Gaziantep, 75.298 bin ton üretim miktarıyla listenin başında yer alırken Şanlıurfa, 48.106 bin ton üretim ile listede ikinci sırada gelerek ülkemizde üretim konusunda önemli bir yere sahiptir (Anonim, 2017).

Antep fıstığı Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde taşıdığı ekonomik önem sayesinde 'altın ağacı' olarak kabul görmektedir (Özbek, 1978). Ülkemiz tarım alanlarının çok önemli bir kısmını oluşturan Güneydoğu Anadolu Bölgesi; Güneydoğu Toros Dağlarının güneyinde kalan Irak ve Suriye sınırları ile çevrili, az engebeli ve büyük düzlüklerden oluşmakta olup, yaklaşık 7,5 milyon hektarlık arazi varlığına sahiptir. Bu alanında yaklaşık 3,2 milyon hektarının tarımsal faaliyetler için elverişli olduğu bildirilmektedir. Türkiye'nin arazi varlığının %9,6'sını bu bölge oluşturmaktadır. Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP), Cumhuriyet tarihi boyunca yapılan en geniş ölçekli ve en fazla maliyete sahip projelerinden biridir. Bölgesel anlamda en çok aktif olarak uygulanan kalkınma plan ve programlarındandır. GAP projesi, taşıdığı amaç ve yaklaşımlar ile uluslararası alanda kayıtlarda yer almakta ve önemli bir değer taşımaktaır. Projenin dahil olduğu alan bereketli hilal olarak adlandırılan Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa ve Şırnak illeri olmak üzere Fırat-Dicle Havzası ile yukarı Mezopotamya ovalarında yer alan bu 9 ili bünyesinde barınıdırmaktadır. Ülkemizde antep fıstığının yoğun olarak yetiştirildiği bu bölgenin, yaz aylarında düşük hava nemi ve yüksek sıcaklığa sahip olması, özellikle antep fıstığında aflatoksin oluşmaması konusunda büyük avantaj sağladığı düşünülmektedir.Ancak GAP Bölgesi, Türkiye için son derece önemli tarımsal üretim alanlarına sahip olmasından dolayı ve bölge üreticisinin eğitim seviyesinin düşük olmasından kaynaklı olarak bitki koruma yöntemlerinin uygulanmasında çeşitli sorunlar

yaşanmakta ve ülkemiz için büyük öneme sahip olan antep fıstığında verim kayıplarına neden olan etmenlerin başında bitki koruma problemlerinin geldiği düşünülmektedir. Bu etmenler; hastalık, zararlı ve yabancı otlar olup, doğrudan ya da dolaylı olarak ürünü etkilemektedir. Bunun önlenmesi içinde bitki koruma çalışmalarına yeterli önem verilmeli, söz konusu çalışmalar insan sağlığı, çevre, agroekosistem ve biyolojik denge korunarak sürdürülebilir tarımsal üretim tekniklerine uygun yapılması zorunluluk haline getirilmeli, yıllık pestisit kullanım miktarı azaltılmalı ve bu miktarın da tavsiye edildiği şekilde kullanılıp kullanılmadığı takip edilmeli, kimyasal mücadeleye alternatif olarak görülen biyolojik mücadeleye, biyo-teknik yöntemlere, dayanıklı çeşit seçimine, kültürel tedbirlerin alınımına, fiziksel ve mekanik mücadele yöntemlerine öncelik verilmelidir. Bitki koruma ürünleri olarak adlandırılan ve hastalık, zararlı ve yabancı ot kontrolünde mücadele etmeni olarak kullanılan ürünlerin yanlış bir şekilde kullanılması, bitkilerde fitotoksisite etkisi, tarımsal ürünlerde kalıntı bırakma ile iç ve dış Pazar alanlarında problemleri yaşanabilmektedir. Bu yüzden bitki koruma ürünlerini kullanacak olan üreticilerimize bu ilaçları kullanma konusunda doğru yönlendirebilecek bir rehber hazırlanmalı ve bu rehber işleme konularak, tarımsal ürün yetiştirmede ilaçlamanın tavsiyeler doğrultusunda yapılması sağlanmalı ve tarımsal ürünlerde kalıntı bırakma problemi çözülmelidir. Öngörülen sorunlar çözülmediği takdirde GAP bölgesinde tarımsal üretimin yıllar içerisinde giderek düşeceği ve artık bu alanlarda üretimin yapılamayacağı öngörülmektedir.

Tarımsal alanda bitki koruma yöntemlerinin uygulanması aşamasında yaşanılacak olası sorunların tarımsal üretime önemli ölçüde etki edeceği düşünülmektedir. Buna bağlı olarak söz konusu bu araştırma ile GAP bölgesinde çalışan teknik eleman, ilaç bayileri ve Antep fıstığı üreticisi olan çiftçilerin bitki koruma sorunları ile ilgili düşünce ve davranışlarının saptanması ve olası çözümlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Gair ve Sly (1974) yaptıkları bir çalışmayla ürün yetiştirmede pestisit kullanımının önemi belirtmiş ve pestisitin uygulanması aşamasındaki harcamalar, üretimin yapılması sürecinde oluşan maliyet içinde çok az bir pay oluşturmasına karşın pestisit uygulamaları ile sebze ve meyve veriminde başarı elde edildiğini vurgulamışlardır.

Kansu (1982) yapmış olduğu bir çalışmada hastalık ve zararlılarla mücadele edilerek bitkisel üretimi artırmanın mümkün olduğuna vurgu yapmıştır. Söz konusu çalışmada, bitkisel üretimde 45-60 tür hastalık ile 70-90 tür zararlı böceğin yol açtıkları zararın ekonomide önemli kayıplara neden olduğunu ve buna karşın yapılacak mücadelenin ekonomik doğrultuda olması bakımından, büyük bir kazanç elde edileceğini belirtmiştir.

Köylüoğlu ve Özsabuncuoğlu (1983), Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde tarımsal mücadele ilaçlarının kullanılmaları ile ilgili Gaziantep ilinde karşılaşılan sorunları ortaya çıkardıkları bir çalışmada Gaziantep iline bağlı 59 köyde 510 üreticiyle birebir görüşme yapmış ve tarımsal mücadele ilaçlarının temin ile kontrolü, bu ilaçların yerinde ve zamanında çiftçiye ulaştırılabilmesi; çiftçilerin bu ilaçların uygulanması konusundaki eğitimleri ve çiftçiye tarımsal mücadele için kredi olanakları sağlanmasında karşılaşılan sorunlar detaylı olarak incelemişlerdir. Tarımsal mücadele ilaçlarının en dikkatli ve ekonomik kullanımı için gerekli, konuyla ilgili kuruluşlar ve özellikle de kamu kuruluşları arasındaki koordinasyon eksikliği olduğunu vurgulamışlardır.

Sevgican ve ark. (1990), ülkemiz sebze yetiştiriciliğinde yaşanan sorunlar ve bu sorunlar ile ilgili çözüm önerileri konusunda yaptıkları çalışmada, hastalık ile zararlı faktörlerinin verim ve kaliteyi düşüren temel nedenlerden biri olduğunu ve Türkiye'de bu sorunlar ile mücadele amacıyla yapılan ilaç kullanımının bilinçli bir şekilde yapılmadığını saptamışlardır.

Yılmaz ve ark. (1991), pilot olarak GAP bölgesinde kurulan bitki koruma klinikleri ile ilgili farklı gruplarla anket çalışmalarında bulunmuşlardır. Bu çalışmanın amacı bitki koruma konusunda var olan problemlerin yanında Bitki Koruma

Kliniklerinin kurulmasının ve uygulamaya geçilmesinin önünü açmak, Bitki Koruma Bölümü'nden mezun olanların GAP bölgesinde çalışmasının önemini vurgulamışlardır.

Akbay ve Yurdakul (1992), tarımsal savaşlarda ilaç kullanımı ve bunun ekonomik analizi konusunu Aşağı Seyhan Ovası tarım alanlarında araştırmış ve materyal olarakta anket çalışmaları neticesinde biriktirdikleri verileri kullanmışlardır. Araştırma konusu olan Aşağı Seyhan Ovasında ilaç kullanımı konusunda teknik elemanlara danışılma oranının düşük olduğu, buna dayalı olarak istenilen teknik ilerlemeye ulaşılamadığı, yanlış ve bilinçsiz ilaç kullanımına bağlı olarak araştırma bölgesinde ilaç kullanımının fazla dozda olduğunu saptamışlardır.

Antle ve Pingali (1994), pestisitlerde, verimlilik ve çiftçi sağlığı başlıklı çalışmalarında, Filipinler'de iki üretim bölgesinde kullanılan pestisitlerin etkilerini ölçmek amacıyla, aynı üretici kitlesinden anket yoluyla elde ettikleri sağlık verileri ile verimlilik verilerini birleştirilerek kullanmış ve yeterli oranda pestisit ilacının kullanılması konusunda uygulanan tarımsal politikalar ile birlikte verimli ve sağlıklı olma arasındaki etkileri görebilmek amacıyla simülasyon analizi yapmışlardır. Sonuç olarak, üreticilerin sağlığı üzerinde pestisit kullanımının olumsuz etki oluşturduğu ve söz konusu araştırma bölgesinde çeltik üretim alanlarında insektisit kullanımı konusunda yaşanabilecek bir azalmanın sosyal anlamda faydalı bir etki oluşturabileceğini kaydetmişlerdir.

Başbağ ve Tükel (1994), herbisitlerin tarımsal ekosistem üzerinde kullanılmasının canlı ve çevre üzerinde oluşturacağı olumsuz etkileri üzerine bir çalışma yapmışlardır. Söz konusu çalışmalarında herbisitlerin tarımda kullanımının son bulmayacağına bağlı olarak, kullanımın yanlış ve bilinçsizce devam etmesini önlemek ve yabancı otların kontrolü elde tutularak verimin artırılmasını sağlamak gerektiğini belirtmişlerdir. Gelişme dönemindeki kültür bitkilerinde herbisitlerin uygun doz ve teknikte, uygun toprak ve iklim şartlarında kullanılmasıyla, çevre kirliliğinin ve canlılara toksin geçişinin kısmen önüne geçilebilir. Bunun aksi durumunda canlıların yaşamlarını tehdit edecek doğal ve ekolojik denge bozukluklarının yaşanabileceği saptamışlardır.

Akkaya (1995), Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yürüttüğü bir çalışma ile baklagil ve yem bitkileri için sorun olan böcekler ve bu sorunların çözüm önerileri

hakkında bilgiler vermiştir. Araştırmacı, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde sulamayla birlikte baklagil ve yem bitkilerinin ekim alanlarında artış görülmesinden dolayı zararlılar ile mücadele konusunda yapılan çalışmalarda, ilk olarak yararlı faunanın koruma altına alınması ve Entegre Mücadele Çerçevesi'nde yapılması gerektiğini bildirmekte olup, kimyasalların kullanımının doğal düşmanların minimum oranda zarar görebileceği dönemlerde uygulanmasına önem verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Uygur ve ark. (1995) ekosistemdeki bitkiler üzerinde sulamanın olumlu etkileri araştırdıkları bir çalışmada çiftçilerin tarımda pratikleştirerek kullanmış oldukları yöntemler hakkında bilgi sahibi olabilmek için onlara yönelik iki farklı anket uygulamışlardır. Birinci anket anımsadıkları en son tarih itibariyle bulundukları günde dahil olmak üzere tarımda kullanmış oldukları pratik yöntemler sorulmuş, bunun yanında 2. ankette ise çalışmış oldukları tarlada 1 yıllık süre zarfında tarımda kullanmış oldukları pratik yöntemlerin ne sıklıkla kullanıldığı ve buna karşılık ne kadar ürün elde ettikleri sorulmuştur. Bu çalışmalar neticesinde sulama yönteminin kullanıldığı tarım bölgesinde ilaç kullanımı ve gübreleme gibi tarımsal pratikler sulama yönteminin kullanılmadığı bölgelerden daha fazla olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Ama sulanmayan bölgelerde herbisit kullanımı pestisit kullanımından daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Sulanmayan bölgelerde sulanan bölgelere oranla daha fazla yararlı böcek türlerinin olduğu gözlemlenmiştir. Bu duruma sulama bölgesinde pestisit kullanımının daha fazla olduğu sonucuna varmışlardır.

Yılmaz ve ark. (1995), GAP Bölgesinde zirai ilaç bayilerinin eğitim durumları ve üreticilere yaklaşımı ile ilgili bir yürüttükleri bir çalışmada Bayilerin ''Lise mezunu, Ziraat Mühendisi, Ziraat Yüksek Mühendisi, Eczacı ve Serbest meslek sahibi'' kişilerden oluştuklarını tespit etmişlerdir. Üreticilerin bitki koruma ile ilgili problemlerine de bayilerin kendi bilgi ve deneyimlerinden yaralanarak yardımcı olduklarını ve bir kısmının da problemi olan üreticiyi teknik teşkilata gönderdiklerini belirlemişlerdir. Yine aynı çalışma kapsamında ilaç bayilerinin müşterisi olan üreticilere; teknik talimata, teknik teşkilatın önerilerine göre ya da doğrudan ilaç prospektüslerine göre ilaç önerisinde bulunduklarını tespit etmişlerdir.

Yücel ve ark. (1995), Harran ovasında çiftçilerin tarımsal mücadeleye bakışlarını değerlendirmek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Üreticilerin %15 inin pamukta hiç

ilaçlama yapmadıklarını, ilaçlama zamanına karar verirken üreticilerin %42,15 inin tecrübelerine, %34,31 inin Teknik teşkilat tavsiyesine, %13,72 sinin ilaç bayilerin önerisine, %9,80 inin çevresinin davranışına göre hareket ettiklerini, ilaç seçiminde de çiftçilerin benzer oranlarda davranış gösterdiklerini ve çiftçilerin %24,50 sinin ilaçlama dozuna uymadıklarını tespit etmişlerdir.

Tezcan (1996), Ülkemizin bazı illerinde zirai ilaç satışı yapan bayilerin eğitim durumunu incelediği çalışmasında Doğu Anadolu Bölgesinde zirai ilaç satışı yapan bayilerden yalnızca % 17,46 sının "Ziraat Mühendisi", % 37,30'unun ise "Eczacı'' olduğunu ve Bursa ilindeki bayilerin %58,1 inin henüz "Yüksek Okul Mezunu'' olmadığını bildirmiştir.

Zeren ve ark. (1996), İçel ilinde tarımsal ilaçların pazarlanması, kullanım tekniğinin ve etkinliğinin belirlenmesi üzerine yaptıkları araştırma ile yoğun ilaç kullanımının ve polikültür tarımın, tarımsal kirliliğe çokça fazla yol açtığı sonucuna ulaşmışlardır. İçel ilinde 130 bayii ve üreticiye ilaç kullanımına karşı gösterdikleri yaklaşımlar ile ilgili bir anket uygulanmıştır. Bu anket sonucunda bayi ve üreticilerin ilaç kullanımına karşı gösterdikleri davranışlar tespit edilmiştir. 1995'te bu ilçelerde 5,467 ton oranında pestisit kullanıldığını ve bunları çiftçiye ulaştıran 229 tane bayiden %51,09'unun "Ziraat Mühendisi'' olduğunu belirlemişlerdir. Ayrıca, üreticilerin daha çok ilaç bayilerinin önerilerine göre ilaçlama yaptıklarını da vurgulamışlardır.

Akgüngör ve Kumuk (1998), yaptığı bir çalışma ile ülkemizde kimyasal girdi tüketiminin ne boyutta olduğu, yoğun kimyasal girdi tüketimine bağlı olarak tarımsal faaliyet gösterme sürecinden sonra meydana gelen çevresel kaygıları, sürdürülebilir tarım sistemleri gibi konuları ele alarak sürdürülebilir tarım metodlarının prezante edilmesinde yayın kuruluşlarının etkisini ve sürdürülebilir tarımsal üretimin satış piyasasıyla ilgili önemli detayları ortaya koymayı hedeflemişlerdir. Aynı zamanda bu çalışma ile ülkemizde kullanılan kimyasal ilaçların zamanı, süresi ve miktarı, ürün çeşidine ve bölgelere göre farklılıklar gösterdiğini, tarımsal mücadelede vazgeçilmez bir yöntem olan kimyasal ilaç kullanımının takvimsel ilaçlama sistemine yönelttiğini ve kimyasal ilaç kullanımı ile zararlıların kontrol altında tutulmaya çalışıldığını vurgulamışlardır.

Gökçe (1998), Ege Bölgesi'nde tarım ilaçları kullanımının çevre üzerinde oluşturduğu etkileri ele aldığı çalışmasında, bu konuda büyük bir önem taşıyan İzmir ili üreticilerinin sosyolojik kriterleri ile tarımsal ilaç kullanımı arasındaki ilişkiyi belirlemiştir. Sonuç olarak, çiftçilerinn %93'ünün tarımsal ilaçları kullandığını ve bu çiftçilerin %31'inin farklı tarımsal ilaç etkileri ile karşılaştığını belirtmiştir. Ayrıca, çiftçilerin %33'ünün öz tüketim amaçlı ürünlerinde kalıntı olabileceği sebebi ile ilaçlama yapmadıklarını kaydetmiştir.

Kavak (1998), Tokat İli Kazova Yöresi Meyvecilik işletmelerinde tarımsal ilaç kullanımı ve bunların ekonomik analizine yönelik yürütmüş olduğu bir çalışmada, 100 üreticiden anket yöntemiyle elde ettiği bulguları değerlendirmiştir. Buna göre üreticilerin % 98'i tarım ilaçları ve ilaçlama konusunda bilgi edinme ihtiyacı duymakta, bilgiye ihtiyaç duyan üreticilerin % 55.1'i ilaç bayilerinden, % 42.7'si ise tarım teşkilatından bilgi almaktadır. Çalışma alanında üreticilerin % 44'ünün yüksek dozda ilaç kullandığı, Tarım teşkilatının köye gidişi konusunda üreticilerin % 74'ü tarafından yeterli bulunduğu, üreticilerin % 95'i ilaçlama öncesi kalibrasyon ayarı yapmadığını ve % 73'ünün ilaçlama ile hasat arasında geçmesi gereken süreye uymadığı belirtilmektedir. Ayrıca, üreticilerin % 74'ünün kimyasal mücadelenin çevreye zarar verdiğini, % 81'inin kimyasal ilaçlama sırasında hiçbir koruyucu önlem almadığı, % 46'sının ilaç bayisini vadeli satış yaptığı için seçtiği bildirilmiştir.

Ceyhan ve ark. (2000) yapmış oldukları bir çalışmada kimyasal maddelerin Çarşamba ve Bafra ovalarında ne sıklıkta kullanıldığını ve çevreye vermiş olduğu etkilerini tespit etmeye çalışmışlardır. Bu çalışma neticesinde kimyasal gübre ve ilaç kullanımının aşırı olduğu, üreticilerin yüzeysel çevre bilgisine sahip olduğu, sahip oldukları bu çevresel bilgileri de uygulamaya aktaramadıkları bilgisine ulaşmışlardır. Araştırma bölgesinde elde edilen diğer bir bilgiye göre Türkiye'de kimyasal gübre kullanımı gelişmekte olan ülkeler ortalamasının üstünde olduğu, üreticilerin kimyasal ilaç kullanımında yeterli bilince sahip olmadığı, uygun olan ilacı ve ilaçlama zamanını belirleyemediği ve uygulanan ilaç sonrasında bekleme süresine uymadıkları neticesine varmışlardır.

Oğuz ve ark. (2000), elma üreticiliği ile ilgili Konya ilinde gerçekleştirdikleri bir bir anket çalışmasında üreticilerin ilaçlamada çevreye olabilecek zararlı etkilerini göz

ardı ettiklerini, kullanım sonrasında ilaç ambalaj ve artıklarını çevreye özensiz bir şekilde attıklarını, son ilaçlama zamanı ve sayısına da hiç riayet etmediklerini tespit etmişlerdir.

Tücer ve ark. (2004) yaptıkları bir çalışmada Manisa'nın Saruhan ilçesinde tarımsal ilaçların bağcılıkta kullanılması ve sonrasında yaşanan sorunlar ile ilgili 204 üreticiyle görüşme yapılmış ve bu görüşmeler neticesinde üreticilerin seçmiş oldukları tarımsal ilaçlar, bunların kullanım zamanı ve çevreye vermiş oldukları olumsuz etki konularındaki görüşlerini belirlemişlerdir. Söz konusu bu çalışmadan elde edilen veriler neticesinde üreticilerin büyük bir kısmı (%89,16) Tarım İl Müdürlüklerinin külleme, mildiyö ve salkım güvesi tahmin uyarısı çalışmaları doğrultusunda verilen ilanları yerine getirdikleri ve % 62,5'inin verilen ilanlar dışında başka bir ilaç kullanmadıkları belirtmişlerdir.

Yıldız ve ark. (2005) tarafından yürütülen bir çalışmada, kimyasal ilaçların modern tarımın tamamlayıcı bir bileşeni olduğu, dünyada agroekosistem içerisinde üretim süreci boyunca bir veya birden fazla kimyasal ilaç uygulamasına ihtiyaç duyulduğu ve ürün artışına bağlı olarak sebze ve meyvelerde yılda 10–15 ilaç uygulamasının normal karşılandığı ve birçok uygulamada birden fazla aktif madde kullanıldığı vurgulanmaktadır.

Emeli (2006), Seyhan ve Yüreğir Havzası'nda yaptığı bir çalışmada, bitki koruma yöntemlerinde uygulanan aşamalar sürecinde yaşanabilecek sorunların tespit edilmesi amacıyla 2005 yılında 112 üretici, 50 zirai bayi ve 48 teknik personel ile bir anket çalışması yürütmüştür. Üreticilerin çok azının ilgili teknik elemanlardan bitki koruma konularındaki önerileri aldıklarını, üreticilerin çoğunluğunun etikette belirtilen doz oranından fazla ilaç kullandıklarını, boş ilaç ve gübre atıklarını imha etmediklerini, ilaçlamadan sonra gereken bekleme süresine uymadan ürününü hasat ettiklerini ve ilaç uygulamaları sırasında herhangi bir koruyucu önlem almadıklarını ortaya koymuştur. Yine, çiftçilerin bitki koruma sorunlarının çözümünde genellikle kimyasal mücadele yöntemini tercih ettiklerini ve bilinçsiz pestisit uygulamalarının beraberinde insan ve çevre sağlığı açısından birçok olumsuzluklar meydana getirdiğini belirtmiştir.

Karabat (2007) Manisa ilindeki bağ üreticilerinin tarımsal ilaç kullanma hususunda göstermiş oldukları yaklaşım ve davranışları ile gıda üzerinde kullanılan

tarımsal ilaçların yarattığı etkileri 117 bağ üreticileriyle yapmış olduğu bir anket neticesinde analiz etmiştir. Çalışmada, üreticilerin Analitik Hiyerarşi Sürecinden yararlanarak, hedeflenen kalitedeki sofralık ve kuru üzümü elde edebilmek için geleneksel ve çevre dostu olarak kabul görülen tarım ilaçları kullanımında tercih önceliğinin hangisi olduğu hesaplamıştır. Böyle bir hedefe %68,6 ihtimalle çevre dostu olarak kabul görülen tarım ilaçlarının kullanımıyla ulaşılabileceği neticesine varmış, katılımcıların %70'inin çevre dostu olarak kabul görülen tarımsal ilaçlama yöntemini, geleneksel ilaçlama yöntemine tercih ederek daha fazla bir harcama yapabileceklerini belirttiklerini ortaya koymuştur.

Tezcan ve ark. (2009), Türkiye'den yurtdışına ihraç edilen bitkisel ürünlerde zaman zaman karşılaşılan aşırı pestisit kalıntılı ürünlerin iç piyasada da bulunabileceği kuşkusu ile iç denetimlerde de gerçekten insan sağlığı için istenmeyen dozda pestisit kalıntılı ürüne rastlanması nedeniyle bu konuda tarım ilacı satıcılarının öncelikli hedef olduklarını bildirmişlerdir. Araştırmacılar çalışmalarında tarım ilacı satabilme ruhsatına sahip kişilerin genel bilgi düzeyleri ve bazı konulardaki görüşlerini ortaya koymuşlardır. Buna ek olarak, Türkiye'de 2009 yılında yürürlüğe giren konu ile ilgili yönetmeliklerin durumu daha da iyiye götürebileceğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Araştırmacılar çalışmalarında önemli bir hatırlatma olarak, zincirin sadece bir halkasını oluşturan tarım ilacı bayilerinin geliştirilmesinin pestisit kalıntısı sorunu için tamamıyla bir çözüm olabileceği beklentisinin de doğru olmayacağını önemle ifade etmişlerdir.

Georgiadou ve ark. (2012) Antep fıstığının aflatoksin içeriği ile ilgili yaptıkları bir çalışmada; antep fıstığının ağaçlarında genellikle mayıs, haziran gibi meyve kabukları yumuşak olduğu için haşere istilasına karşı hassas yapıda olduğunu ve genellikle çiftçilerin bu dönemde haşerelere karşı kimyasal ilaç uyguladıklarını, olgunlaşmanın (çekirdek geliştiğinde renk kırmızı-mora döner ve kabuğundan kolayca ayrılır, sertleşen kabuk çatlar, gövde yumuşar) temmuz ayında başladığını ve ağustos ayının son günlerinde, hasat başlarken sona erdiğini ve bu sebeple böcek zarar eşik değerlerin üzerinde olmadığı sürece genellikle bu aşamada bitki koruyucu ürünlerin kullanılmaması gerektiğini bildirmişlerdir.

Yetkin ve ark. (2013), Şanlıurfa ilinde bitki koruma ürünlerinin (insektisit, fungusit, herbisit, bitki gelişim düzenleyicileri) kullanım durumunun ve mevcut

sorunlarının belirlenmesi amacıyla yaptığı anket çalışmasında ildeki satış potansiyeli yüksek, 10 zirai ilaç bayisi ile birebir görüşmüş ve pamuk, buğday, mısır, mercimek, antepfıstığı, sebze yetiştirilen başlıca kültür bitkilerindeki bitki koruma ürünlerini ve bunlarla ilgili sorunları belirlemişlerdir. Yapılan anketler sonucunda bazı pestisitlerin tavsiye edilen dozun çok üzerinde kullanıldığını, ruhsatsız ilaç satışı yapan işletmelerin olduğunu, yeterli sayıda reçete yazabilecek Ziraat Mühendisinin olmadığını, reçeteli sistem ile ilgili ciddi sorunların olduğunu, bölgede yeterli sayıda tarım danışmanının olmadığını, üreticilerin ilaç seçiminde bilinçsiz olduğunu, etmeni dahi tanımadıklarını, mücadeleye başlarken genel olarak ekonomik zarar eşiğine dikkat etmediklerini, bazı pestisitlerin genellikle tavsiye edilen zamandan daha geç dönemde uygulandığını ve bunun sonucunda etki düşüklüğü olduğunu, kimyasal mücadeleye alternatif yöntemlerin uygulanmadığını, üreticilerin ucuz olan veya tanıdıklarının tavsiye ettiği ilaçları tercih ettikleri gözlemlemişlerdir.

Ayata ve ark. (2014), Şanlıurfa ilinde pamuk yetiştiriciliğinde karşılaşılan bitki koruma sorunları hakkında 68 köyde 100 yetiştirici ile yürüttükleri bir anket çalışmasında; pamuk üreticilerinin %5'inin okuma yazma bilmediği, %42'sinin ilkokul mezunu ve %12'sinin ortaokul mezunu olduğunu belirlemişlerdir. Tarımsal mücadele konusunda faaliyetlere karar verirken %50'sinin ziraat teşkilatına danışmayı, %27'sinin ise komşularına ve çevreye göre hareket etmeyi seçtiği saptanmıştır. İlaçlama yapan üreticilerin%34'ünün bir defa, %37'sinin iki defa, %20'sinin üç defa ve %5'inin dört defa ilaçlama yaptığı, %80'inin biyolojik mücadele hakkında bilgisinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Çalışmada elde edilen sonuçların insan ve çevre açısından oluşturabileceği olumsuzluklar ve çözüm önerilerini tartışmışlardır.

Özcan ve ark. (2014), Gaziantep çiftçilerinin bitki koruma etmenleriyle savaşta mevcut durumu üzerine yaptıkları bir araştırmada üreticilerin bitki koruma etmenleriyle savaşta en fazla desteğe ihtiyaç duyduğu konular saptanmış ve bu amaçla 2010-2013 yılları arasında Antep fıstığı Araştırma İstasyonu Müdürlüğü Teknik personellerince yazılan Bitki Koruma Ürünü Reçeteleri ile raporlarını değerlendirmişlerdir. Çalışma sonucunda; 2010-2013 yılları arasında toplam 1420 üreticinin en fazla teknik destek aldıkları etmenlerin *Septoria pistaciana* (%32.3), *Megastigmus pistaciae* (%17.3), *Agonoscena* spp. (%6.1), *Lobesia botrana* (%5.5), *Capnodis spp*. (%5.3) ve *Uncinula necator* (% 5.1) olduğunu belirlenmiş ve etmene bağlı olarak değişmekle birlikte yıllar

içinde Antep fıstığı Araştırma İstasyonuna başvuran üretici sayısında dalgalanmalar görüldüğü, bu dalgalanmaların nedeninin ise üreticilerin teknik destek aldıktan sonra bilinçlenmesi, iklimsel faktörlerin etkisiyle etmenlerin her yıl aynı düzeyde epidemi oluşturamaması ve çiftçilerin mücadelede başarılı olması olarak saptamışlardır.

Özcan ve ark. (2014), Gaziantep üreticilerinin bitki koruma etmenleriyle mücadelede mevcut durumu üzerine yaptıkları bir araştırmada üreticilerin bitki koruma etmenleriyle mücadelede en fazla desteğe ihtiyaç duyduğu konular saptanmış ve bu amaçla 2010-2013 yılları arasında Antepfıstığı Araştırma İstasyonu Müdürlüğü-AFAİ teknik personellerince yazılan Bitki Koruma Ürünü Reçeteleri ile raporları değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda; 2010-2013 yılları arasında toplam 1420 üreticinin en fazla teknik destek aldıkları etmenlerin *Septoria pistaciana* (%32.3), *Megastigmus pistaciae* (%17.3), *Agonoscena* spp. (%6.1), *Lobesia botrana* (%5.5), *Capnodis spp*. (%5.3) ve *Uncinula necator* (% 5.1) olduğunu belirlenmiş ve etmene bağlı olarak değişmekle birlikte yıllar içinde Antep fıstığı Araştırma İstasyonuna başvuran üretici sayısında dalgalanmalar görüldüğü, bu dalgalanmaların nedeninin ise üreticilerin teknik destek aldıktan sonra bilinçlenmesi, iklimsel faktörlerin etkisiyle etmenlerin her yıl aynı düzeyde epidemi oluşturamaması ve çiftçilerin mücadelede başarılı olması gibi sebeplerden kaynaklandığını bildirmişlerdir.

Bayhan ve ark. (2015), Güneydoğu Anadolu Bölgesi pamuk alanlarındaki bitki koruma problemlerinin belirlenmesi amacıyla Diyarbakır (Merkez, Bismil, Çınar), Mardin (Merkez, Nusaybin ve Kızıltepe) ve Şanlıurfa (Siverek Harran, Viranşehir) illerindeki toplam 233 pamuk üreticisi ile yaptığı anket çalışmasında elde edilen sonuçlara göre; üreticilerin %52'sinin bitki koruma konularındaki tavsiyeleri ilaç bayilerinden, %35'inin ise ilgili teknik elemanlardan aldıklarını, üreticilerden %76'sının etikette belirtilen dozda ilaç kullanmadıklarını, %82'sinin boş ilaç atıklarını imha ettiklerini ve %76'sının da ilaç uygulamaları sırasında eldiven, maske, gözlük gibi materyallerle koruyucu önlem aldıklarını bildirmişlerdir.

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Materyal

Araştırmanın ana meteryalini 2017-2018 yılları arasında antep fıstığı üretiminin yoğun olarak yapılan bölgede antep fıstığı üreticileri, zirai ilaç bayileri ve teknik elemanlarla yüz yüze yapılan anket sonucu elde edilen orijinal veriler oluşturmaktadır.

Araştırmada amacına uygun olarak hazırlanan çiftçilere 26 sorudan oluşan EK-1'de verilen "çiftçi görüşme formu" , zirai ilaç bayilerine 20 sorudan oluşan, EK-2'de verilen "zirai ilaç bayi görüşme formu" ve teknik elemanlara 18 sorudan oluşan, EK-3'te verilen "teknik eleman görüşme formu" kullanılmıştır.

3.2. Metot

3.2.1. Köy ve İşletmelerin Seçiminde Kullanılan Metot

Araştırma 2017-2018 yılları arasında, Güneydoğu Anadolu Bölgesine bağlı Şanlıurfa (Merkez, Siverek, Hilvan, Suruç, Bozova, Halfeti, Birecik), Gaziantep (Merkez, Karkamış, Nizip, Oğuzeli) ve Adıyaman (Merkez, Besni) çalışma bölgesinde yapılmıştır.

Araştırmada verilerin sağlıklı bir şekilde edilebilmesi için tarımın yoğun olarak yapıldığı ve coğrafi dağılımları dikkate alınarak çalışma alanını temsil edecek şekilde her ilçeden en az 3 köy seçilerek toplam 52 köy ve her köyden en az 3 çiftçi olmak üzere toplam 160 çifti ile görüşülerek görüşme formları doldurulmuştur. Çalışmanın yapıldığı bölgede faaliyet gösteren her ilçeden en az 3 bayi seçilerek toplam 75 bayiyle görüşülüp görüşme formları doldurulmuştur. Bölgede bitki koruma alanında faaliyet gösteren toplam 90 adet teknik elemanla görüşülüp görüşme formları doldurulmuştur. Formlar yüz yüze görüşülerek soru cevap şeklinde doldurulmuştur.

3.2.2. Görüşme Formlarının Hazırlanması ve Uygulanması

Araştırma hedefini kapsayacak bilgilerin tespiti için çiftçi, teknik eleman ve zirai ilaç bayilerine ayrı ayrı görüşme formları hazırlanmıştır. Araştırmanın temel verilerini oluşturacak bilgilerin alınmasında oluşabilecek hataların minimum düzeyde tutulması için, çiftçi ve zirai ilaç bayileri bizzat araştırmacı tarafından, teknik eleman görüşme

formu ise bizzat teknik eleman tarafından doldurulmuştur. Yapılan bu çalışmayla bölgede üretim yapıp faaliyet gösteren çiftçi, zirai ilaç bayisi ve teknik elemanların yaklaşımları belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilecek sonuçların insan sağlığı ve çevre kirliliği açısından oluşturabilecek sorunlar ve çözüm yolları tartışılmıştır.

Çiftçi Görüşme Formu

Adı, soyadı: ___ / ___ / 2018

İli/İlçesi/Köyü:

İletiiim adresi (Telefon) :

1) Yaşınız nedir?

Cevap…….

2) Öğrenim durumunuz nedir?

a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise

d) Üniversite e) Lisansüstü (Yüksek Lisans, Doktora)

3) Ne kadar alanda üretim yapıyorsunuz?

a) 0-100 da b) 100-250 da c) 250-500 da

d) 500-1000 da e)1000 da'dan fazla

4) Genellikle tarımsal danışmanlığınızı kim yapar?

a) Ziraat Mühendisi b) Tekniker c) İlaç bayi

d) Kendim e) Diğer

5) Aşağıdaki hangi tarımsal kuruluşlarla işbirliği yaparsınız?

a) Ziraat Fakültesi b)Tarım İl Md. c)TarIm İlçe Md.

d) Araştırma kuruluşları e) Diğer

6) Bu tarımsal kuruluşlarla ne kadar sıklıkla işbirliği yaparsınız?

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bazen

d) Nadiren e) Hiç

7) Tarımsal kuruluşlardan en çok nasıl yararlanıyorsunuz?

a) Araziye çağırarak veya örnek götürüp danışaarak

b) Yeni ilaçlar hakkında bilgi alarak

c) Yeni hastalık ve zararlı hakkında bilgi alarak

d) İlaç hazırlanması ve uygulama hakkında bilgi alarak

e) Diğer (Dosya işlemleri)

8) Tarım Teşkilatlarının size yeterince yardımcı olduğunu düşünüyor musunuz?

a) Evet b) Hayır

9) Tarımsal faaliyet toplantılarına ne sıklıkla katıldınız?

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bazen d) Nadiren e) Hiç

10) Eğer bu toplantılara katıldıysanız en çok hangisine katıldınız?

a) Tarla Günü b) Konferans c) Seminer d) Tanıtım e) Diğer

11) Piyasaya yeni sürülen ilaçlar hakkındaki bilgileri nasıl edinirsiniz?

a) Firma Elemanları b)Tarım Teşkilatı c)ilaç Bayi

d) internet e) Diğer

12) İlaç seçiminde tavsiye aldığınız kesimler hangileridir?

a) Tarım Teşkilatı b) ilaç Bayileri c) Komşu üreticiler

d) Tecrübe ve Alışkanlıklarım e) Diğer

13) İlaç satın alırken dikkat ettiğiniz hususlar nelerdir?

a) Ucuz, etkili, denenmiş olmasına

b) Etkili olmasına, çevre ve insan sağlığınana zararlılık düzeyine

c) Yeni ürün olması ve daha önce kullanmış olmamasına

d) Çok etkili olmasına

e) Diğer

14) Kullandığınız kimyasal ilaçlarda etiket üzerinde dikkat ettiğiniz noktalar nelerdir?

a) Kullanım dozu ve şekli

b) Son kullanma tarihi

c) Diğer ilaçlarla karışabilirliği

d) Etiket üzerine dikkat etmiyorum

e) Diğer

15) Tarım ilaçlarında doz ayarlamasını neye göre yaparsınız?

a) Etikete göre

b) Teknik teşkilatların önerisine göre

c) İlaç Bayilerinin önerisine göre

d) Tecrübeye ve diğer üreticilere göre

e) Hepsi

16) Tarlada gördüğünüz hastalık, zararlı ve yabancı otları tanıyor musunuz?

a) Evet b) Bazen c) Hayır

17) Bir zararlıyı görür görmez ilaçlama yapar mısınız?

a) Evet b) Hayır

18) En çok kullandığınız Tarım ilacı hangisidir?

a) Böcek ilacı b) Hastalık ilacı c) Yabancı ot ilacı

d) Örümcek (Akar) ilacı e) Diğer

19) En son hasat ettiğiniz ürüne kaç kimyasal ilaçlama uyguladınız?

a) Bir defa b) İki defa c) Üç defa d)Dört defa e) Diğer

20) İlaçlama yaparken oluşabilecek bir soruna karşı ne şekilde önlem alıyorsunuz?

a) ……..…….

b) ……..…….

c) ……..…….

d) ……..…….

e) ……..…….

21) İlaçlama alet ve ekipmanların temizliğini yılda kaç defa yaparsınız?

a) Yılda 1 kez b) Yılda 2 kez c) Yılda 3 kez

d) Yılda 4 ve üzeri e) Hiç yapmıyorum

22) İlaçlama ve gübreleme ambalajlarını kullandıktan sonra ne yapıyorsunuz?

a) Boş ambalajları toplayıp imha ediyorum

b) Boş ilaç kutularını başka amaç için kullanıyorum

c) Boş ambalajları toplayıp dereye atıyorum

d) Boş ambalajları toplayıp toprağa gömüyorum

e) Diğer

23) Biyolojik Mücadele terimini daha önce hiç duydunuz mu?

a) Evet b) Hayır

24) Entegre Mücadele hakkında bilginiz var mı?

a) Evet b) Hayır

25) Size göre yetiştirdiğiniz antepfıstığında karşılaştığınız en önemli sorunlar nelerdir?

a) ……..…….

b) ……..…….

c) ……..…….

d) ……..….

e) ……..….

26) Tarımsal ilaçları reçete ile mi satın alıyorsunuz?

a) Evet b) Hayır

İlaç Bayi Görüşme Formu

Adı, soyadı: ___ / ___ / 2018

İli/ilçesi:

İletişim adresi (Telefon) :

1) Yaşınız ve cinsiyetiniz nedir?

Yaş:…… Cinsiyet:……..

2) Öğrenim durumunuz nedir?

a) ilkokul b)Ortaokul c) Lise

d) Üniversite e) Lisansüstü (Yüksek Lisans, Doktora)

3) Üniversite mezunu iseniz bölümünüz nedir?

a) Bitki koruma b) Bahçe Bitkileri c) Tarla Bitkileri

d) Zootekni e) Diğer

4) Ziraat alanından başka bir faaliyetiniz var mı?

a) Danışmanlık b) Tohum, Gübre, Tarım araç- gereç, satışı

c) Çiftçilik d) Ürün alım satımı e) Diğer

5) Ne zamandan beri zirai ilaç bayi ruhsatına sahipsiniz?

a) 1 - 5 yıl arası b) 5 - 10 yıl arası c) 10 - 15 yıl arası

d) 15 - 20 yıl arası e)20 - 25 yıl arası

6) Tarımsal kuruluşlardan en çok hangisiyle işbirliğiniz bulunmaktadır?

a) Ziraat Fakültesi b)Tarım il Md. c)Tarım ilçe Md.

d)Araştırma kuruluıları e) Diğer

7) Aşağıdaki toplantılardan en çok hangisine katılırsınız?

a) Tarla Günü b)Konferans c) Seminer

d) Tanıtım e) Hepsi

8) Üreticilerin ilaç alma konusundaki en çok rastladığınız davranışları nedir?

a) Teknik mühendisin yazdığı reçete ile gelir

b) Komşunun önerdiği ilaç ismiyle gelir

c) Bize danışır

d) Geçen yılda kullandığı ilaç ismiyle gelir

e) Diğer

9) Herhangi bir zararlı sorunu ile karşılaşmamak düşüncesiyle, bitkileri kontrol etmeksizinndüzenli aralıklarla ilaçlar mısınız?

a) Evet b) Bazen c) Hayır

10) Bir zararlıyı veya hastalığı görür görmez ilaç atar mısınız?

a) Evet b) Bazen c) Hayır

11) Zirai mücadele ilaçları önerirken en çok neleri göz önüne alırsınız?

a) Spesifik olması

b) insan ve çevre sağlığına zararlı olmaması

c) Ucuz olması

d) Çok etkili olması

e) Diğer

12) Tavsiye ettiğiniz ilacın uygulama dozunu nasıl önerirsiniz?

a) Etiket dozuna göre öneririm

b) Tecrübeme göre öneririm

c) Etiket dozundan daha fazla öneririm

d) Etiket dozundan daha az öneririm

e) Diğer

13) Çiftçiler önerdiğiniz dozu dikkate alıyor mu?

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bazen d) Nadir olarak e) Hayır

14) Çiftçiler ilaçları alırken çevreye olan duyarlılıklarını belirtiyorlar mı?

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bazen d) Nadir olarak e) Hayır

15) Bir üründe birden fazla zararlı olduğunda nasıl bir yol izlersiniz?

a) En önemli zararlıya karşı ilaç öneririm

b) Birden fazla zararlı için bir ilaç öneririm

c) Her bir zararlı için ayrı ayrı ilaç öneririm

d) Birden fazla zararlıya karşı önerilen ilaçları birlikte uygulamasını öneririm

e) Diğer

16) Zirai Mücadele ile ilgili sorunları çözmede üreticilere nasıl yardımcı olursunuz?

a) Kendim çabamla çözerim

b) İlaç firma elemanlarına sorarım

c) Teknik Teşkilata sorarım

d) Zirai Mücadele Ents. Elemanlarına sorarım

e) Diğer

17) Geçen yıl antepfıstığında en çok hangi ilacı sattınız?

a) İnsektisit b) Herbisit c) Fungisit d) Nematisit e) Diğer

18) Faaliyet gösterdiğiniz bölgede geçen yıl antepfıstığında hangi hastalık, zararlı ve yabancıotlar sorun oluşturdu?

a) ……

b) ……

c) ……

d) ……

e) ……

19) İlaç bayinin bürosu ve deposu aynı yerde mi?

a) Aynı yerde b)Farklı yerde

20) İlaç bayinin bürosu ve deposu aynı yerde ise araları herhangi bir yapı

malzemesi ile ayrılmış mı?

a) Evet b) Hayır

Teknik Eleman Görüşme Formu

Adı, soyadı: ___ / ___ / 2018

İli/ilçesi:

İletişim adresi (Telefon) :

1) Yaşınız ve cinsiyetiniz nedir?

Cevap:……

2) Hangi bölümden mezun oldunuz?

Cevap:……

3)Yüksek lisans veya doktora yapıyor musunuz / yaptınız mı?

a) Evet b) Hayır

4) Şimdiye kadar en çok hangi Tarımsal faaliyet toplantılarına katıldınız?

a)Tarla Günü b)Konferans c)Seminer d)Tanıtım e)Hepsi

5) Bu toplantılara ne kadar sıklıkla katıldınız?

a) 1- 6 Ay içinde b) 6 ay - 1 yıl içinde c) 1- 2 Yıl içinde

d) 2- 5 Yıl içinde e) Diğer

6) Piyasaya yeni sürülen ilaçlar hakkında bilgiyi nasıl edinirsiniz?

a) Firma Elemanları b) Seminer c) ilaç Bayi d) internet e) Diğer

7) Arazide karşılaştığınız herhangi bir sorunu çözmeye çalışırken üreticilerin tecrübelerini önemsiyor musunuz?

a) Evet b) Hayır c) Diğer

8) Arazide karşılaştığınız herhangi bir sorunu çözmeye çalışırken üreticiler önerilerinizi dinliyor mu?

a) Evet b) Hayır c)Diğer

9) Üreticilerin sahip olduğu yanlış tecrübelerden kurtulmasını nasıl sağlarsınız?

a) Sahip olduğu tecrübelerin yanlış olduğunu anlatırım

b) Konu hakkındaki doğru bilgiyi ona direkt anlatırım

c) Onun tecrübelerinden yararlanarak doğru bilgileri kazanmasını sağlarım

d) Üreticiler hiçbir zaman tecrübelerinden kurtulamazlar

e) Diğer

10) Üreticilere arazide bulunan hastalık, zararlı ve yabancı otun neden oldukları sorunlar hakkında teknik destek verirken sizce yöntem nasıl olmalıdır?

a) Üreticilere sorun hakkında detaylı bilgi sunmak

b) Üreticilere sorun hakkında kavrayabilecekleri kadar bilgi vermek

c) Üreticilerle birlikte sorunu anlayamaya ve çözmeye çalışmak

d) Sorunu çözdükten sonra sonucunu üretici ile paylaşmak

e) Diğer

11) Bitkileri kontrol etmeden üreticilere ilaçlama önerir misiniz?

a) Evet b) Bazen c) Hayır

12) Herhangi bir zararlı sorunu ile karşılaşmamak düşüncesiyle, bitkileri kontrol etmeksizin düzenli aralıklarla ilaçlamayı önerir misiniz?

a) Evet b) Bazen c) Hayır

13) Zirai mücadele ilaçlarının doz ayarlamalarında, etiket üzerinde belirtilen dozu mu tavsiye ediyorsunuz, yoksa farklı bir doz mu öneriyorsunuz?

a) Etiketindeki dozu öneriyorum

b) Tecrübeme dayanarak doz öneriyorum

c) Doz önerisinde bulunmuyorum

14) Çiftçiler önerdiğiniz dozu dikkate alıyor mu?

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bazen d) Nadir olarak e) Hayır

15) Budama yapmadan ve bir ağaçtan diğer bir ağaca geçmeden önce, budama aletlerinin temizliğinin (sterilize edilmesi) nasıl yapılmasını tercih edersiniz?

a) Budama aletlerini çamaşır suyu ile temizlerim

b) Budama aletlerini su ile temizlerim

c) Budama aletlerini ispirtoya batırarak temizlerim

d) Dikkat etmem

16) Entegre Mücadeleye yönelik uygulanan bir projede yer aldınız mı?

Entegre Mücadele uygulanan ürün: ……..……

a) Evet b) Hayır

17) Geçen yıl antepfıstığında size göre en çok hangi ilaç kullanıldı?

a) İnsektisit b) Herbisit c) Fungisit d) Nematisit e) Diğer

18) Faliyet gösterdiğiniz bölgede geçen yıl antepfıstığında hangi hastalık, zararlı ve yabancıotlar sorun oluşturdu?

a) ……

b) ……

c) ……

d) ……

e) ……

Şekil 3.1. Çiftçi ile görüşme (Siverek/Şanlıurfa-15.05.2018)

Şekil 3.2. Çiftçi ile görüşme (Hilvan/Şanlıurfa-10.05.2018)

Şekil 3.3. Bayi ile görüşme (Siverek/Şanlıurfa-15.04.2018)

Şekil 3.4. Bayi ile görüşme (Şanlıurfa Merkez-10.04.2018)

Şekil 3.5. Teknik eleman ile görüşme (Şanlıurfa Merkez-10.06.2018)

Şekil 3.6. Teknik eleman ile görüşme (Birecik/Şanlıurfa-17.05.2017)

Şekil 3.7. Boş pestisit ambalajları (Siverek/Şanlıurfa-16.06.2018)

Şekil 3.8. Boş pestisit ambalajları (Siverek/Şanlıurfa-16.06.2018)

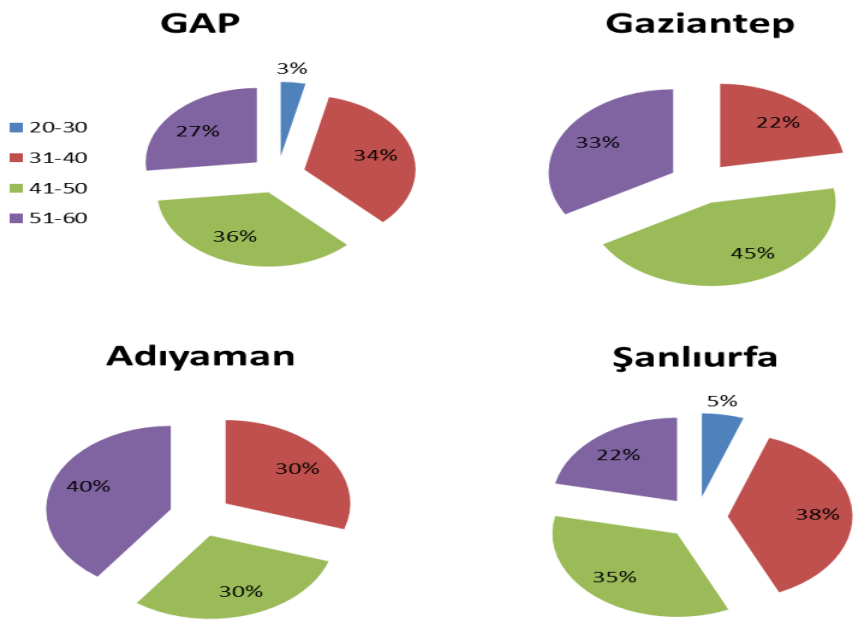
Şekil 3.9. Çiftçilerin ilaçlama uygulaması (Şanlıurfa Yusufkuyu Köyü-20.05.2017)

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Antepfıstığı Üreticilerinin Bitki Koruma Sorunlarına Bakış Açıları

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yürütülen bu çalışma Gaziantep (Merkez, Oğuzeli ve Nizip), Şanlıurfa (Merkez, Siverek, Suruç, Bozova ve Birecik) ve Adıyaman (Merkez, Samsat ve Besni) illerinde 160 üreticiye 26 anket sorusu yöneltilmiştir. Bu anket sorularının her birine verilen cevaplar kendi içinde ayrı ayrı değerlendirilmesi yapılarak aşağıda verilmiştir.

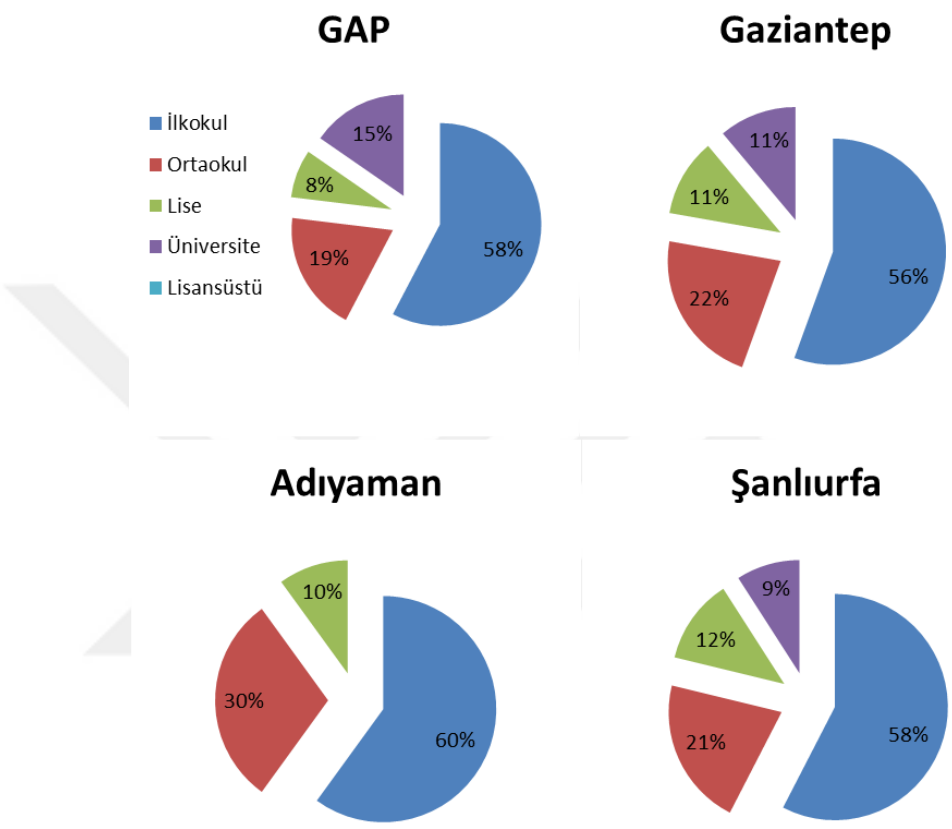
GAP bölgesindeki çiftçilerin "Yaşınız nedir?" sorusuna verdikleri cevaplar incelendiğinde çiftçilerin % 3'ü 20-30 yaş aralığında, % 34'ü 31-40 yaş aralığında, % 36'sı 41-50 yaş aralığında, % 27'si 51-60 yaş aralığında oldukları saptanmıştır (Şekil 4.1). Böylece GAP bölgesindeki çiftçilerin çoğu (% 36'sı) 41-50 yaş aralığında oldukları görülmektedir. Çiftçilerin il bazında verdikleri yanıtlara bakıldığında Gaziantep'te çiftçilerin (% 22'si 31-40, % 45'i 41-50, % 33'ü 51-60) yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Şanlıurfa'da (% 5'i 20-30, % 38'i 31-40, % 35'i 41-50, % 22'si 51-60) ve Adıyaman'da (20-30, % 30'u 31-40, % 30'u 41-50, % 40'ı 51-60) yaş aralığında oldukları belirlenmiştir. Bu veriler dikkatlice incelendiğinde GAP bölgesindeki çiftçilerin yaş itibarıyla genç olmadıkları daha çok orta yaş grubunda oldukları görülebilir. 20-30 yaş aralığındaki çiftçilerin diğer illere kıyasla % 5 oranla Şanlıurfa'da daha fazla olduğu, 31-40 yaş aralığındaki çiftçilerin diğer illere göre yine % 38'lik oranla Şanlıurfa'da en fazla olduğu, 41-50 yaş aralığındaki çiftçilerin diğer illere göre % 45'lik oranla Gaziantep'te en fazla olduğu ve ayrıca 51-60 yaş aralığındaki çiftçilerin % 40'lık oranla en fazla Adıyaman ilinde olduğu görülmektedir.

Şekil. 4.1. Yaşınız nedir?" sorusuna antepfıstığı üreticilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

"Öğrenim durumunuz nedir?" sorusuna GAP bölgesindeki üreticilerin verdiği cevaplar sırasıyla "İlkokul" diyenlerin oranı % 58, "Ortaokul" diyenlerin oranı % 19, "Lise" diyenlerin oranı % 8, "Üniversite" diyenlerin oranı % 15 olarak belirlenmiştir (Şekil 4.2). Çıkman ve Yarba (2007) tarafından Harran ovasında bulunan sebze sahalarında yapılan bir araştırmada, çiftçilerin % 17'sinin okuma yazma bilmediğini, % 57'si kadarının "ilkokul mezunu" olduğunu ve % 9'nun "ortaokul mezunu" olmakla birlikte % 4'nün ise "üniversite mezunu" olduğu saptanmıştır. İllere göre üreticilerin verdiği cevaplar irdelendiğinde İlkokul diyenlerin oranı Gaziantep'te % 56, Şanlıurfa'da % 58 ve Adıyaman'da % 60 saptanmış olup "ortaokul" diyenlerin oranı Gaziantep'te % 22, Adıyaman'da % 30 ve Şanlıurfa'da % 21 olarak belirlenmiştir. "Lise" diyenlerin oranı Gaziantep'te % 11, Adıyaman'da % 10 ve Şanlıurfa'da % 11 olmakla birlikte "üniversite" diyenlerin oranı Şanlıurfa'da % 9, Gaziantep'te 11 olarak tespit edilmiştir. Bu bilgiler ışığında GAP bölgesindeki çiftçilerin çoğunluğu (% 58) ilkokul mezunu olup bölgenin eğitim seviyesinin oldukça düşük olduğu söylenebilir. Bu nedenle bölgede bitki koruma alanında; örneğin ilaç kullanımı, ilaçlama sırasında zehirlenmeye karşı önlemlerin alınması ve ilaçlamadan sonra ilaç kutularının imhası gibi pek çok konuda sorunlar yaşanabilmektedir. Ayrıca bölge bazında üniversite mezunu olanların oranı da % 15 oranında olup, bu oranın bölge için çok düşük olmadığı düşünülmektedir.

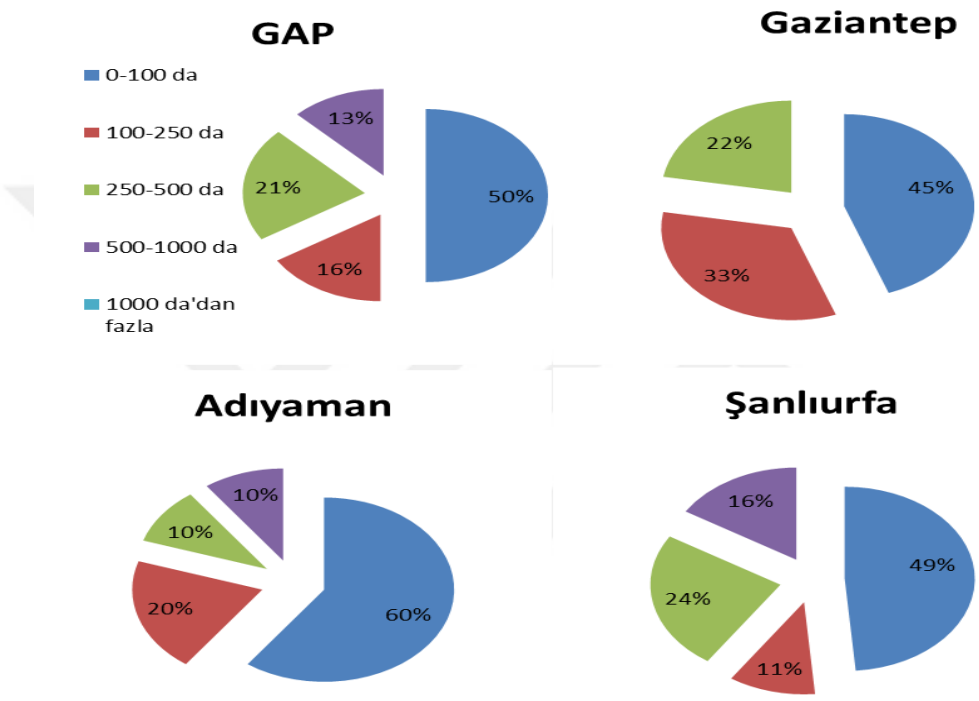
Bununla birlikte Şanlıurfa'da üreticilerin % 58'i ilkokul mezunu olup bu oran tarımsal üretim potansiyeli oldukça yüksek olan ve "GAP'ın kalbi" diye nitelendirebileceğimiz bu ilimiz için eğitim düzeyinin bu kadar düşük olması bölge ve ülkemiz açısından vahim bir durum olduğunu göstermektedir.

Şekil 4.2. "Öğrenim durumunuz nedir?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

Bölgede tarımsal üretim yapılan parsellerin çiftçilere göre dağılışını tespit etmek için, çiftçilere "Ne kadar alanda üretim yapıyorsunuz?" sorusu yöneltilmiş olup, çiftçilerin verdikleri yanıtlar bölge ve il bazında ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Buna göre bölge bazında çiftçilerin % 50 'si 0-100 da, % 16'sı 100-250 da, % 21'i 250-500 da, % 13'ü 500-1000 da üretim alanına sahip olduklarını ifade etmişlerdir (Şekil 4.3). İllere göre çiftçilerin verdiği yanıtlar incelendiğinde en fazla toplu üretim alanına sahip çiftçilerin Şanlıurfa'da (% 16) yer aldıkları anlaşılmaktadır. Bu da tabi ki üretim miktarı ve verimin daha fazla olmasında kuşkusuz çok önemli bir faktördür. Bununla birlikte Gaziantep ilimizin 100-250 da üretim alanına sahip çiftçiler bakımından % 33 oranla

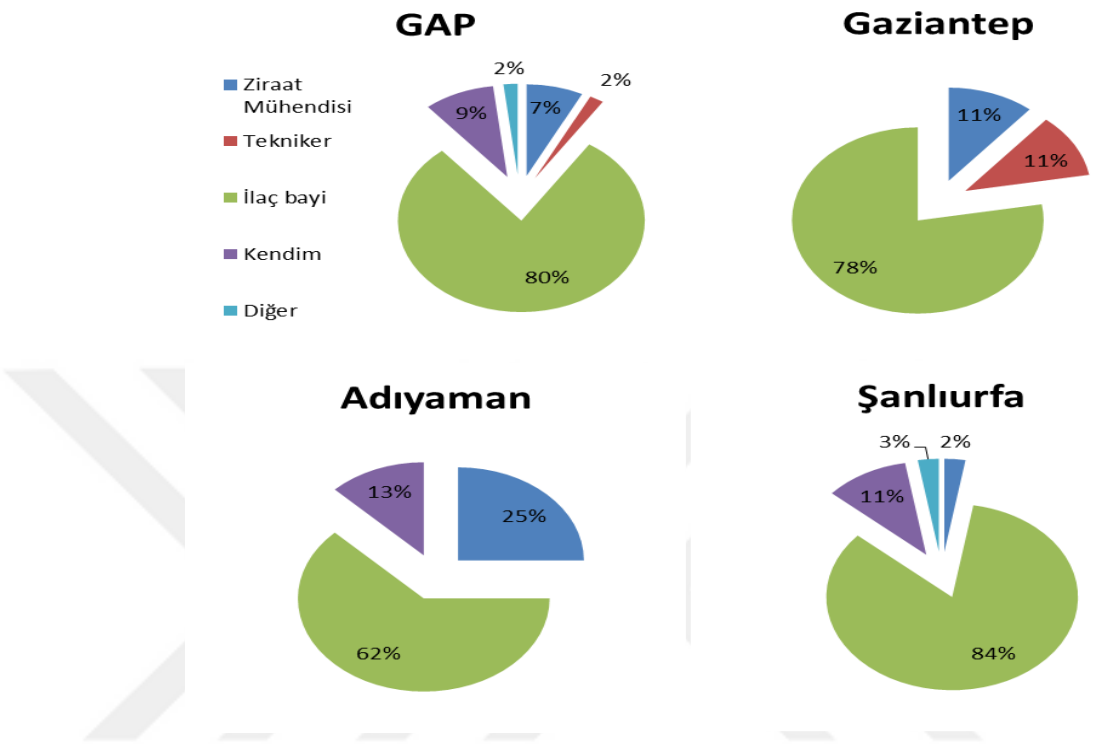
verilen iller arasında en yüksek olduğu görülmektedir. Buda küçük tarım işletmelerinin Gaziantep'te diğer illere göre nispeten daha fazla olduğunun göstergesidir. Bu arada üç il ayrı ayrı incelendiğinde, verilen tüm illerde 0-100 dekara sahip çiftçi oranının en fazla olduğu gözlenmektedir. Dolayısıyla verilen bütün illerde küçük tarımsal işletmelerin daha yoğunlukta olduğunu göstergesidir. Bu durumda şüphesiz verim ve kaliteyi olumsuz biçimde etkilemektedir.

Şekil 4.3. "Ne kadar alanda üretim yapıyorsunuz?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

Çiftçilere "Genellikle tarımsal danışmanlığınızı kim yapar?" sorusu sorulmuş olup, bölge çiftçilerinin % 80'lik kısmı "İlaç Bayi" demekle beraber "Kendim" diyenlerin oranı % 9, "Ziraat Mühendisi" diyenlerin oranı % 7, "Tekniker" diyenlerin oranı % 2 ve "Diğer" diyenlerin oranı % 2 olarak saptanmıştır (Şekil 4.4). Bu verilere göre bölge üreticisinin çoğunluğuna ilaç bayilerinin danışmanlık yaptığı söylenebilir. Bu soruya verilen yanıtlara iller düzeyinde bakılırsa, her üç ilde de ilaç bayi diyenlerin oranının en fazla olduğu görülmektedir. Ziraat mühendisi diyenlerin oranı ise % 25'lik oranla en fazla Adıyaman ilimizde olmuştur. Zirai ilaç bayilerinin danışmanlık yaparken aynı zamanda ilaç pazarlama amacı güttüğünden bölgede bu pek arzu edilen bir durum

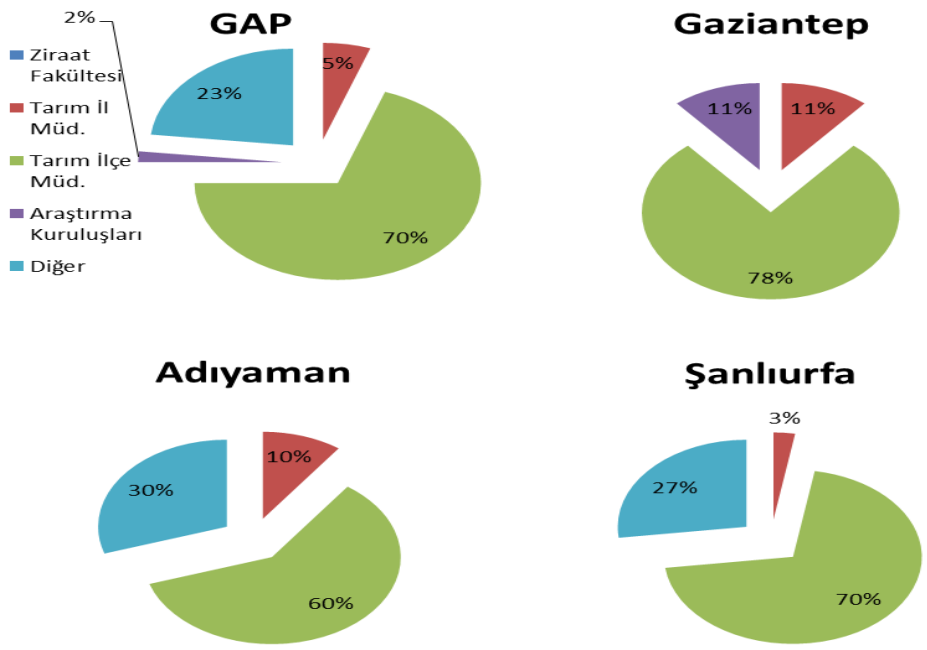
değildir. Bu soruya "kendim" yanıtını verenlerin oranı Adıyaman'da % 13, Şanlıurfa'da % 11'dir. Bu da oradaki üreticilerin kendilerini bu konuda yeterli gördüklerindendir. Gaziantep'te bu oranın % 0 çıkması ise dikkat çekicidir.

Şekil 4.4. "Genellikle tanmsal danışmanlığınızı kim yapar?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

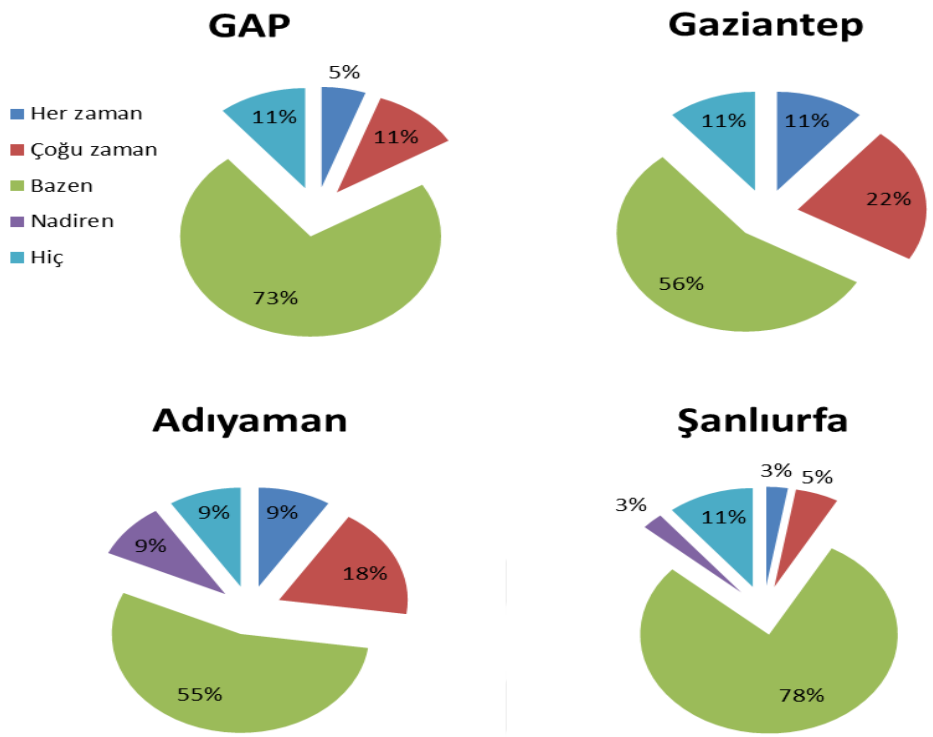
Anket yapılan üreticilere Aşağıdaki hangi tarımsal kuruluşlarla işbirliği yaparsınız? sorusu yöneltildiğinde Tarım İl Müdürlüğü diyenlerin oranı % 5, İlçe müdürlüğü diyenlerin oranı % 70, Araştırma kuruluşları diyenlerin oranı % 2 ve Diğer diyenlerin oranı % 23 olarak belirlenmiştir (Şekil 4.5). Böylece GAP bölgesinde çiftçilerin yakla şık % 70 oranla en çok Tarım İlçe Müdürlükleri ile işbirliği halinde oldukları açıkça görülmektedir. Bu durumun vuku bulmasının temel nedeni olarak Tarım İlçe Müdürlüklerinin çiftçilere daha yakın olması olarak değerlendirilebilir. Ancak, çiftçilerin diğer tarım kuruluşları ile bu kadar az işbirliği halinde olmaları bölge çiftçisi ile tarım kuruluşları arasındaki bağlantının çok zayıf olduğunun göstergesidir. Kuşkusuz bunun en büyük nedeni tarım kuruluşlarının çiftçilere yeterince ulaşamaması olarak düşünülebilir. Çıkman ve Yarba (2007) Harran Ovası'ndaki sebze alanlarında yaptıkları çalışmada, üreticilerin % 17'sinin tarımsal kuruluşlardan hiç yararlanmadığı,

% 79 Tarım İl Müdürlüğü ve % 4'nün ise diğer tarım kuruluşları ile irtibata geçtiklerini belirtmişlerdir. Böylece her iki çalışma karşılaştırıldığında Tarım İl Müdürlüğü ile işbirliği halinde olan üreticilerin miktarında büyük bir azalış gözlenirken aksine Tarım İlçe Müdürlüğü ile işbirliği halinde olanların miktarında da büyük bir artış gözlenmiştir. Bölgedeki çiftçilerin verdikleri cevaplar il bazında irdelendiğinde Ziraat Fakültesi diyenlerin yüzdesi her üç ilde de % 0 olarak belirlenmiştir. Bunun sebebi olarak Üniversitelerin bölge çiftçisine kendilerini yeterince tanıtmaması ve onlara ulaşmaması neden olarak gösterilebilir. Ayrıca bölge tarımının gelişmesi ve modernleşmesine çeşitli şekillerde katkı sağlaması beklenen Ziraat Fakültelerinin bölge üreticilerinin sorunlarını giderici projeleri geliştirmeleri gerektiği düşünülmektedir. Çiftçilerin verdiği cevaplar arasında Tarım İlçe Müdürlüğü diyenlerin oranı (% 78), Tarım İl Müdürlüğü diyenlerin oranı (% 11) Araştırma Kuruluşları diyenlerin oranı (% 11) en fazla Gaziantep ilimizden elde edilmiştir. Bununla birlikte çiftçilerimizden diğer diyenlerin oranı sırasıyla Adıyaman'da % 30 ve Şanlıurfa'da % 27 olarak saptanmıştır. Bu verilerden de anlaşılacağı üzere bölge çiftçilerinin büyük bir çoğunluğu Tarım İlçe Müdürlükleri ile işbirliği yaptıkları, diğer kurumlarla ilişkilerinin çok daha az olduğu açıkça görülmektedir.

Şekil 4.5. "Aşağıdaki hangi tarımsal kuruluşlarla işbirliği yaparsınız?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

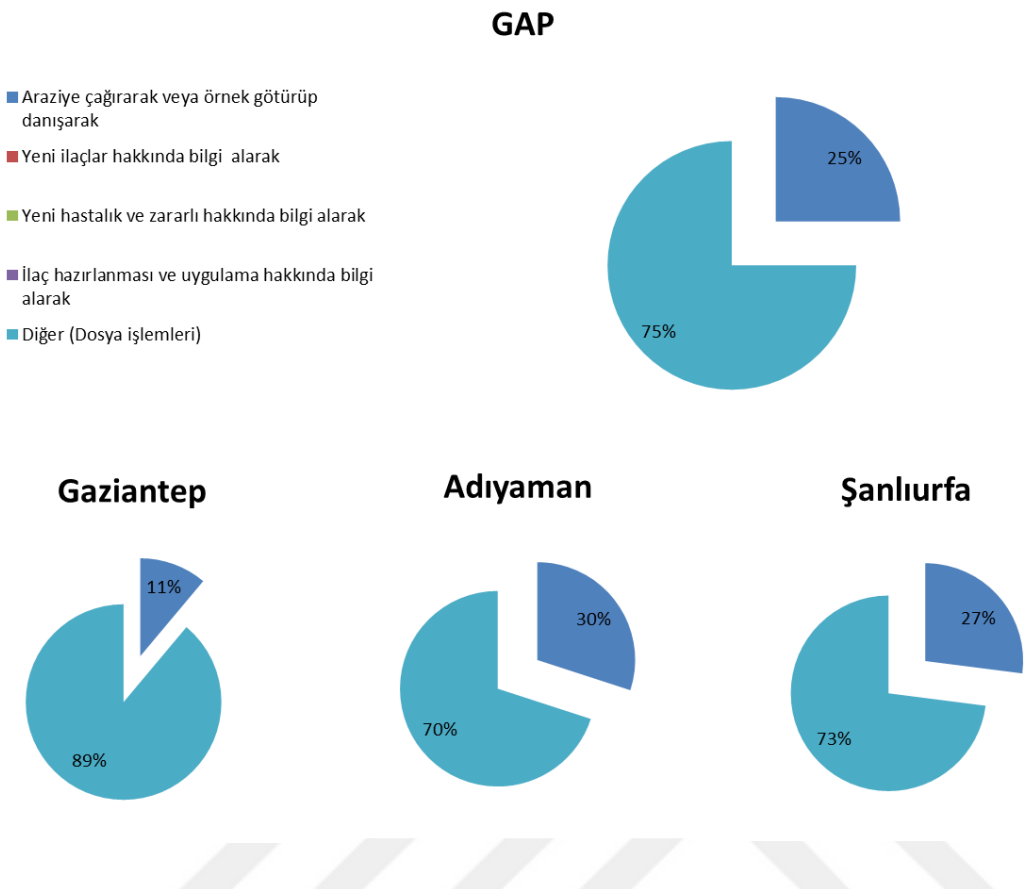
"Bu tarımsal kuruluşlarla ne kadar sıklıkla işbirliği yaparsınız?" sorusuna GAP Bölgesi'ndeki üreticilerin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde Her zaman diyenlerin oranı % 5, Çoğu zaman diyenlerin oranı % 11, Bazen diyenlerin oranı % 70, Nadiren diyenlerin oranı % 3 ve Hiç diyenlerin oranı % 11 olarak belirlenmiştir (Şekil 4.6). Elde edilen bu sonuçlara göre, üreticilerin bu kurumlarla her zaman işbirliği halinde olmadığı ve sadece belli zamanlarda ve çoğunlukla da dosya işlemleri adı altında DGD, Pirim gibi işlemler için gittikleri düşünülmektedir. Üreticilerin bitki koruma konularında tarımsal kuruluşlardan yararlanma sıklığının düşük olması, teknik teşkilat dışındaki diğer alanlardan ve kendi tecrübelerinden yararlandığını göstermektedir. GAP bölgesindeki çiftçilerin aynı soruya verdikleri yanıtlar illere göre değerlendirilirse Her zaman diyenlerin yüzdesi en fazla Gaziantep'te (% 11) olduğu görülebilir. Bu da Gaziantep'teki üreticilerinin tarımsal konularda araştırma-öğrenme konusunda diğer illere kıyasla daha ilgili olduklarını göstermektedir. Bunun yanında "Hiç" diyenlerin yüzdesinin en fazla Şanlıurfa ve Gaziantep'te olduğu belirlenmiştir. Ayrıca sunulan seçenekler arasında her üç ile bakıldığında üreticilerin en fazla Bazen seçeneğini seçtiği gözlenmektedir. Bu da üreticilerin genellikle belli aralıktaki rutin dosya işlemlerini yapmak için teknik teşkilatla işbirliği yaptığı şeklinde yorumlanabilir. Emeli (2006) tarafından Seyhan ve Yüreğir havzasında yürütülen çalışmaya göre üreticilerin % 48.2'sinin altı ayda bir, % 36.6'sının yılda bir Tarım İlçe Müdürlükleri ile irtibata geçtikleri, diğer kurumlarla ilişkilerinin çok daha az olduğu bildirilmiştir. Buna göre yapılan çalışma ile Emeli (2006)'nin yaptıkları araştırma sonuçlarıyla karşılaştırıldığında üreticilerin davranışları arasında bir benzerlik olduğu gözlenebilir.

Şekil 4.6. "Bu tarımsal kuruluşlarla ne kadar sıklıkla işbirliği yaparsınız?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

GAP bölgesindeki üreticilere "Tarımsal kuruluşlardan en çok nasıl yararlanıyorsunuz?" sorusu yöneltildiğinde "Araziye çağırarak veya örnek götürüp danışarak" diyenlerin yüzdesi % 25 ve "Diğer (Dosya işlemleri vb.)" diyenlerin yüzdesi % 75 olarak saptanmıştır (Şekil 4.7). Bölgedeki üreticilerin yarıdan fazlası (% 75'i) teknik teşkilata belli zamanlarda ve belli aralıklarla sadece dosya işlemleri için işbirliği kurmakta olup, özellikle teknik destek alma, araştırma ve öğrenme gibi diğer işlemler için teknik teşkilatla neredeyse hiç irtibata geçmediği söylenebilir. Üreticilerin bu işlemler için ilaç bayileri, ilaç firmalarının teknik personelleri ve diğer kesimler ile irtibat halinde oldukları belirtilmektedir. Oysaki teknik teşkilatın görevi sadece dosya işlemlerini yapmak değil, üreticiye gerektiği zaman teknik destekte vermekte teknik teşkilat bünyesinde çalışan teknik elemanın görevidir. Kuşkusuz üreticilere yoğun iş yükü altında olan teknik teşkilat elemanları tarafından değişik şekillerde teknik destek verilmektedir. Şekil 4.7'de görüldüğü üzere sorulan soruya verilen "Araziye çağırarak veya örnek götürüp danışarak" yanıtı % 25 olarak belirlenmiştir. Bu oranın değerli olmakla birlikte üreticiler tarafından yeterli görülmediği vurgulanmaktadır. Bununla

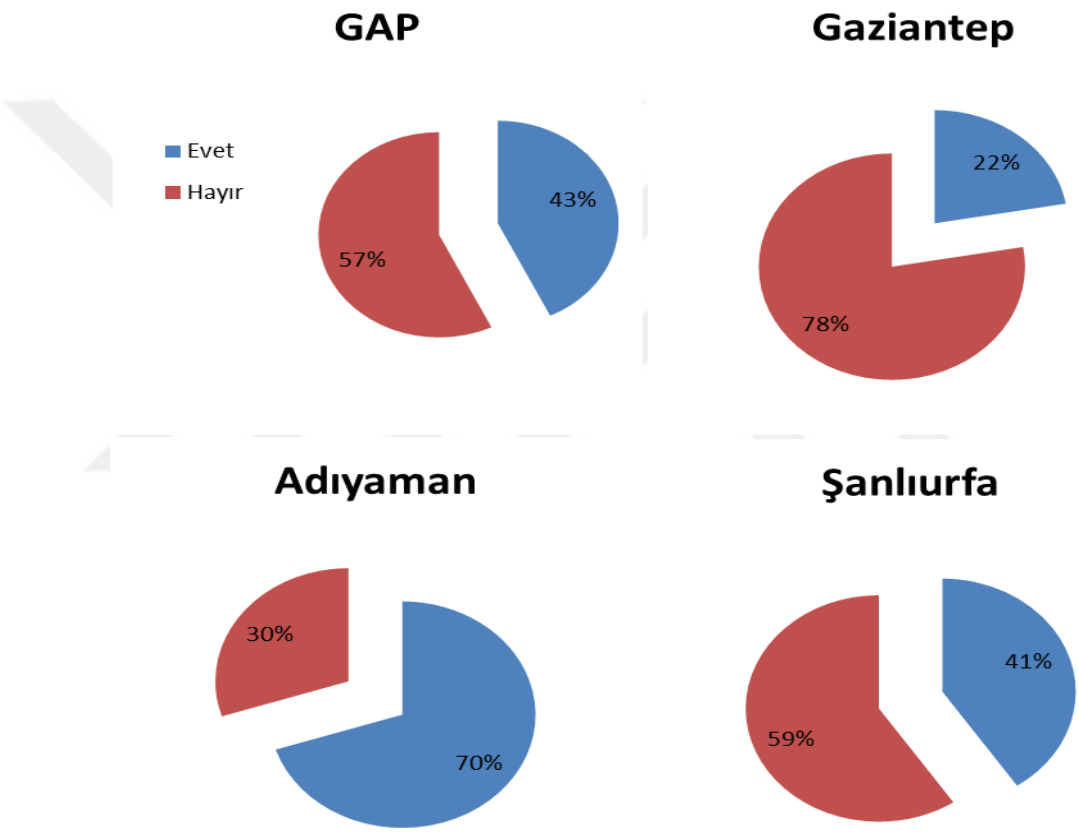
birlikte GAP bölgesindeki çiftçilerin il ölçeğinde verdiği cevaplar incelendiğinde, Gaziantep'teki üreticilerin % 89'unun, Şanlıurfa'daki üreticilerin % 73'ünün ve Adıyaman üreticilerinin % 70'inin Diğer (Dosya işlemleri vb.) için teknik teşkilatla bağlantıya geçtiği görülmektedir. Bununla birlikte "Araziye çağırarak veya örnek götürüp danışarak" yanıtının % 30'luk oranla en fazla Adıyaman ilimizde olduğu saptanmıştır. Bu oran Adıyaman'daki üreticiler ile teknik teşkilat arasındaki işbirliğinin seviyesi açısından oldukça önemlidir. Karataş ve Alaoğlu (2011) yaptıkları bir çalışmada, "üreticilerin % 42'sinin herhangi bir sorunla karşılaştıklarında teknik elemanları araziye çağırdığını, % 33.3'ünün ise örnek götürüp danışarak yararlandıklarını; % 30-66.7 arasındaki büyük çoğunluğun ise hiçbir şekilde tarımsal kuruluşlardan yararlanmadıklarını" belirtmişlerdir. Bu çalışmayla Karataş ve Alaoğlu (2011)'nun yaptıkları çalışma arasında bir benzerlik gözlenmektedir. Zira hiçbir şekilde tarımsal kuruluşlardan yararlanmayanların oranı % 30-66.7 iken bu çalışmada da diğer diyenlerin oranı % 75 olarak belirlenmiştir. Ayrıca Emeli (2006) "Üreticilere tarımsal kuruluşlardan nasıl yararlanıyorsunuz" sorusuna % 17'sinin "herhangi bir sorunları olunca araziye çağırdığını", % 7.2'sinin ve % 7.7'sinin "ilaçlar hakkında bilgi almak için yararlandıklarını", %35-75 arasındaki büyük çoğunluğun ise "hiçbir şekilde yararlanmadıklarını" belirtmişlerdir. Ayrıca üreticilerin tamamına yakını destekleme (DGD ve prim vb.) işlemleri için Tarım İlçe Müdürlüklerinden faydalandıklarını bildirmişlerdir. Yapılan araştırma ile Emeli (2006)'in yaptığı çalışmadan elde edilen bulgular karşılaştırıldığında her iki çalışmadan elde edilen sonuçların birbiri ile benzerlik gösterdiği söylenebilmektedir.

Şekil 4.7. "Tarımsal kuruluşlardan en çok nasıl yararlanıyorsunuz?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

"Tarım Teşkilatının size yeterince yardımcı olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna GAP bölgesindeki üreticilerin % 43'ü "Evet" cevabını verirken buna karşılık olarak üreticilerin % 57'lik kısmı da "Hayır" yanıtını vermiştir (Şekil 4.8). Bu soruya verilen yanıtların dağılımı GAP bölgesi açısından hiç şaşırtıcı değildir. Zira daha önceki sorulara verilen cevapların yüzdelik dağılımından da üreticiler ile teknik teşkilat arasındaki işbirliği ağının yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen bu bilgilere göre GAP bölgesindeki üreticilerin büyük bir kısmının (% 57) teknik teşkilattan memnun olmadıkları söylenebilir. Bu durumun oluşmasında kuşkusuz teknik teşkilat bünyesinde çalışan teknik personelin "Dosya İşlemleri" adı altında DGD, prim gibi işlemlerle çok yoğun olmaları ve üreticilere yeterli zamanını ayıramamalarından kaynaklandığı, anket çalışmaları sırasında edinilen izlenimlerden yola çıkarak rahatlıkla söylenebilir. Aynı soruya verilen cevaplarda benzer oranlar il bazında bakıldığında da görülebilir. Yalnız burada da Adıyaman ili için farklı bir durum söz konusudur. Zira Adıyaman'daki üreticilerin % 70'i teknik teşkilattan memnun olduklarını ifade etmiş olup,

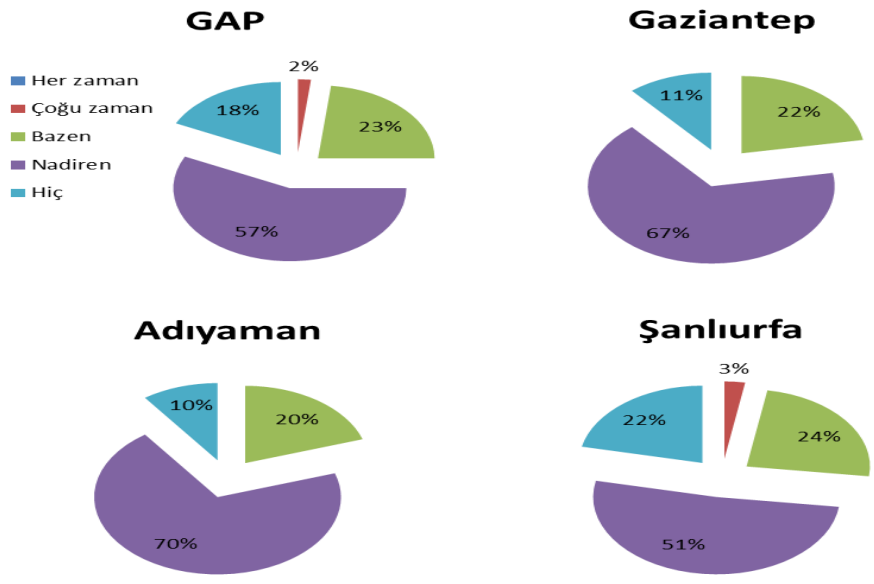
üreticilerimizden sadece % 30'u teknik teşkilata karşı olumsuz görüşü bildirmişlerdir. Kuşkusuz bu durum Adıyaman'daki üreticiler ile teknik teşkilat arasındaki işbirliğinde olumlu gelişmeler yaşandığı sonucuna varılabilir. Şüphesiz bu gelişmelerin yaşanmasında buradaki üretici ile teknik teşkilatın karşılıklı gayretlerinin bir sonucudur. Ancak diğer iller için aynı değerlendirmeyi yapmak mümkün değildir. Çünkü aynı soruya verilen yanıtlar sırasıyla irdelendiğinde Gaziantep (Evet % 22, Hayır % 78), Şanlıurfa (Evet % 41, Hayır % 59) illerindeki teknik teşkilat ile üreticiler arasındaki bağlantının pek olumlu olmadığı söylenebilmektedir.

Şekil 4.8. "Tanm Teşkilatının size yeterince yardımcı olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

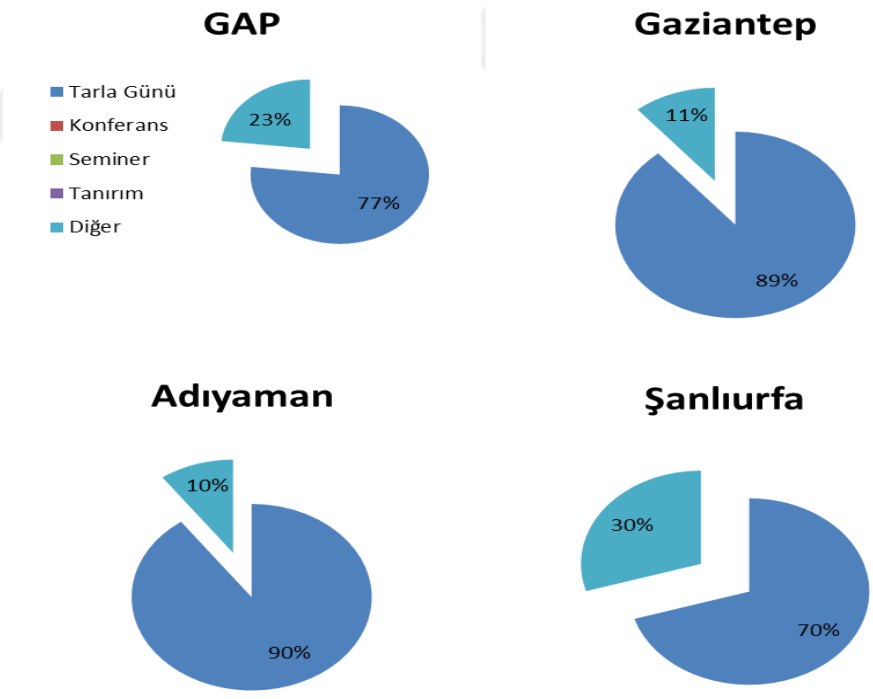
Anket çalışmasına katılan üreticilere "Tarımsal faaliyet toplantılarına ne sıklıkla katıldınız?" sorusu yöneltildiğinde üreticilerin sadece % 2'si "Çoğu zaman", % 23'ü "Bazen", % 57'si "Nadiren" derken yaklaşık % 18'lık bir kısmı ise "Hiç" olarak cevap vermiştir (Şekil 4.9). Elde edilen bu veriler, GAP bölgesi için oldukça düşüktür. Çünkü üreticilerin yaklaşık % 18'i bu tür toplantılara katılmayarak hastalık ve zararlılarla

mücadelede ve yeni tohum çeşitleri ile birlikte tarımsal alandaki diğer gelişmelerden habersiz oldukları söylenebilir. Tarımsal alanda modern ve teknolojik yöntemler geliştirildikten sonra onları uygulayacak çiftçilere ulaştırmak işin aslında en önemli safhasıdır. Bu nedenle çiftçi eğitimine ve bu eğitimlerin tanıtımına (reklamına) gerek kamu gerek özel sektör olsun gereken önemi göstermelidir. Bu soruya çiftçilerin verdikleri cevaplara il bazında bakıldığında, tarımsal faaliyet toplantılarına hiç katılmayanların en fazla Şanlıurfa'da (% 22) olduğu görülmektedir. Ayrıca, her üç ilde de bu toplantılara katılma oranları oldukça düşük olduğu görülmektedir. Üremiş ve ark (1996), Adana ve İçel'de toplam 220 üretici ile yaptıkları araştırmada üreticilerin % 85.9'u tarımsal mücadele hakkında düzenlenen tarla günü veya eğitim seminerlerine katıldıklarını tespit etmişlerdir. Ayrıca Emeli (2006) tarafından Seyhan ve Yüreğir havzasında yürütülen bir çalışmaya göre üreticilerin büyük bir kısmının ise (% 25.9-% 79.5) bu tip toplantılara hiç katılmadıklarını saptamışlardır. Oysa GAP bölgesinde % 16'sı tarımsal faaliyet toplantılarına katılmadıklarını bildirmişlerdir. Böylelikle GAP bölgesindeki üreticilerin Seyhan ve Yüreğir havzasındaki üreticilere göre bu toplantılara daha fazla oranda katıldıkları söylenebilir.

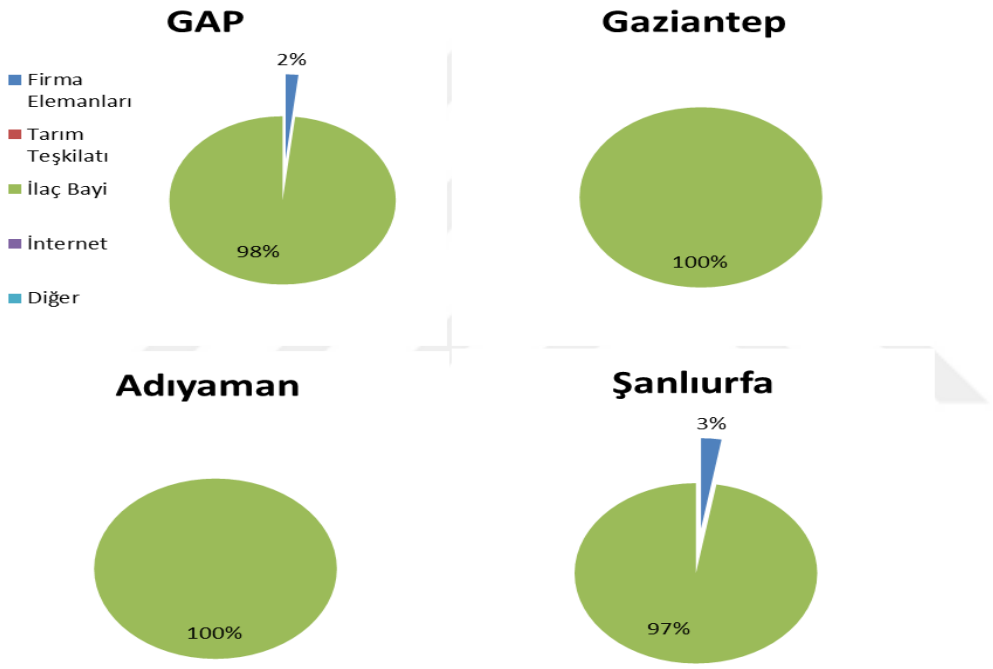
Şekil 4.9. "Tanmsal faaliyet toplantılarına ne sıklıkla katıldınız?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%) (A: GAP Bölgesi, B: Diyarbakır, C: Mardin, D: Şanlıurfa)

GAP bölgesindeki üreticilerin en çok hangi toplantılara katıldığını belirlemek amacıyla; "Eğer bu toplantılara katıldıysanız en çok hangisine katıldınız?" sorusu üreticilere sorulduğunda GAP bölgesindeki üreticilerin % 77'si "Tarla günü" ve % 23'ü "Diğer" olarak ifade etmişlerdir (Şekil 4.10). Burada kuşkusuz Tarla gününe katılanların diğerlerine oranla daha fazla olmasının sebebi bu faaliyetin üretici tarlasında ve üreticilere daha yakın bölgelerde yapılması olarak düşünülebilir. Zaten tarla günlerinde konu hakkında teknik bilgiler üreticilere uygulamalı anlatıldığı içinde daha verimli olduğu söylenebilir. Bu yüzden tarla günlerine katılım diğer tarımsal faaliyet toplantılarına göre daha fazladır. Oysa üreticilerin "Diğer" diye ifade ettiği kısım bu faaliyetlere hiç katılmadığının göstergesidir. "Diğer" olarak ifade edilen kısmın % 23'lük oranla verilen diğer seçeneklere göre daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Öte yandan verilen cevaplar il ölçeğinde incelendiğinde her üç ilde de tarla gönüne katılımın diğer toplantılardan daha fazla olduğu görülmektedir.

Şekil 4.10. "Eğer bu toplantılara katıldıysanız en çok hangisine katıldınız?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

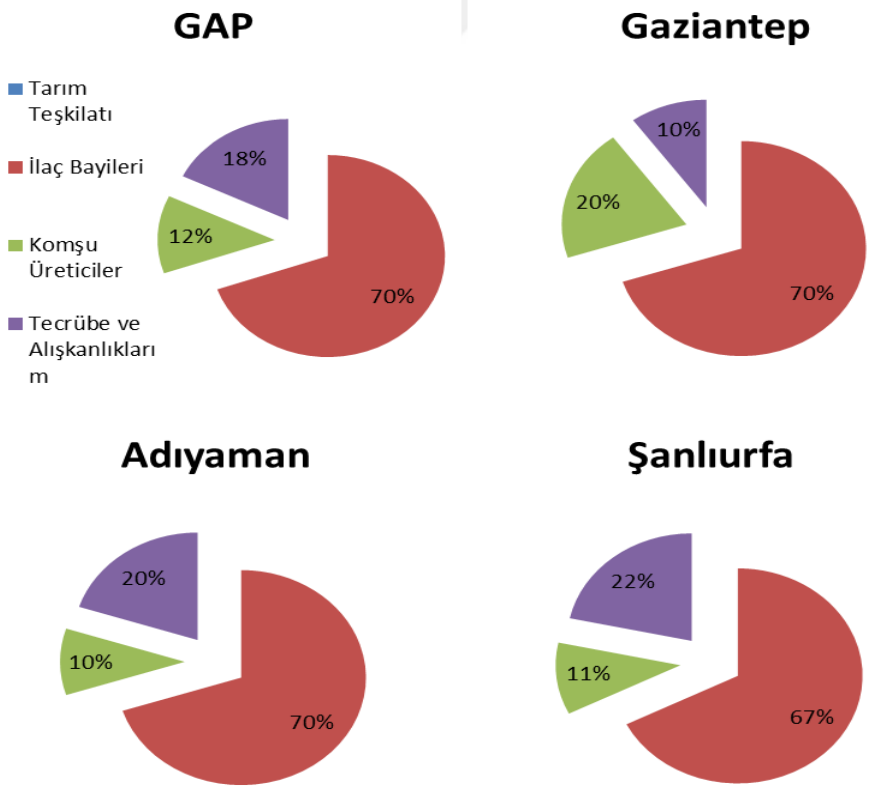
GAP bölgesindeki üreticilere, "Piyasaya yeni sürülen ilaçlar hakkındaki bilgileri nasıl edinirsiniz?" sorusu yöneltildiğinde üreticilerin % 98'i ilaç bayilerinden ve % 2'si Firma elemanlarından elde ettiğini belirtmişlerdir (Şekil 4.11). Özellikle bu konuda tarım teşkilatının ilaç bayilerine karşı zayıf kaldığı görülmektedir. Verilen cevaplara illere göre bakıldığında her üç ilde de yeni ilaçlar hakkında bilgiyi en fazla ilaç bayilerinden edindikleri görülmektedir. Bayhan ve ark. (2012) tarafından GAP Bölgesinde pamuk üreticileriyle yapılan bir araştırmada piyasaya yeni sürülen ilaçlar hakkındaki bilgileri üreticilerin % 47'lik kesimin bayilerden bilgi aldığını ve % 16'lık kesimin ise gelen firma yetkililerinden bilgi aldıklarını belirtmektedirler.

Şekil 4.11. "Piyasaya yeni sürülen ilaçlar hakkındaki bilgileri nasıl edinirsiniz?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

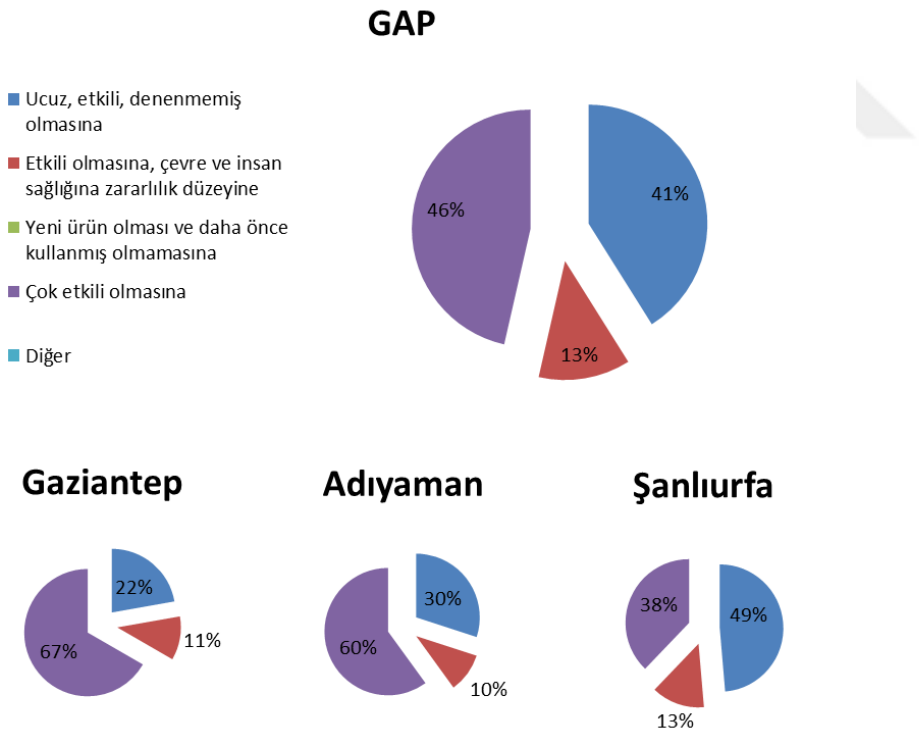
"İlaç seçiminde tavsiye aldığınız kesimler hangileridir?" sorusuna GAP bölgesindeki çiftçilerin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde en çok tavsiyenin % 70'lik oranla ilaç bayilerinin verdiği görülmektedir (Şekil 4.12). İkinci sırada tavsiye alınan kesimin % 18'lik oranla "tecrübe ve alışkanlıklarım" yanıtı olduğu, üçüncü sırada ise % 12'lik oranla çevredekilerin uygulamalarını görerek komşu tavsiyesiyle ilaç alanlar olarak saptanmıştır (Şekil 4.12). Verilen cevaplar Gaziantep, Adıyaman ve Şanlıurfa illeri göz önünde bulundurarak irdelendiğinde sırasıyla ilaç bayilerinden

Gaziantep'te % 70, Adıyaman'da % 70 ve Şanlıurfa'da % 67 oranında faydalanılırken, komşu üreticilerden Gaziantep'te % 20, Şanlıurfa'da % 11 ve Adıyaman'da % 10 oranında tavsiye aldıkları ve son olarak Şanlıurfa'da % 22'lik oranla tecrübe ve alışkanlıklarım olarak belirlenmiştir (Şekil 4.12). Bayhan ve ark. (2012), Kimyasal mücadelede ilaç seçiminde tavsiye alınan kesimlerden birinci sırada ilaç bayilerinin (Diyarbakır'da % 63.2, Mardin'de % 40 ve Şanlıurfa'da % 62.1) tavsiye de bulunduklarını, ikinci sırada tavsiye alınan kesimin ise Tarım teşkilatında çalışan teknik personeller (Diyarbakır'da % 24, Mardin'de % 50, Şanlıurfa'da ise % 27) olduğunu bildirilmektedir. Anket çalışması ile Bayhan ve ark. (2012) yaptıkları anket sonuçları beraber değerlendirildiğinde ilaç bayilerinin bölge üreticileri üzerinde etkilerinin arttığı söylenebilir. Karataş ve Alaoğlu (2011) Manisa ilindeki üreticilerin ilaç tavsiyesini en fazla aldıkları kesimin % 68 oranında ilaç bayileri olduklarını belirtmektedir. Bu çalışmadaki verilerle üreticilerin tavsiye aldıkları kesim anlamında benzerlik bulunduğu söylenebilir.

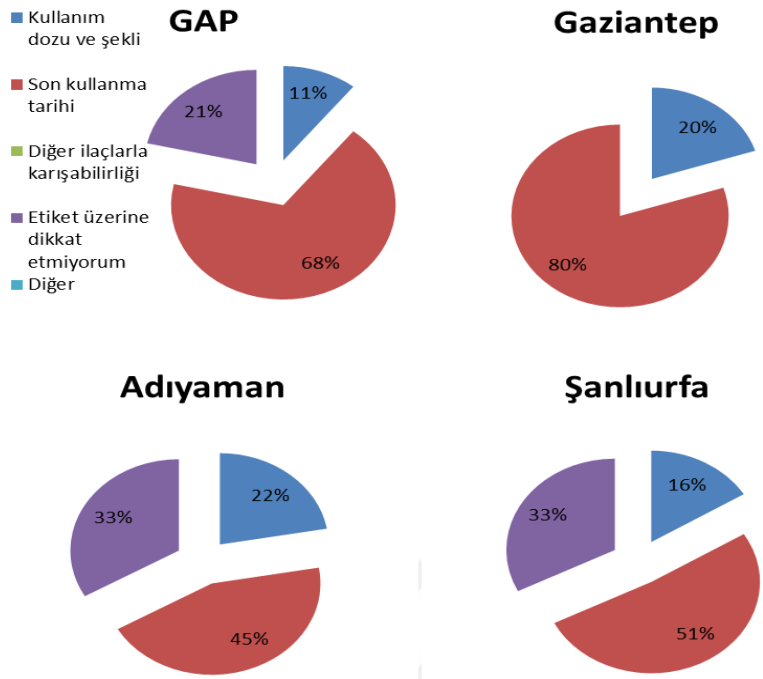
Şekil 4.12. "İlaç seçiminde tavsiye aldığınız kesimler hangileridir?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

GAP bölgesindeki üreticilerin ilaç almadaki eğilimleri tespit etmek maksadıyla "İlaç satın alırken dikkat ettiğiniz hususlar nelerdir?" sorusu GAP bölgesindeki üreticilere yöneltildiğinde üreticilerin % 41'i ilacın "Ucuz, etkili, denenmiş olmasına", % 13'ü "Etkili olmasına, çevre ve insan sağlığına zararlılık düzeyine", % 46'sı "Çok etkili olmasına" dikkat ettiklerini bildirmişlerdir (Şekil 4.13). Gaziantep, Adıyaman ve Şanlıurfa'daki üreticilerin verdikleri cevaplar ayrı ayrı incelendiğinde her üç ilde de Yeni ürün olması ve daha önce kullanılmış olmamasına diyenlerin oranı % 0 olarak saptanmış olup bölge açısından çok çarpıcı bir sonuçtur. Bunlara ek olarak Çok etkili olmasına diyenlerin oranı Gaziantep ve Adıyaman 'da yüksek iken, Şanlıurfa'da ise bu oran daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Etkili olmasına, çevre ve insan sağlığına zararlılık düzeyine diyenlerin oranı Gaziantep ve Şanlıurfa'da daha yüksekken, Adıyaman'da bu oran daha düşük olarak saptanmıştır. Bu verilere göre, Adıyaman'daki üreticilerin ilaç alırken diğer illere oranla dikkatsiz ve bilinçsizce davrandıkları söylenebilir.

Şekil 4.13. "İlaç satın alırken dikkat ettiğiniz hususlar nelerdir?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

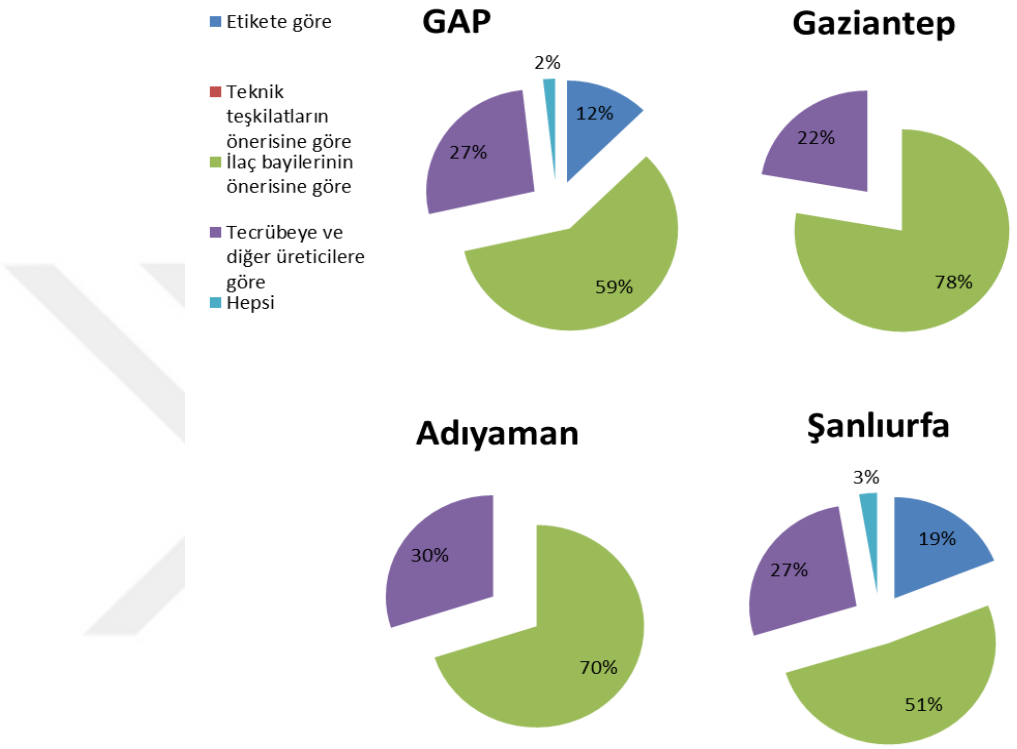
Üreticilerin ilaç kullanımında ilaç üzerinde dikkat ettikleri noktaları belirlemek amacıyla "Kullandığınız kimyasal ilaçlarda etiket üzerinde dikkat ettiğiniz noktalar nelerdir?" sorusu sorulmuştur. Üreticilerin verdikleri cevaplara GAP bölgesi dikkate alınarak incelendiğinde, kullanım dozu ve şekli diyenlerin oranı % 11, Son kullanma tarihi diyenlerin oranı % 68, Etiket üzerine dikkat etmiyorum diyenlerin oranı % 21 olarak belirlenmiştir (Şekil 4.14). Burada üreticilerin büyük bir çoğunluğu son kullanma tarihi ile kullanım dozu ve şekline dikkat ediyorum şeklinde ifade etmeleri bölge açısından son derece sevindiricidir. Son kullanma tarihine dikkat etmeleri ise son kullanma tarihi geçmiş, çevre ve insan sağlığına zararlı olabilecek ve ruhsatsız ilaçların uygulanmasına karşı bir önlem olarak düşünülebilir. Üreticilerin verdikleri cevaplar il bazında irdelendiğinde Kullanım dozu ve şekli diyenlerin oranı sırasıyla (Gaziantep'da % 20, Adıyaman'de % 22, Şanlıurfa'da ise % 16), Son kullanma tarihi (Gaziantep'da % 80, Adıyaman'de % 45, Şanlıurfa'da ise % 51) olarak belirlenmiştir. Ayrıca Etiket üzerine dikkat etmiyorum diyenlerin oranı en yüksek Şanlıurfa ve Adıyaman'da olup, en düşük oranın ise Gaziantep'te olduğu saptanmıştır. Gaziantep'teki üreticilerin ilaç kullanımında daha duyarlı davrandıkları sonucuna varılabilir. Orta Sakarya Havzası'nda yapılan bir çalışmada üreticilerin % 93.8'inin ilaç etiketleri üzerinde son kullanma tarihine dikkat ettiği tespit edilmiştir (Tanrıvermiş, 2000). Her iki çalışma kıyaslandığında son kullanma tarihine dikkat edenlerin oranı her iki bölgede de diğer seçeneklere göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca Oruç (2001)'a göre ilaç etiketi üzerinde üreticilerin % 82.5'i kullanım dozu ve şekline, % 79.2'si son kullanma tarihine, %19.5'i ilacın etki süresine, % 8.4'ü hangi ürünlerde kullanılacağına, % 6.5'i hangi hastalık ve zararlılara etkili olacağına dikkat ederken, % 2.6'sı ise etiket üzerine dikkat etmiyor. Öte yandan Antalya ili Kumluca ilçesinde yap ilan bir araştırmada üreticilerin satın aldıkları kimyasal ilaçlarda dikkat ettikleri hususların % 54.2'sini son kullanma tarihi, % 30.8'ini nelere karşı etkili olduğu, % 10.3'ünü hiçbir şey, % 1.9'unu zehirlilik durumu ve % 1.9'u karışabilirlilik durumuna baktığını tespit etmiştir (Kan, 2002).

Şekil 4.14. "Kullandığınız kimyasal ilaçlarda etiket üzerinde dikkat ettiğiniz noktalar nelerdir?"sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

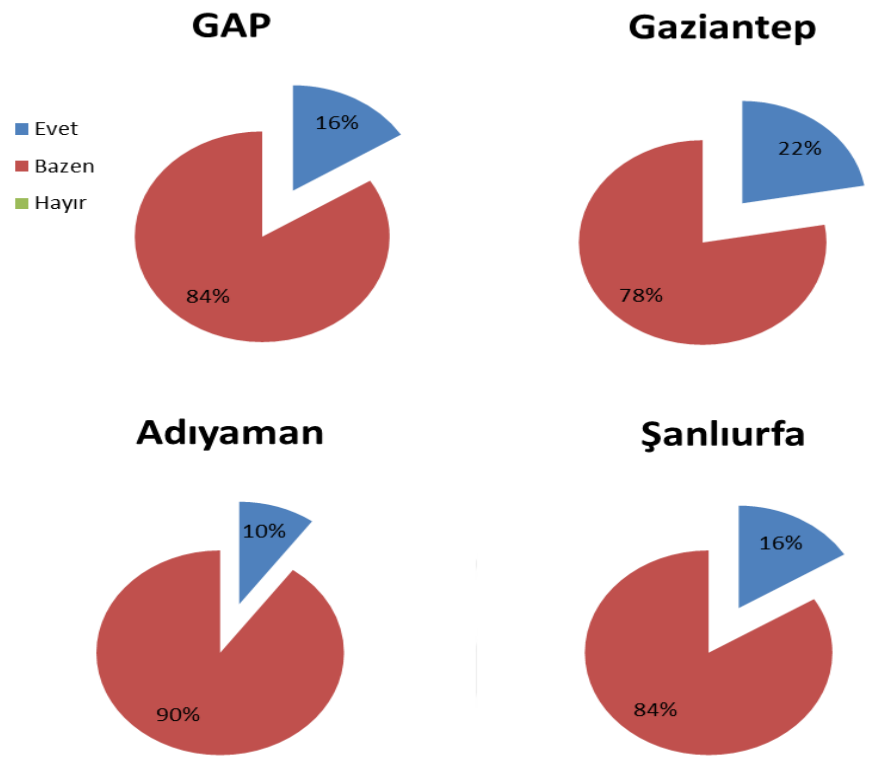
Çiftçiere yöneltilen "Tarım ilaçlarında doz ayarlamasını neye göre yaparsınız?" sorusuna üreticilerin % 59'u "İlaç bayilerinin önerisine göre", % 27'si "tecrübeye ve diğer üreticilere göre", % 12'si "Etkikete göre", % 2'si ise "Hepsi" yanıtını vermiştir (Şekil 4.15). İlaç bayilerinin önerisine göre doz ayarlarım diyenlerin oranının çok olması oldukça sevindiricidir. "Çünkü kimyasal mücadelede kullanılan ilaçlarda doz ayarlaması çok önemlidir. Yüksek dozda yapılan ilaçlamalar bazen yarardan çok zarara neden olmaktadır. Yüksek dozda uygulanan ilaçların insan ve çevre sağlığında negatif olaylara neden olmakla birlikte bitkide fitotoksite ile hastalık ve zararlılarda, uygulanan ilaca karşı direnç oluşumu gözlenebilmektedir. Bu nedenle bölgede faaliyet gösteren ilaç bayi ve diğer üreticilere göre doz ayarlaması yapmak çok tehlikelidir. Tarımsal üretimde bilinçsiz ve aşırı kimyasal ilaç kullanımı, birçok hastalık ve zararlıların direnç kazanmasına neden olmaktadır. Bunun sonucunda da üreticiler genel olarak ilaçlama sayısını ve kullanım dozunu artırmaktadırlar. Ancak ilaçlama sayısının ve kullanım dozunun artırılması insan ve çevre sağlını olumsuz etkilemesinin yanında üründe kalıntı bırakması nedeniyle ihracatta da sorun yaşanmasına yol açmaktadır (Erdoğan ve ark. 2007). Bu nedenle bu konularda teknik teşkilat, Ziraat Fakülteleri ile işbirliği yapıp

çiftçi eğitimine yönelik seminerler düzenlemelidir."Verilen cevaplar il ölçeğinde değerlendirildiğinde ilaç bayisine göre uygulama yaparım diyenlerin oranı % 78 olarak en fazla Gaziantep'te saptanmıştır. Her üç ilde de ankete katılan üreticilerin tamamı ilaç dozu ayarlamada teknik teşkilata göre yapmadıkları görülmektedir. Ayrıca etikete göre yaparım diyenlerin oranı en fazla % 19'luk oranla Şanlıurfa'da olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 4.15. "Tanm ilaçlarında doz ayarlamasını neye göre yaparsınız?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

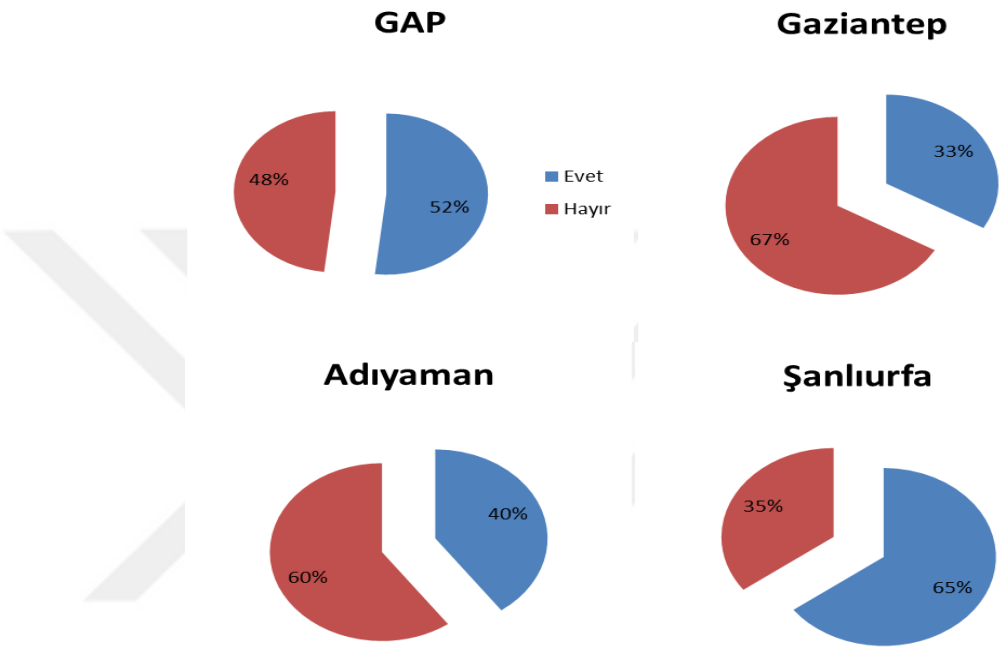
"Tarlada gördüğünüz hastalık, zararlı ve yabancıotları tanıyor musunuz?" sorusuna GAP bölgesindeki üreticilerin % 16'sı Evet, % 84 Bazen cevabını vermişlerdir (Şekil 4.16). Bu veriler ışığında GAP bölgesindeki üreticilerin büyük bir çoğunluğunun mevcut hastalık, zararlı ve yabancı otları genel olarak tanıdıkları sonucuna varılabilir. Ancak anket çalışması sırasında üreticilerin çok azının hastalık zararlı ve yabancıotlar hakkında çok geniş bilgiye sahip oldukları görülmüştür. Üreticilerin verdikleri yanıtlar il bazında incelenirse Adıyaman ilindeki üreticilerin diğer illere oranla hastalık, zararlı ve yabancıotları tanıma konusunda daha tecrübeli ve bilgili oldukları söylenebilir.

Şekil 4.16. "Tarlada gördüğünüz hastalık, zararlı ve yabancı otları tanıyor musunuz?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

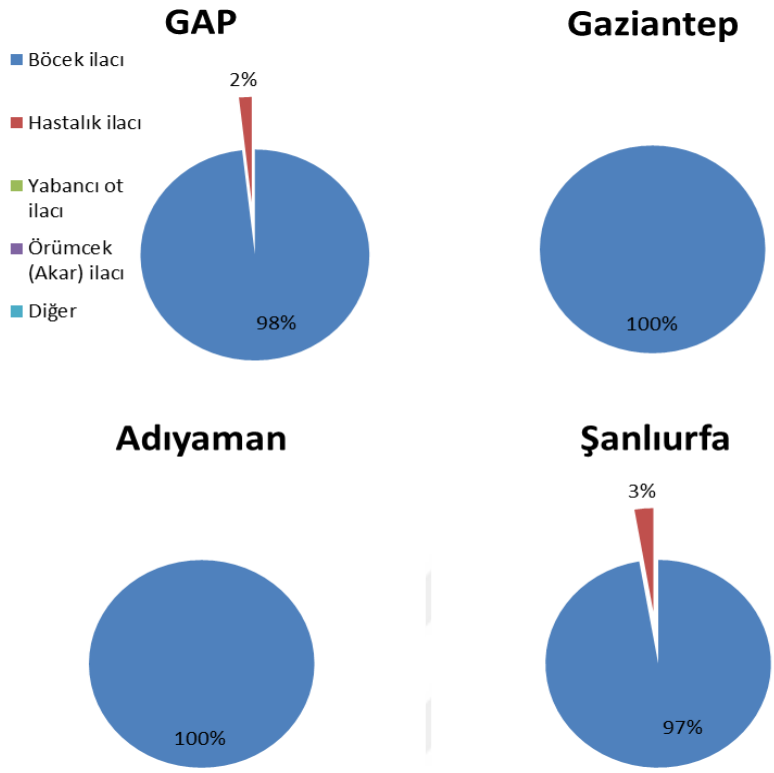
Anket çalışmasına katılan üreticilere "Bir zararlıyı görür görmez ilaçlama yapar mısınız?" sorusu yöneltildiğinde GAP bölgesindeki üreticilerin % 52'si "Evet", % 48'i "Hayır" olarak yanıtlamışlardır (Şekil 4.17). Bu soruya Evet diyenlerin az da olsa daha çok çıkması kaygı vericiyken % 48'lik "Hayır" Üreticilerin bu soruya verdikleri cevaplar oldukça memnuniyet vericidir. Çiftçiler bitki koruma sorunlarının çözümünde genellikle kimyasal mücadele yöntemini tercih ettiği, bilinçsiz pestisit uygulamalarından dolayı da beraberinde insan ve çevre sağlığı açısından birçok olumsuzlukları gündeme getirdiği bilinmektedir (Karataş ve Alaoğlu 2009). Üreticilerin verdikleri cevaplar il bazında irdelendiğinde diğer illere oranla bir zararlıyı görür görmez ilaçlama yaparım diyenlerin yüzdesi % 65'lik oranla en çok Şanlıurfa'da olduğu saptanmıştır. Aynı soruya evet diyenlerin oranı %10 ve % 0'lık oranla en az Adıyaman ve Gaziantep'teki üreticiler olduğu belirlenmiştir. Emeli (2006), Seyhan ve Yüreğir havzasında yaptıkları çalışmada "Bir zararlıyı görür görmez ilaçlama yapar mısınız" sorusuna bayi ve üreticilerin % 65'e yak ininin hayır cevabını verdiği, ancak zararlıların daha fazla çoğalmadan yok etmek amacıyla, zararlıyı görür görmez ilaçlama yapanların

oranının ilaç bayi ve üreticilerde % 38 civarında olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte Karataş ve Alaoğlu (2011) yürüttükleri bir çalışmada,"Bir zararlıyı görür görmez ilaçlama yapar mısınız?" sorusuna bayi ve üreticilerin % 56'sının hayır cevabını verdiğini tespit etmişlerdir. Ancak zararlıları daha fazla çoğalmadan yok etmek amacıyla, zararlıyı görür görmez ilaçlama yapanların oranının bayilerde % 32 ve üreticilerde ise % 56 olduğunu saptamışlardır.

Şekil 4.17. "Bir zararlıyı görür görmez ilaçlama yapar mısınız?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

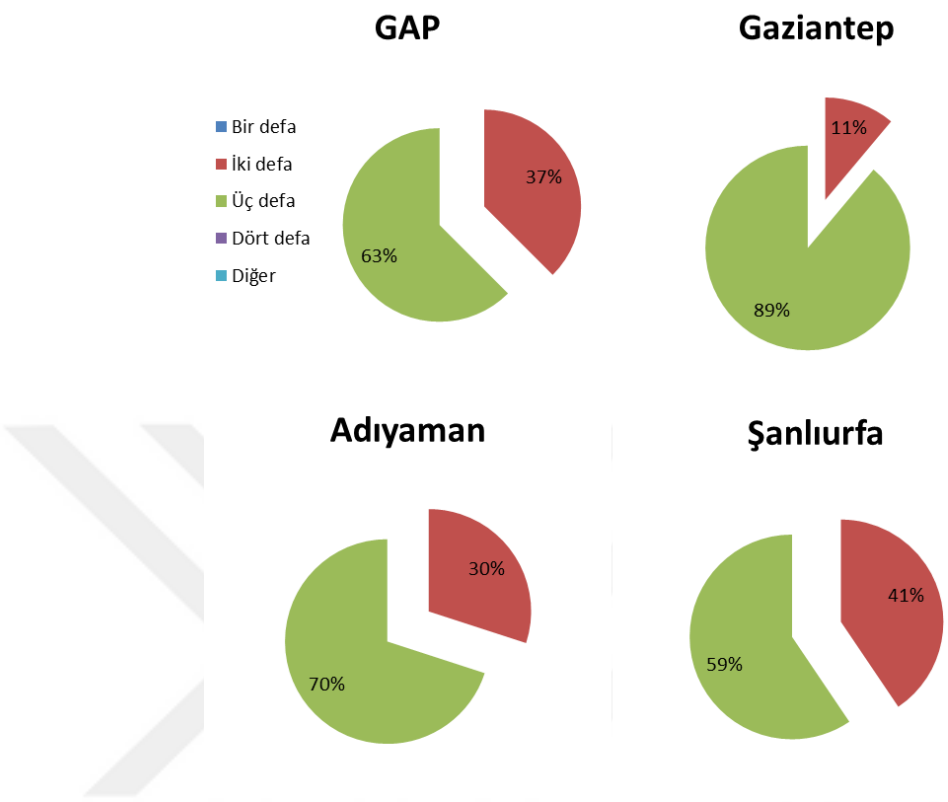
"En çok kullandığınız Tarım ilacı hangisidir?" sorusu üreticilere sorulduğunda GAP bölgesindeki üreticilerin büyük çoğunluğu böcek ilacı (% 98) kullandıkları tespit edilmiştir. Bununla birlikte Hastalık ilacı diyenlerin % 2 olarak belirlenmiştir (Şekil 4.18). Bu verilere göre GAP bölgesinde tarımsal üretimde ekonomik kayıplara en çok neden olan ve bunlara karşı üreticilerin kimyasal ilaçlamaya başvurdukları etmenlerin böcek olduğu söylenebilir. İllere bazında her üç ilde de çiftçilerin neredeyse tamamı (% 100 Gaziantep ve Adıyaman, %97 Şanlıurfa) böcek ilacı kullandığı tespit edilmiştir.

Şekil 4.18. "En çok kullandığınız Tarım ilacı hangisidir?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

"En son hasat ettiğiniz ürüne kaç kimyasal ilaçlama uyguladınız?" sorusuna en fazla % 63 oranıyla üç defa ve % 37 oranıyla iki defa ilaçlama yapıldığı tespit edilmiştir (Şekil 4.19). Bununla birlikte GAP bölgesindeki arazilerin kullanım durumunu il ölçeğinde incelenirse Gaziantep'te %89 oranıyla üç kez ve % 11 oranıyla iki kez; Adıyaman'da %70 oranıyla üç kez ve % 30 oranıyla iki kez ve Şanlıurfa'da %59 oranıyla üç kez ve % 41 oranıyla iki kez en son hasat edilen ürüne kimyasal ilaçlama uygulandığı tespit edilmiştir. Tanrıvermiş (2000) Orta Sakarya Havzası'nda yapmış olduğu çalışmasında üreticilerin % 78.8'i tarla ve bahçelerinde hastalık ve zararlılar gözlenmeden kimyasal ilaç kulland ıklarım belirlemiştir. Benzer biçimde Zeren ve ark. (1996) İçel'de yürüttükleri çalışmada üreticilerin % 58.9'unun zararlı görülmediği zaman bile ürünlerini korumak için kimyasal ilaçlama yaptıkları saptanmıştır. Akbay ve Yurdakul (1992), Seyhan Ovası'ndaki araştırma alanında karışım şeklinde ilaçlama sayısının fazla olması nedeniyle oldukça yüksek düzeyde gereksiz ilaç kullanıldığını belirtmişlerdir. Ayrıca Çıkman ve Yarba (2007) tarafından Harran Ovası'nda sebze

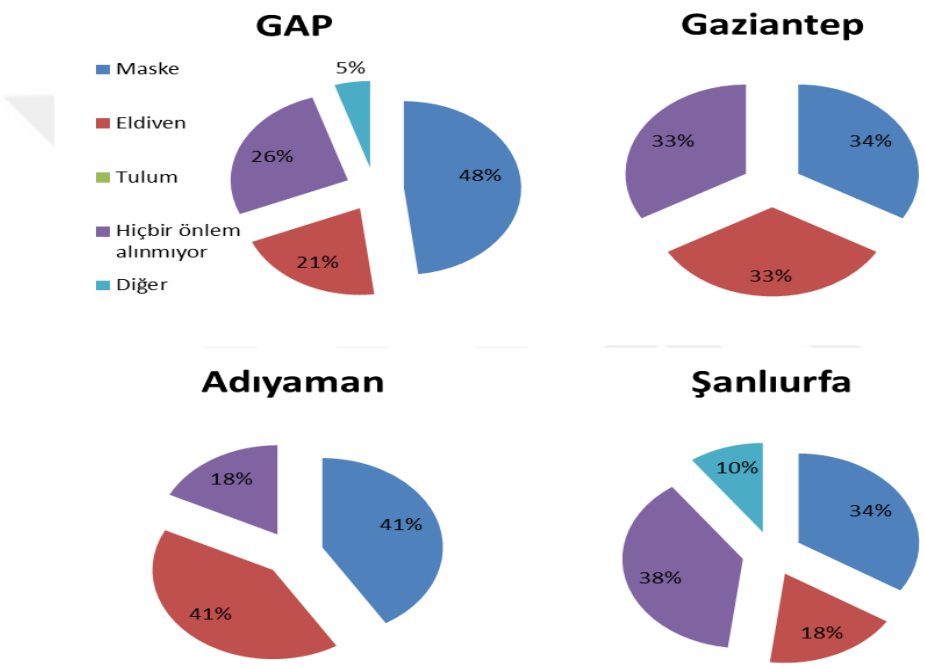
yetiştiriciliğinde İlaçlama yapan üreticiler ilaçlama sayısı bakımından % 13'ü bir defa, % 26'sı iki defa, % 52'si ise üç defa ilaçlama yaptığı belirlemişlerdir.

Şekil 4.19. "En son hasat ettiğiniz kaç kimyasal ilaçlama uyguladınız?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

"İlaçlama yaparken oluşabilecek bir soruna karşı ne şekilde önlem alıyorsunuz?" sorusuna her üç ildeki üreticilerin % 48'i maske takmakta, % 21'i eldiven takmaktadır. Hiçbir önlem almadan ilaçlama yapanlar % 26 ve diğer (temizlik, yeme-içme vb.) diyenlerin oranı % 3 olarak belirlenmiştir (Şekil 4.20). Bu verilere göre üreticiler arasında maskenin en fazla kullanıldığı söylenebilir. Ayrıca hiçbir önlem almadan ilaçlama yapanların ise çok fazla olduğu belirlenmiştir. Aynı soruya verilen cevaplar Gaziantep, Adıyaman ve Şanlıurfa illeri göz önüne alarak incelendiğinde; Gaziantep'teki üreticilerin % 34'ünün Maske taktığı, % 33'ünün eldiven, % 33'ünün de hiçbir önlem almadığı tespit edilmiştir. Bu soruya Adıyaman ve Şanlıurfa'daki üreticilerin verdikleri cevaplar sırasıyla; % 41 ve % 34'inin Maske taktığını, % 41 ve % 18'inin eldiven taktığını, % 18 - % 38'inin da hiçbir önlem almadığı saptanmıştır. Teknik teşkilatın kimyasal ilaçlar konusunda üreticilerimizi bilgilendirilmesi

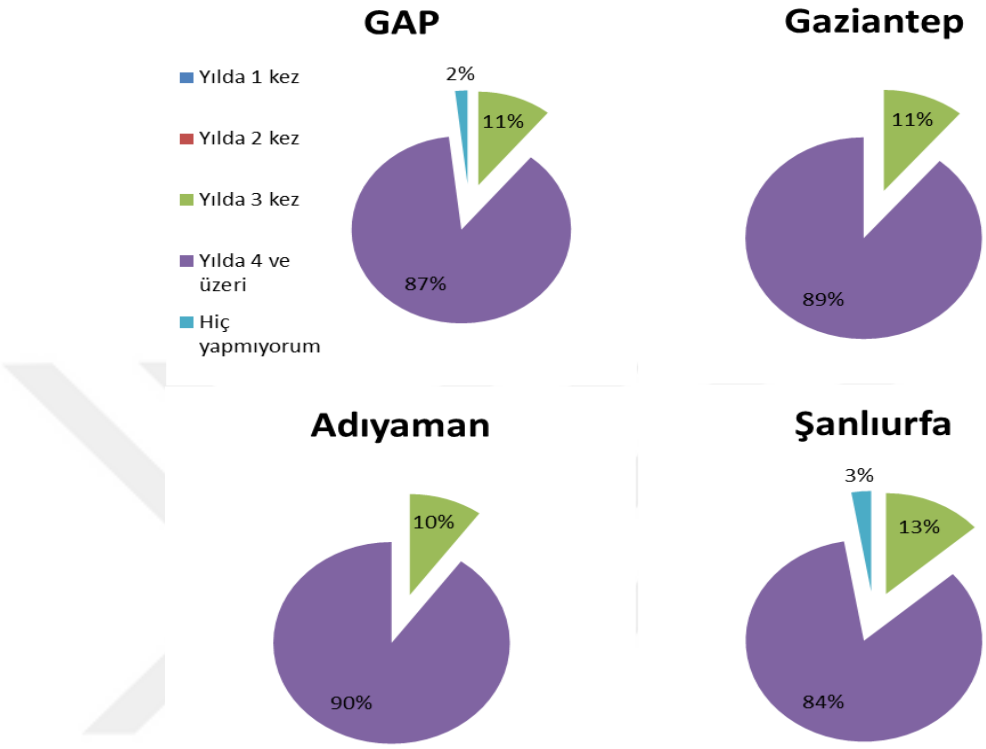
gerekmektedir. Ayrıca, GAP Bölgesi'nde üreticilere yönelik ilaçlama yaparken oluşabilecek bir soruna karşı alınabilecek önlemler konusunda mutlaka ilgili teknik teşkilat ve ilaç firmaları tarafından eğitim programları düzenlenmelidir. Kavak (1998), Tokat İli Kazova Yöresi Meyvecilik İşletmelerinde 100 üreticiden Üreticilerin % 81'lik bir kesimi, kimyasal ilaçlama sırasında hiçbir koruyucu önlem almadığı saptamıştır. Karataş ve Alaoğlu (2009) yaptıkları bir çalışma ile Manisa ilinde karşılaşılan bitki % 50'sinin ilaç uygulamaları sırasında eldiven, maske, gözlük gibi herhangi bir koruyucu önlem aldıklarını saptamışlardır.

Şekil 4.20. "İlaçlama yaparken oluşabilecek bir soruna karşı ne şekilde önlem alıyorsunuz?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

GAP bölgesindeki üreticilere İlaçlama alet ve ekipmanların temizliğini yılda kaç defa yaparsınız? sorusu yöneltildiğinde üreticilerin bu konuda verdikleri cevaplar oldukça sevindiricidir. Zira üreticilerimizin yaklaşık % 87'si yılda 4 ve üzeri kez ilaçlama alet ve ekipmanların temizliğini yaptıkları tespit edilmiştir (Şekil 4.21). Böylelikle üreticilerin ilaçlama alet ve ekipmanların temizliği konusunda bilgili oldukları ve bu konuya önem verdikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca yılda üç kez yapanların ise % 11 olmakla birlikte hiç ilaçlama alet ve ekipman temizliği yapmıyorum diyenlerin oranı ise % 1 olduğu belirlenmiştir. İl bazında verilen cevaplar değerlendirildiğinde her

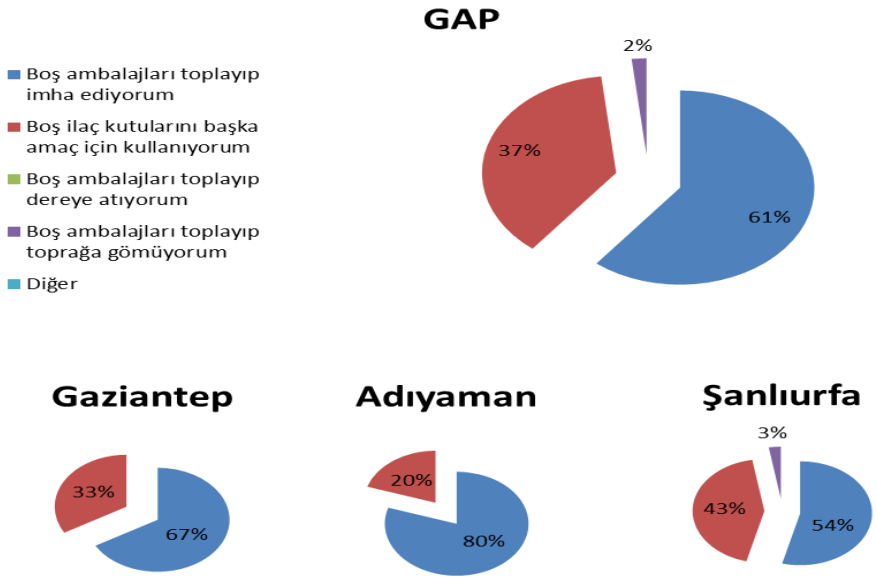
üç ilde de yılda 4 ve üzeri kez alet ve ekipman temizliği yapıyorum diyenlerin oranı en fazla olduğu görülmektedir. Hiç yapmıyorum diyenlerin oranı en düşük olarak % 3 oranıyla Şanlıurfa'daki üreticiler olduğu belirlenmiştir.

Şekil 4.21. "İlaçlama alet ve ekipmanların temizliğini yılda kaç defa yaparsınız?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

"İlaçlama ve gübreleme ambalajlarını kullandıktan sonra ne yapıyorsunuz?" sorusuna üreticiler tarafından verilen yanıtların dağılımına bakıldığında GAP bölgesinde anket çalışmasına katılan üreticilerin büyük bir kısmı (% 61) Boş ambalajları toplayıp imha ediyorum şeklinde cevap verdikleri görülmektedir (Şekil 4.22). Ayrıca Boş ilaç kutularını başka amaç için kullanıyorum diyenlerin oranı % 37, Boş ambalajları toplayıp toprağa gömüyorum diyenlerin oranı % 2 olarak belirlenmiştir. Bu soruya verilen cevaplar arasında Boş ambalajları toplayıp imha ediyorum oranın yüksek olması sevindiricidir. Zira üreticilerin bu konuda hassas olması önemlidir. Çünkü olası zehirlenmelerin ve çevre kirliliğinin önlenmesinde duyarlı üreticilerin davranışları çok önemlidir. İl ölçeğinde üreticilerin verdikleri cevaplar tartışıldığında anket çalışmasının yürütüldüğü Gaziantep % 67, Adıyaman % 80 illerinde üreticiler tarafından verilen

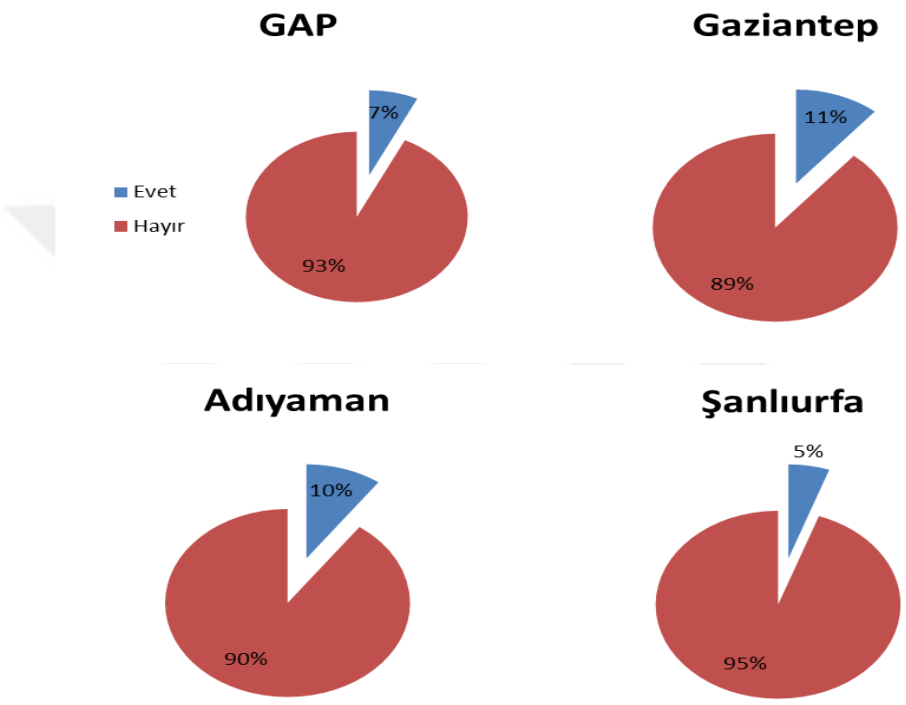
cevaplardan yola çıkarak, üreticilerin boş ilaç kutularının imha edilmesi gerektiği bilincinde oldukları rahatlıkla söylenebilir. Yalnız Şanlıurfa ilinde ankete katılan çiftçilerin sadece % 54'ü ambalajları toplayıp imha ediyorum cevabı vermiştir. Bu cevaba karşılık üreticilerin %43'ü Boş ilaç kutularını başka amaç için kullanıyorum yanıtı vermiştir. Bu azımsanmayacak orana sahip üreticilerin boş ilaç kutularının imha edilmesi gerektiği bilincinde olmadıkları söylenebilir. GAP bölgesindeki üreticiler bazı konularda bilgili oldukları halde çoğu kez bu bilgiyi pratikte uygulamadıkları, bölgede daha önce üreticilere yönelik yapılan çalışmalardan bilinmektedir (Bayhan ve ark. 2012). Bu nedenle bu konularda üretici eğitim çalışmalarına hiç vakit kaybetmeden geniş kapsamlı bir şekilde başlanılması gerekir. Demirkan ve Uysal (2011) Menemen pamuk üreticileri üzerinde yaptıkları bir anket çalışmasında "İlaç kutularını ne yapıyorsunuz?" sorusuna "üreticilerin % 43'ünün ilaç kutularını rastgele attıkları, % 18'inin yaktıkları, % 15'inin biriktirip çöpe attıklarını, % 4'ünün biriktirdiğini ve % 2'sinin ise sattıklarını" bildirmektedir. Demirkan ve Uysal (2011)'ın sonuçlar ile bu anket sonuçları benzerlik göstermemektedir. Zira GAP bölgesindeki üreticilerin Menemen'deki üreticilere göre boş ilaç kutularının imhası konusunda daha duyarlı oldukları söylenebilir. Karataş ve Alaoğlu (2009) Manisa ilinde yaptıkları bir çalışma ile üreticilerin % 65'inin boş ilaç ve gübre atıklarını yakıp imha ettiklerini bildirmişleridir. Benzer biçimde Emeli (2006)'nin yaptığı bir çalışmada "Zirai ilaç ve gübre atıklarının nasıl imha edildiği" sorusuna; Üreticilerin % 20,5 'i ilaçlama ve gübreleme at ıklarım her zaman yaktığını, % 10.7'si çoğu zaman yaktığını, % 37.5'i hiç yakmayarak boş ambalajları kullandıktan sonra tarla kenarında bıraktıklarını; % 20.5'i başka amaçlarla (saksı, su ve benzin bidonu vb.) kullandığını; % 10'u ise dereye attıklarını saptamışlardır.

Şekil 4.22. "İlaçlama ve gübreleme ambalajlarını kullandıktan sonra ne yapıyorsunuz?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı

Biyolojik Mücadele terimini daha önce hiç duydunuz mu? sorusu üreticilere yöneltildiğinde GAP bölgesindeki üreticilerin % 7'si Evet yanıtını verirken, % 93'ü hayır yanıtını vermişlerdir (Şekil 4.23). Bu verilere göre GAP bölgesindeki üreticilerin çoğu (% 93) biyolojik mücadele yani arazideki yararlı böceklerin varlığından ve bu böceklerin zararlı böceklere karşı mücadeledeki rollerinden habersiz oldukları sonucuna ulaşılabilir. Ankete katılan üreticilerin yaklaşık neredeyse tamamı biyolojik mücadele terimini duymamış olması tarımsal alanlarda yararlı böceklerin varlığı hiç düşünülmeden yapılan gereksiz ilaçlamaların çok fazla olduğu ve doğal dengede yol açacağı tahribatlar göz önüne alındığında alternatif mücadele yöntemleri konusunda bölge üreticisinin bilgilendirilmesi gerektiği sonucuna varılabilir. Bu nedenle biyolojik mücadele konusunda eğitim ve yayım çalışmalarına çok hızlı bir şekilde devam edilmesi gerekmektedir. İl bazında bu soruya verilen cevapları incelendiğinde; Gaziantep'da % 11, Adıyaman'da % 10 ve Şanlıurfa'da % 5 oranında üreticilerin daha önce Biyolojik Mücadeleyi duyduklarını belirlenmiştir. Bunun dışında Gaziantep, Şanlıurfa ve Adıyaman'daki üreticilerin neredeyse biyolojik mücadele terimini daha önce duymadıklarını belirtmeleri oldukça düşündürücü olduğu söylenebilir. Özellikle bu konuda faaliyet gösteren Teknik Teşkilatın Tarım İl ve İlçe Müdürlüklerinin kimyasal mücadeleden başka biyoteknik mücadele, biyolojik mücadele gibi alternatif mücadele

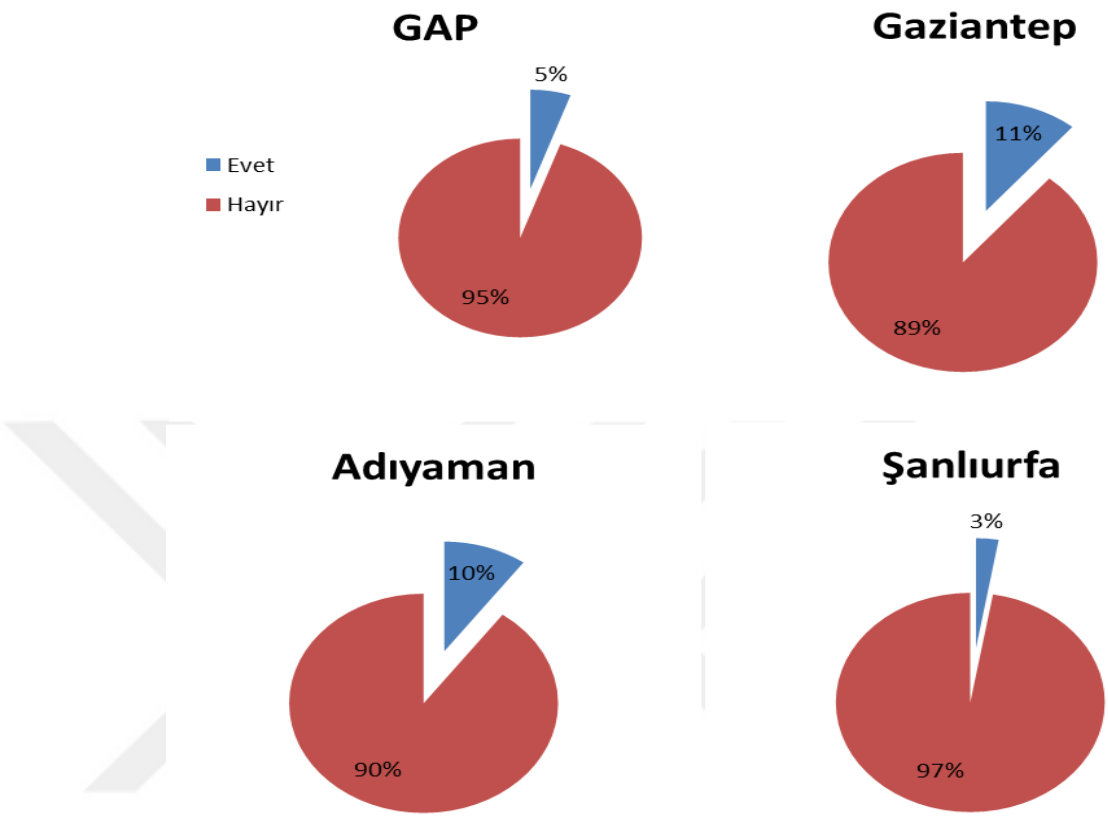
yöntemleri konusunda üreticilere yönelik eğitim ve yayım çalışmaları yapmaları gerekmektedir. Üremiş ve ark (1996), Adana ve İçel'de yaptıkları bir çalışmada üreticilerin % 70.5'i kimyasal mücadeleden başka yöntemleri (kültürel tedbirler, mekanik mücadele, biyolojik mücadele) de kullandıklarını saptamışlardır. Benzer şekilde Çıkman ve Yarba (2007) tarafından Harran Ovası'nda sebze yetiştiriciliğinde % 91'nin biyolojik mücadele hakkında bilgilerinin olmadığı ortaya çıkmıştır.

Şekil 4.23. "Biyolojik Mücadele terimini daha önce hiç duydunuz mu?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

Bölge üreticilerine "Entegre Mücadele hakkında bilginiz var mı?" sorusu yöneltildiğinde üreticilerin % 5'i Evet yanıtını verirken, % 95'i Hayır yanıtını vermişlerdir (Şekil 4.24). Kuşkusuz bu oran tarımın çok yoğun olarak yapıldığı GAP bölgesi için ürkütücüdür. GAP bölgesi başta olmak üzere ülke tarımı için ne kadar vahim bir tablo ile karşı karşıya olunduğu açıkça görülmektedir. Bu soruda da anlaşıldığı üzere GAP bölgesinde üreticilere yönelik eğitim programlarının çok yoğun bir şekilde yapılması gereklidir. Bölge üreticisinin bu konularda yeterli derecede bilgili olmadığı görülmektedir. İl orjininde verilen cevaplar incelendiğinde Evet diyenlerin oranı sırasıyla (Gaziantep'da % 11, Adıyaman'de % 10 ve Şanlıurfa'da % 3) şeklinde

olurken Hayır diyenlerin oranı (Gaziantep'da % 89, Adıyaman'de % 90 ve Şanlıurfa'da % 97) olarak belirlenmiştir.

Şekil 4.24. "Entegre Mücadele hakkında bilginiz var mı?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

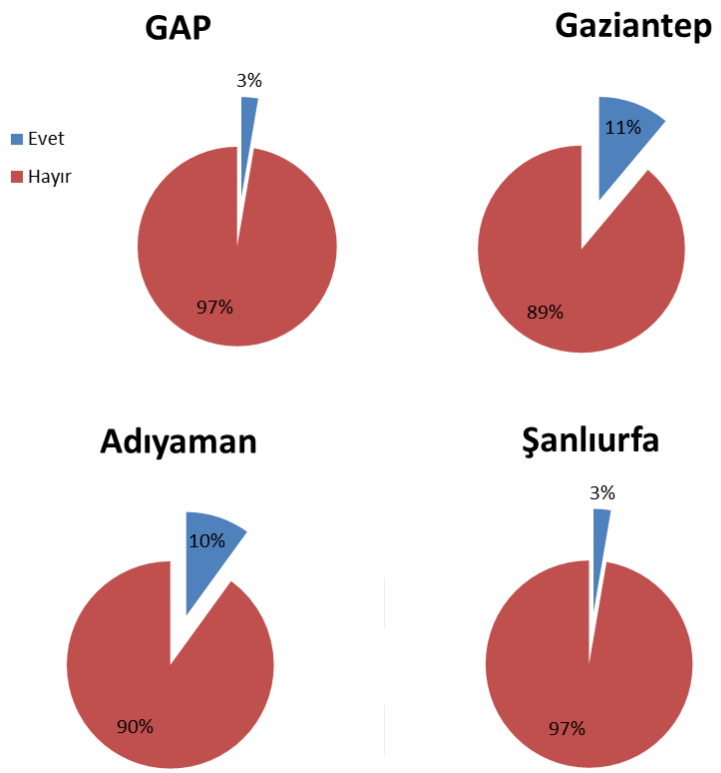
GAP bölgesinde tarımsal üretimde ekonomik kayıplara neden olan hastalık, zararlı ve yabancıotları belirlemek amacıyla "Size göre yetiştirdiğiniz antepfıstığında karşılaştığınız en önemli sorunlar nelerdir?" sorusu bölgedeki ilaç bayilerine sorulmuştur. Anket çalışmasına katılan ilaç bayilerinin % 82 si Karazenk, %8'i don zararı, %2'si poyraz rüzgarı, %2'si yanma, %3'ü dolu, %3'ü kuraklık, % 47'si Karagöz Kurdu, % 2'si Meyve İç Kurdu, % 41'i Psilid, %7'si Göz Kurdu, %3'ü Kımıl, %33'ü Yabani Hardal, %50'si Yabani Yulaf ve %17'si Kanyaş zarar oluşturduğunu bildirmişlerdir (Çizelge 4.1). Bu verilere göre GAP bölgesinde antepfıstığında ekonomik kayıplara en fazla neden olan zararlılar; Karagöz Kurdu, Psilid; hastalıklar; Karazenk Yabancı otlar; Yabani hardal ve yabani yulaf başta olmak üzere dar ve geniş yapraklı yabancıotların olduğu tespit edilmiştir. Antepfıstığında ekonomik kayıplara

neden olan hastalık, zararlı ve yabancı otlara Gaziantep, Şanlıurfa ve Adıyaman illeri göz önünde bulundurarak incelendiğinde her üç ilde de Karagöz Kurdu ve Psilid zararlıları; karazenk hastalığı çok ciddi oranlarda zarara neden oldukları görülmektedir (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1. "Size göre yetiştirdiğiniz antepfıstığında karşılaştığınız en önemli sorunlar nelerdir?" sorusuna çiftçilerin verdiği yanıtlar

	Şanlıurfa	**Gaziantep**	**Adıyaman**
Zararlılar			
Karagöz kurdu	*30*	24	27
Dip kurdu			
Meyve iç kurdu	3		
Şıralı zenk			
Pisilid	30	24	18
Dal güvesi			
Süne			
Göz kurdu	9	3	
Kımıl	3	3	
Yabancı otlar			
Kanyaş	3		
Yabani hardal	6		
Yabani yulaf	9		
Hastalıklar			
Karazenk	42	27	27
Alternaria			
Don zararı	9		
Poyraz rüzgarı	3		
Yanma	3		
Dolu	3		
Kuraklık	**3**		

GAP bölgesinde üreticilere "Tarımsal ilaçları reçete ile mi satın alıyorsunuz?" sorusunu sorulduğunda üreticilerin % 3'ü Evet yanıtını verirken % 97'si Hayır yanıtını vermişlerdir (Şekil 4.25). Tarımsal ilaçların reçetesiz satılması yasaklanmış olmasına rağmen, bu yasağın pratikte pek uygulanmadığı yapılan görüşme sonuçlarına göre söylenebilir. Reçeteli ilaç satışının pratikte de uygulanması için gerekli önlemlerin alınması ve bunu uygulamayan teknik eleman ve zirai ilaç bayilerine gerekli cezaların verilmesi hususunda yetkili kurumların görevlerini yapması gerekmektedir. Üreticilerin verdiği cevapları il bazında değerlendirildiğinde Gaziantep ve Şanlıurfa, Adıyaman'da Evet diyenlerin oranı çok düşük (% 11, % 3, %10) olup birbirine çok yakın olduğu görülmektedir.

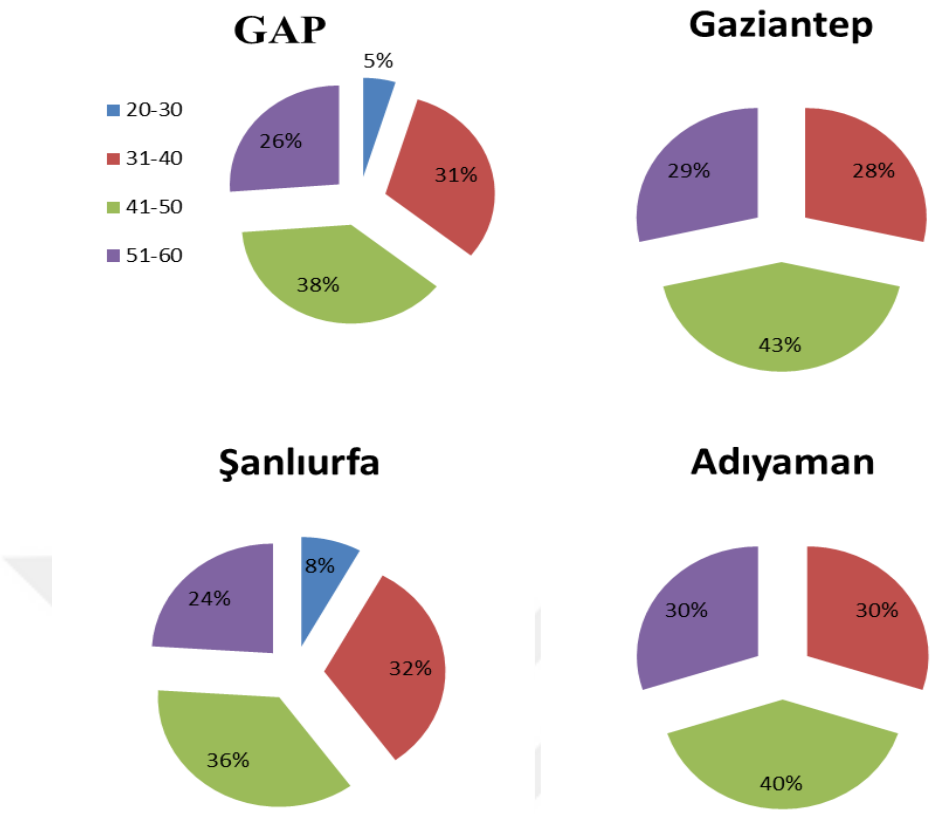

Şekil 4.25. "Tarımsal ilaçları reçete ile mi satın alıyorsunuz?" sorusuna çiftçilerin verdikleri cevapların dağılımı (%)

4.2. İlaç Bayii Görüşme Bilgileri

GAP bölgesinde yürütülen bu araştırma kapsamında Gaziantep, Şanlıurfa ve Adıyaman illerinde 75 adet ilaç bayi ile görüşülerek bu ilaç bayilerine 20 soru yöneltilmiştir. Her soruya verilen cevaplar kendi aralarında ayrı ayrı değerlendirilerek aşağıda verilmiştir.

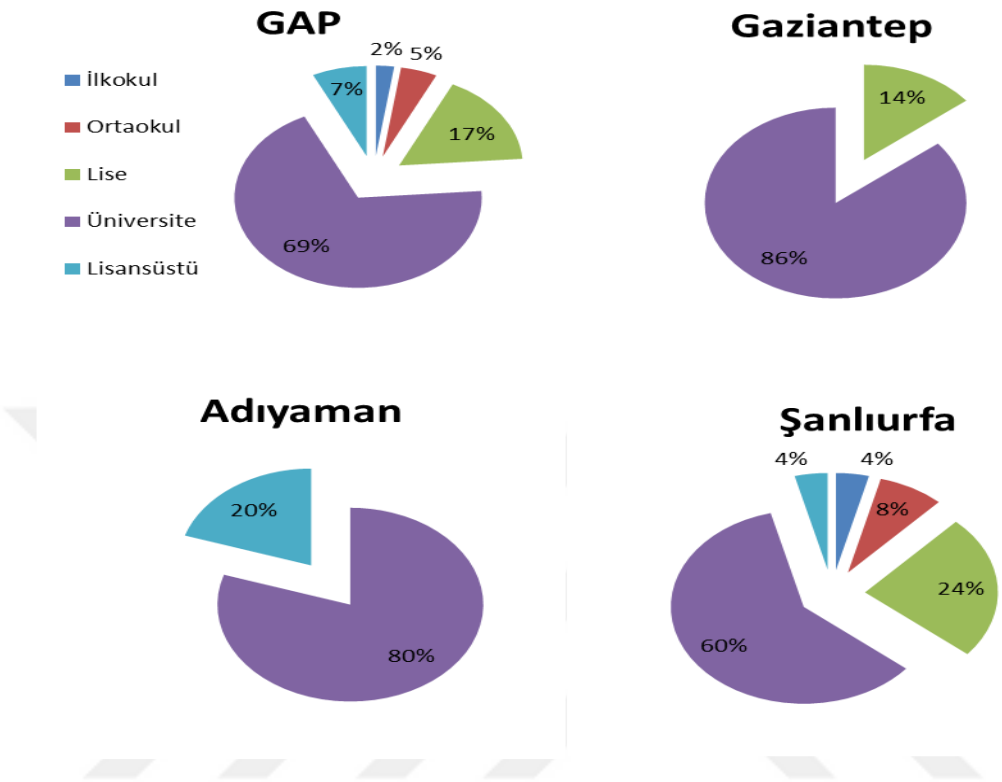
GAP bölgesindeki ilaç bayilerine "Yaşınız nedir?" sorusu yöneltildiğinde ilaç bayilerinin % 5'i 20-30 yaş aralığında, % 31'i 31-40 yaş aralığında, % 38'i 41-50 yaş aralığında, % 26'sı 51-60 yaş aralığında olduklarını bildirmişlerdir (Şekil 4.26). Verilen cevaplar il bazında irdelendiğinde Gaziantep'te ilaç bayilerinin % 28'i 31-40, % 43'ü 41-50 ve % 29'u 51-60 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Şanlıurfa'da (% 8'i 20-30, % 32'si 31-40, % 36'sı 41-50, % 24'ü 51-60) ve Adıyaman'da (% 30'u 31-40, % 40'ı 41-50, % 30'u 51-60) yaş aralığında oldukları belirlenmiştir. Görüşülen bayilerinin hiçbirinin 60 yaştan fazla olmaması dikkat çekicidir.

Şekil 4.26. "Yaşınız nedir?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)

"Öğrenim durumunuz nedir?" sorusu GAP bölgesindeki ilaç bayilerine sorulduğunda, İlkokul diyenlerin oranı % 2, Ortaokul diyenlerin oranı % 5, Lise diyenlerin oranı % 17, Üniversite diyenlerin oranı % 69 ve Lisansüstü (Yüksek Lisans, Doktora) % 7 olarak belirlenmiştir (Şekil 4.27). Gaziantep, Şanlıurfa ve Adıyaman illerine göre verilen cevaplar incelendiğinde İlkokul diyenlerin oranı Gaziantep'te % 0, Şanlıurfa'da % 4 ve Adıyaman'da % 15 saptanmış olup ortaokul diyenlerin oranı Gaziantep'te % 0, Adıyaman'da % 0 ve Şanlıurfa'da % 8 olarak belirlenmiştir. Lise diyenlerin oranı Gaziantep'te % 14, Adıyaman'da % 0 ve Şanlıurfa'da % 24 olmakla birlikte üniversite diyenlerin oranı Gaziantep'te % 86, Adıyaman'da % 80 ve Şanlıurfa'da % 60 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca Lisansüstü (Yüksek Lisans, Doktora) diyenlerin oranı Gaziantep'te % 0, Adıyaman'da % 20 ve Şanlıurfa'da % 4 olarak tayin edilmiştir (Şekil 4.1.3 B, C ve D). Bu bilgilere göre GAP bölgesindeki ilaç bayilerinin % 76'sı üniversite mezunudur. Adıyaman'da üniversite ve lisansüstü oranının yüksek çıkması bu il açısından sevindirici bir durumdur. Emeli (2006) yaptığı bir araştırmada

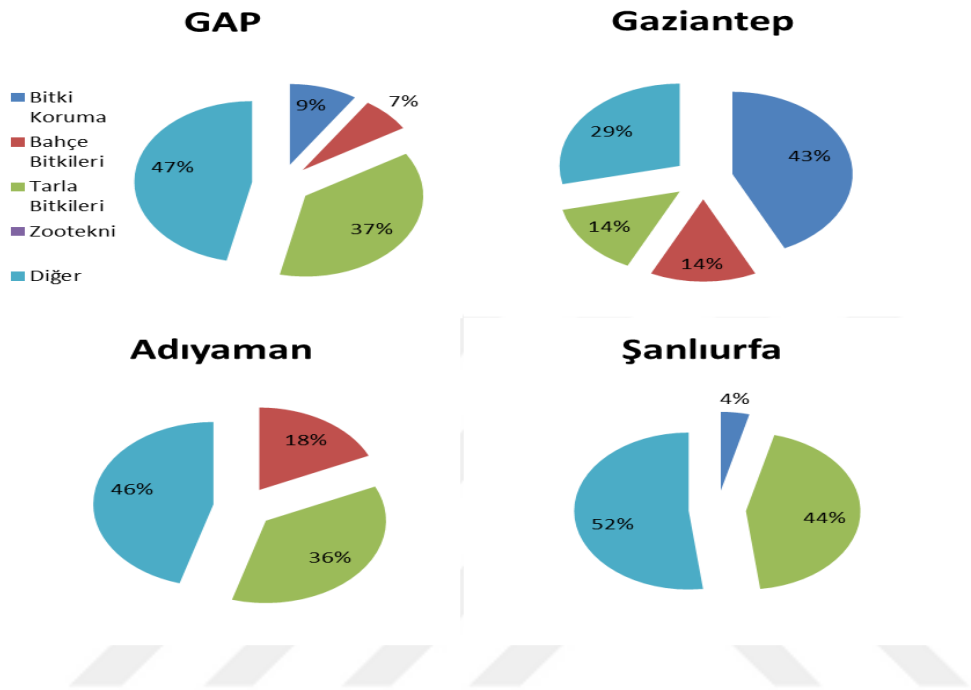
ilaç bayilerinin % 2 oranında Ortaokul, % 18.4 oranında Lise, % 79.6 oranında Yüksekokul/Üniversite olduğu belirtmişlerdir.

Şekil 4.27. "Öğrenim durumunuz nedir?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)

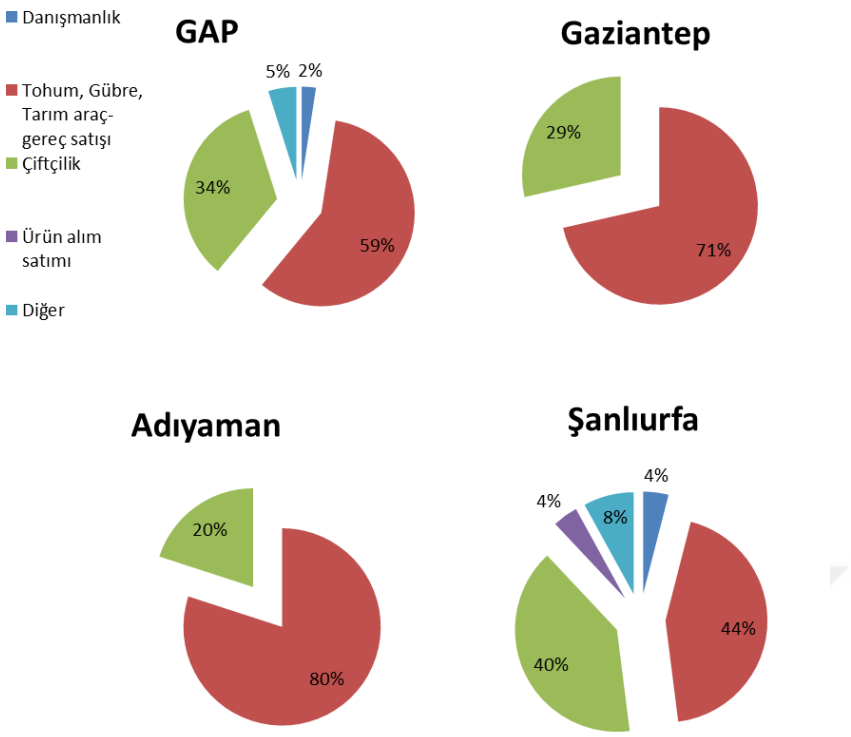
Bölgede faaliyette bulunan ilaç bayilerine Üniversite mezunu iseniz bölümünüz nedir? sorusu yöneltildiğinde ilaç bayilerinin % 9'u Bitki koruma, % 7'si bahçe bitkileri, % 37'si Tarla bitkileri, ve % 47'si diğer olarak yanıtlamışlardır (Şekil 4.28). Diğer kısmında yer alan (% 47) ilaç bayilerinin ya üniversite mezunu olmayan ya da seçeneklerde verilmeyen herhangi bir bölümden mezun oldukları söylenebilir. Ayrıca GAP bölgesinde faaliyette bulunan ilaç bayilerinin % 91'inin Bitki Koruma Bölümü mezunu olmadığı saptanmıştır. Anket çalışması sırasında üreticilerin genellikle ilaç bayilerinin tecrübesizliğinden yakındıkları görülmüştür. Bölgenin geleceği açısından Zirai ilaç bayi ruhsatının sadece Bitki Koruma Bölümü mezunu olan kişilere verilmesi gerekmektedir. Verilen cevaplar il ölçeğinde değerlendirildiğinde her üç ilde de diğer diyenlerin oranının çok yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca Bitki Koruma Bölümü mezunu en fazla % 43 oranıyla Gaziantep'te bulunurken Tarla Bitkileri Bölümü mezunu ilaç bayilerinin en fazla % 44 oranla Şanlıurfa'da bulunduğu saptanmıştır. Bununla

birlikte Bahçe Bitkileri Bölümü mezunu olanların en fazla % 18 oranla Adıyaman'da olduğu belirlenmiştir. Emeli (2006)'in görüştğü ilaç bayilerinde % 43'ü konu ile doğrudan ilgili olan Ziraat Fakültelerinin Bitki Koruma Bölümlerinden mezun olmuş Ziraat Mühendisi veya Ziraat Yüksek Mühendisi olduklarını bildirmişlerdir.

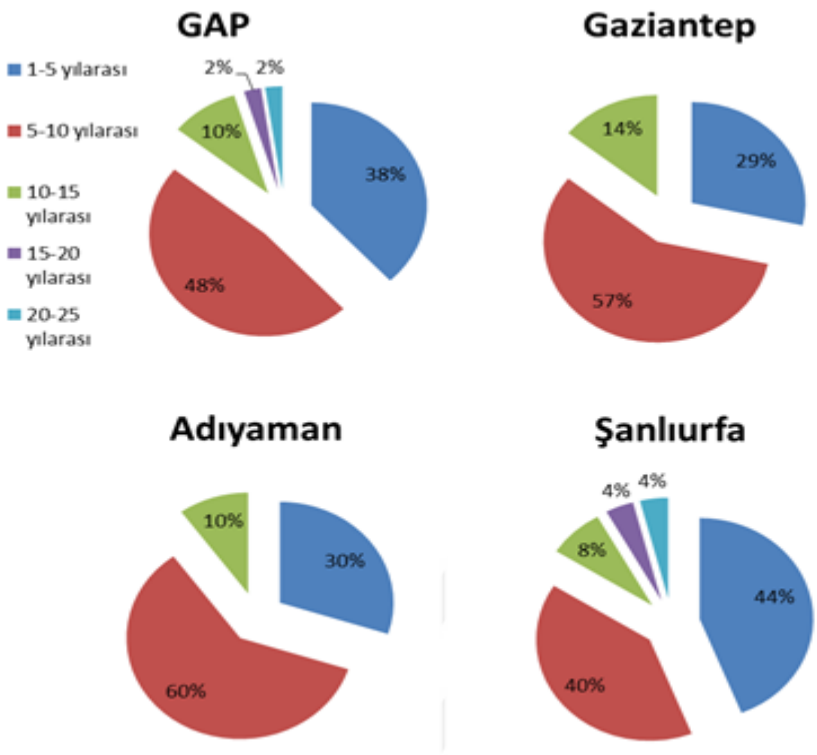
Şekil 4.28. "Üniversite mezunu iseniz bölümünüz nedir?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)

İlaç bayilerinin faaliyet alanlarını belirlemek amacıyla Ziraat alanında başka bir tarımsal faaliyetiniz var mı? sorusu GAP bölgesinde faaliyette bulunan ilaç bayilerine yöneltilmiş ve ilaç bayilerinin % 2'si danışmanlık, % 59'u tohum, gübre ve tarım araç-gereç satışı, % 34'ü çiftçilik ve % 5'i diğer yanıtını vermişlerdir (Şekil 4.29). GAP bölgesinde faaliyette bulunan ilaç bayilerinin büyük çoğunluğu ilaç bayi faaliyetlerinin yanı sıra tarımın değişik sektörlerinde de faaliyette bulundukları söylenebilir. İlaç bayilerinin il bazında verdikleri yanıtlara bakıldığında Gaziantep'teki bayilerin %59'unun, Adıyaman'daki bayilerin % 80'inin ve Şanlıurfa'da bayilerin %44'ünün tohum, gübre, tarım araç-gereç satışı da yaptığı görülmektedir. Emeli (2006) ilaç bayilerinin, ilaç satışının yanında diğer ticari faaliyetlerden; danışmanlık (% 56), tohum satışı (% 52), gübre satışı (% 30), tarım alet-ekipman satış işleri ile birlikte çoğu (% 50) çiftçilik yapan, yani üretici durumunda olan kişiler olduklarını belirtmiştir.

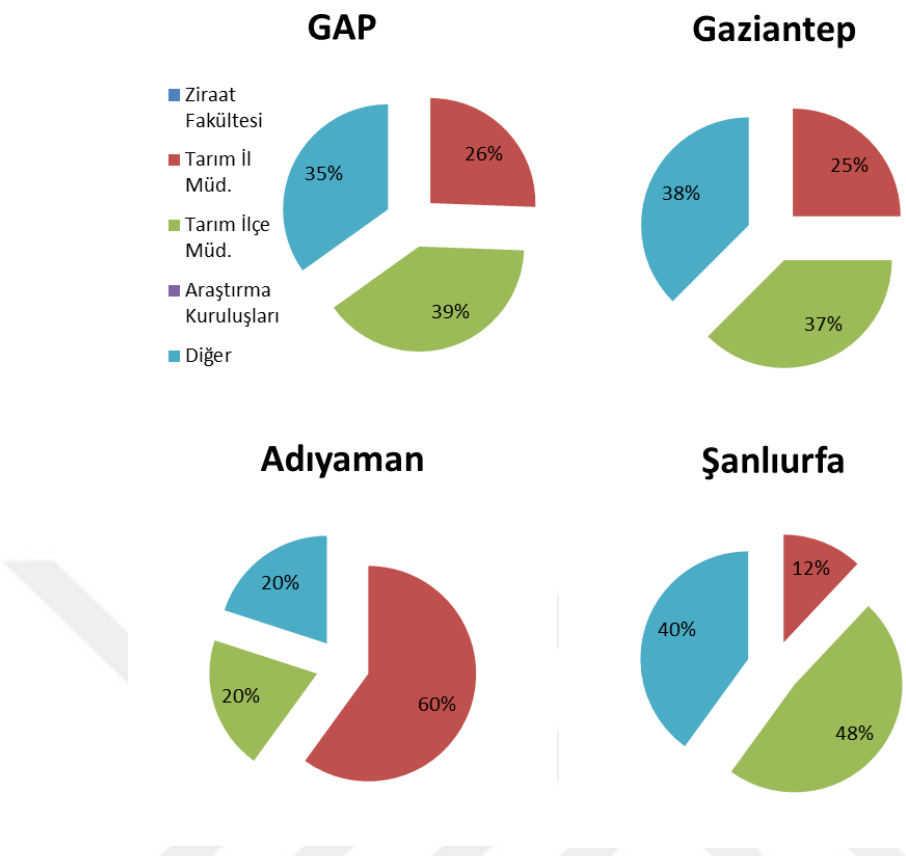
Şekil 4.29. "Ziraat alanında başka bir tarımsal faaliyetiniz var mı?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)

İlaç bayilerinin bu sektördeki tecrübelerini tespit etmek amacıyla Bölgede faaliyette bulunan ilaç bayilerine, "Ne zamandan beri zirai ilaç bayi ruhsatına sahipsiniz?" sorusu yöneltilmiştir. İlaç bayilerinin % 38'i 1 - 5 yıl arası, % 48'i 5- 10 yıl arası, % 10'u 10 - 15 yıl arası, % 12'si 15 - 20 yıl arası ve % 2'si 20 -25 yıl arasındaki sürelerde ilaç bayisi ruhsatını aldıklarını belirtmişlerdir (Şekil 4.30). GAP bölgesinde faaliyette bulunan ilaç bayilerinin çoğunun (% 86) son 1-10 yılda ruhsat alıp faaliyete başlamış olup, ilaç bayiliği faaliyetlerinde çok fazla tecrübeli olmadıkları görülmektedir. İl bazında ilaç bayilerinin verdikleri cevaplar irdelendiğinde yakın zamanda faaliyete başlayan ilaç bayilerinin büyük çoğunluğu (% 44) Şanlıurfa'da olduğu görülebilir. En erken zamanda açılan ilaç bayilerinin büyük bir kısmı % 11'lük oranla yine Şanlıurfa'da olmuştur. Ayrıca her üç ilde de 5-10 yıl arasındaki süre zarfında çalışmaya başlayan ilaç bayilerinin yüksek olduğu (% 48) saptanmıştır.

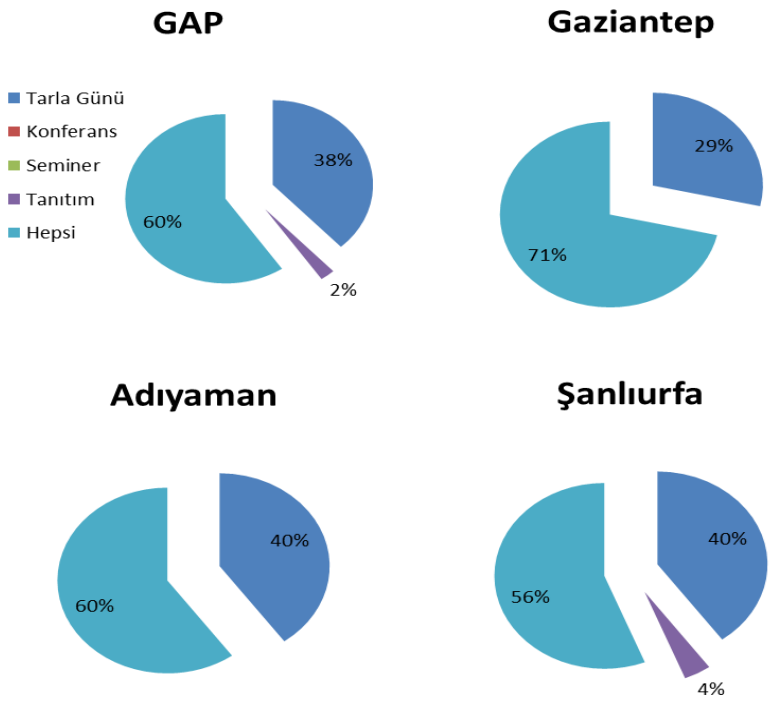
Şekil 4.30. "Ne zamandan beri zirai ilaç bayi ruhsatına sahipsiniz?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)

İlaç bayilerinin genellikle işbirliği halinde oldukları kuruluşları tespit etmek amacıyla Tarımsal kuruluşlardan en çok hangisiyle işbirliğiniz bulunmaktadır? sorusu GAP bölgesindeki ilaç bayilerine sorulmuştur. Anket çalışmasına katılan ilaç bayilerinin % 26'sı Tarım İl Müdürlüğü, % 39'u Tarım İlçe Müdürlüğü, % 35'i Diğer yanıtını vermişlerdir (Şekil 4.31). Ziraat Fakültesi ve Araştırma kuruluşları ile işbirliğinin olmaması düşündürücü bir sonuç olarak değerlendirilmektedir. Zirai ilaç bayileri güncelliklerini korumaları ve tarım piyasasındaki son gelişmeleri takip edebilmeleri için bu tür kuruluşlarla de sık sık irtibat halinde olmalıdırlar. İllere göre verilen cevaplar incelendiğinde bayilerin tarım il müdürlükleri ile işbirliğinin en fazla olduğu ilin Adıyaman görülmektedir. Ayrıca ilaç bayilerinin tarım ilçe müdürlükleri ile iş birliğinin en fazla olduğu ilin % 48 oranla Şanlıurfa olduğu saptanmıştır. Üremiş ve ark (1996), Adana ve İçel'de görüştükleri ilaç bayilerinden % 63,4'ü sürekli, % 5.6'sı ara sıra teknik teşkilatla işbirliği içinde olduğu, % 39.9'u ise işbirliği yapmamakta olduklarını tespit etmiştir.

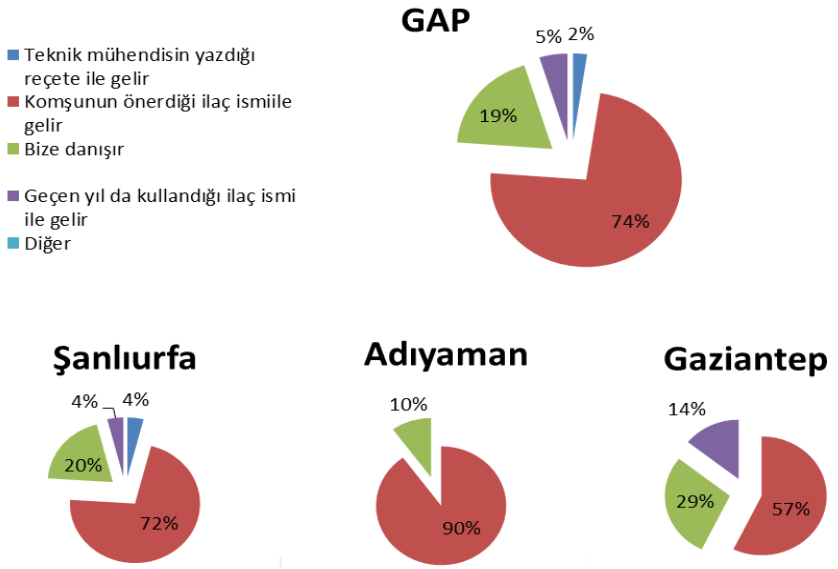
Şekil 4.31. "Tarımsal kuruluşlardan en çok hangisiyle işbirliğiniz bulunmaktadır?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)

Bölgedeki ilaç bayilerinin çoğunlukla hangi toplantılara katıldığını belirlemek hedefiyle Aşağıdaki toplantılarından en çok hangisine katılırsınız? sorusu ilaç bayilerine sorulduğunda Tarla günü diyenlerin oranı % 38, Tanıtım diyenlerin yüzdesi % 2 ve Hepsine katılırım diyenlerin yüzdesi % 60 olarak belirlenmiştir (Şekil 4.32). İlaç bayilerinin çoğunluğu tarımsal faaliyet toplantılarının hepsine katılmaya gayret gösterdiklerini, ancak genellikle daha çok tarla günlerine katıldıklarını ifade etmişlerdir. GAP bölgesindeki ilaç bayilerinin çoğunluğunun (% 60) tarımsal faaliyet toplantılarına katılmaları memnuniyet vericidir. İl ölçeğinde verilen yanıtlar irdelendiğinde her üç ilde de tarımsal faaliyet toplantılarının hepsine katılırım diyenlerin oranı en yüksek olduğu belirlenmiştir. Emeli (2006) bayilerin en çok % 64'nün ilaç firmalarının yaptığı tanıtım toplantılarına (ilaç, tohum vs.) ve % 56'sının seminerlere katılımının olduğu, ancak tarla günü ve konferanslar gibi bilgilendirici toplant ılara katılımların ise daha az olduğunu saptamıştır.

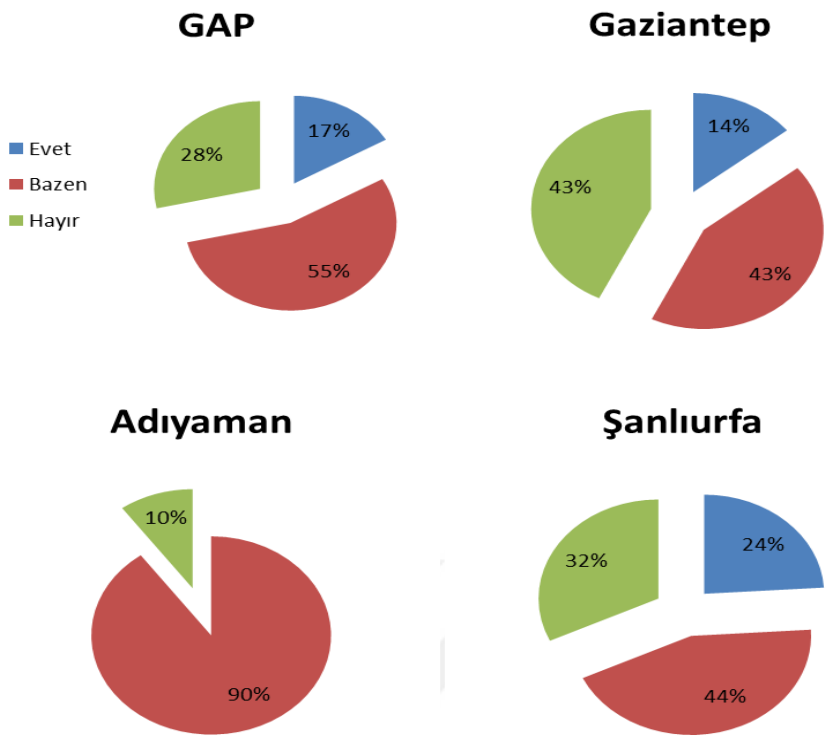
Şekil 4.32. "Aşağıdaki toplantılarından en çok hangisine katılırsınız?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)

"Üreticilerin ilaç alma konusundaki en çok rastladığınız davranışları nedir? "sorusu GAP bölgesinde faaliyette bulunan ilaç bayilerine sorulduğunda teknik mühendisin yazdığı reçete ile gelir diyenlerin oranı % 2, Komşunun önerdiği ilaç ismiyle gelir diyenlerin oranı % 74, Bize danışır diyenlerin oranı % 19 ve geçen yıl da kullandığı ilaç ismiyle gelir diyenlerin oranı % 5 olarak saptanmıştır (Şekil 4.33). GAP bölgesinde üreticilerin büyük bir çoğunluğu (% 74) komşunun önderdiği ilaç ismiyle gelmesi oldukça düşündürücüdür. Çünkü durum üreticinin bayiden ziyade daha çok tanıdıklarına güven duyduğunu göstermektedir. Bunun sebebi bayinin verdiği güvensizlik olabilmektedir. İller düzeyinde baktığımızda bayilere danışarak ilaç aldığını söyleyen üreticilerin oranı en yüksek Gaziantep'te (% 29) olmuştur. Teknik mühendisin yazdığı reçete ile gelenlerin oranına baktığımızda en yüksek oran % 4 ile Şanlıurfa'da olmuştur. Bu oranın bu derece düşük olması kaygı vericidir. Zira reçete ile ilaç alımı ilaç israfının engellenmesi açısından büyük önem arz ediyor. İlaç ismi ile gelen üreticiler genellikle kendi deneyimleri doğrultusunda ilaçları seçmekte veya çevresindeki komşu üreticilerin önerdikleri ilaçları tercih ettikleri söylenebilir.

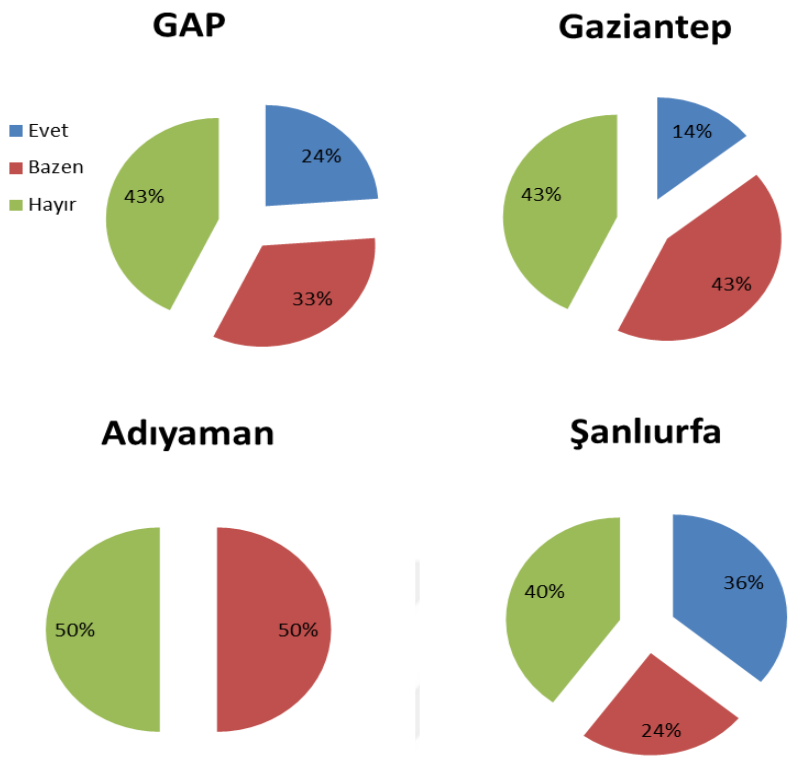
Şekil 4.33. "Üreticilerin ilaç alma konusundaki en çok rastladığınız davranışları nedir?"sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)

Bayilere yöneltilen "Herhangi bir zararlı sorunu ile karşılaşmamak düşüncesiyle, bitkileri kontrol etmeksizin düzenli aralıklarla ilaçlar mısınız?" sorusuna bayilerin % 17'si Evet, % 55'i Bazen, % 28'i ise Hayır yanıtını vermiştir (Şekil 4.34). Evet oranının diğer seçeneklere göre düşük çıkması sevindiricidir. Çünkü bilinçsizce, ezbere yapılan ilaçlamalar toprağa ve dolayısıyla çevreye zarar vermektedir. Fakat Bazen yanıtının da en yüksek çıkması bu hususta kaygı vericidir. İller bazında verilene yanıtlara baktığımızda bu soruya Evet yanıtını verenlerin oranı Gaziantep ilinde % 14, Adıyaman ilinde % 0 ve Şanlıurfa ilinde ise % 24 olmuştur. Adıyaman'da hiç kimsenin evet yanıtını vermemesi ve % 90'ının Hayır yanıtını vermesi tarımda üreticilerin bir nebze olsun bilinçlendiklerini göstermektedir.

Şekil 4.34. "Herhangi bir zararlı sorunu ile karşılaşmamak düşüncesiyle, bitkileri kontrol etmeksizin düzenli aralıklarla ilaçlar mısınız?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)

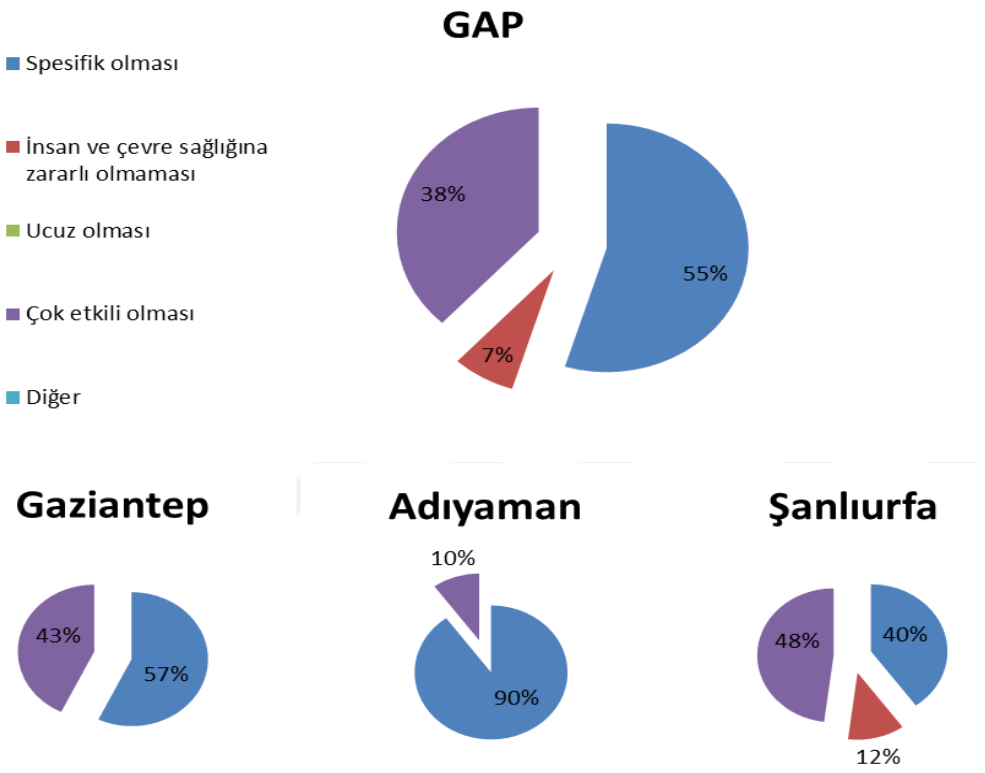
Bayilere yöneltilen "Bir zararlıyı veya hastalığı görür görmez ilaç atar mısınız?" sorusuna bayilerin % 24'ü Evet, % 33'ü Bazen ve % 43'ü ise Hayır yanıtını vermiştir. İller düzeyinde baktığımızda Evet yanıtını verenlerin oranı Gaziantep'te % 14, Adıyaman'da % 0, Şanlıurfa'da % 36; Bazen yanıtını verenlerin oranı Gaziantep'te % 43, Adıyaman'da % 50, Şanlıurfa'da % 24; Hayır yanıtını verenlerin oranı ise Gaziantep'te % 43, Adıyaman'da % 50, Şanlıurfa'da % 40 olarak saptanmıştır (Şekil 4.35).

Şekil 4. 35. "Bir zararlıyı veya hastalığı görür görmez ilaç atar mısınız?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)

İlaç bayilerinin ilaç önerirken dikkat ettiği hususları öğrenmek amacıyla "Zirai mücadele ilaçları önerirken en çok neleri göz önüne alırsınız?" sorusu ilaç bayilerine yöneltilmiştir. İlaç bayilerinin % 55'i "Spesifik olması", % 7'si "İnsan ve çevre sağlığına zararlı olmaması", % 38'i "Çok etkili olmasına" dikkat ettiklerini bildirmişlerdir (Şekil 4.36). İller bazında oranlara baktığımızda Spefisik yanıtını verenlerin oranı Gaziantep'te % 57, Adıyaman'da % 90, Şanlıurfa'da % 40; İnsan ve çevre sağlığına zararlı olmaması yanıtını verenlerin oranı Gaziantep'te % 0, Adıyaman'da % 0, Şanlıurfa'da % 12; Çok etkili olması yanıtını verenlerin oranı ise Gaziantep'te % 48, Adıyaman'da % 10, Şanlıurfa'da % 43 olarak bulunmuştur. Spesifik yanıtının en yüksek çıkması sevindiricidir. Çünkü bu durum bayilerin teknik bilgi yönünden birikimli olduklarının bir göstergesidir. Bunun yanında ucuz olması yanıtını hiç kimsenin vermemesi ve insan ve çevre sağlığına zararlı olmamasına yanıtı oranın çok düşük olması pek şaşırtıcı olmamıştır. Emeli (2006) konu ile ilgili olarak "bir hastalık veya zararlıya karşı önerilen zirai mücadele ilaçlarında neleri göz önüne alırsınız" sorusuna; İlaç önerisinde bulunan bayilerin % 80'ni ilaçların ruhsatlı olmasını

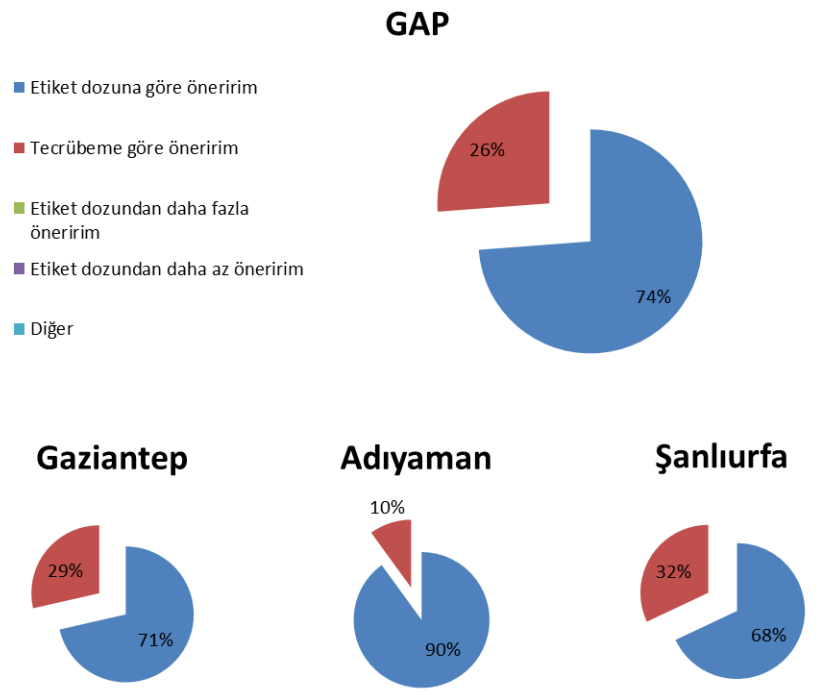
birinci öncelikli, % 38'i spesifik olmasını ikinci öncelikli, % 28'i ise çiftçilerin alım gücünü düşünerek ilaçların ekonomik olmasını üçüncü öncelik olarak belirtmiştir. Benzer şekilde "Hastalık veya zararlıya karşı kullanılan zirai mücadele ilaçlarını kullanır veya önerirken neleri göz önüne alırsınız?" sorusuna; bayilerin % 66'sı ilaçların insan ve çevre sağlığına daha az zarar vermesini birinci öncelikli, % 54'ü ilaçlar in ruhsatlı olmasını ikinci öncelikli, % 36'sı ise spesifik olmasını üçüncü öncelik olarak belirtmişlerdir (Karataş ve Alaoğlu 2011).

Şekil 4.36. "Zirai mücadele ilaçlarını önerirken en çok neleri göz önüne alırsınız?"sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)

Bölgede kimyasal ilaçlamalarda doz uygulamalarının nasıl önerildiğini belirlemek maksadıyla "Tavsiye ettiğiniz ilacın uygulama dozunu nasıl önerirsiniz?" sorusu GAP bölgesindeki ilaç bayilerine sorulduğunda, ilaç bayilerinden Etiket dozuna göre diyenlerin yüzdesi % 74, Tecrübeme göre diyenlerin yüzdesi ise % 26 olarak belirlenmiştir (Şekil 4.37). Elde edilen bu bulgulara göre, GAP bölgesinde faaliyette bulunan ilaç bayilerinin büyük çoğunluğu (% 74) ilaçları etiket dozuna göre önermeleri sevindiricidir. Ancak anket çalışması sırasında, bazı zararlılara karşı önerilen bir kısım

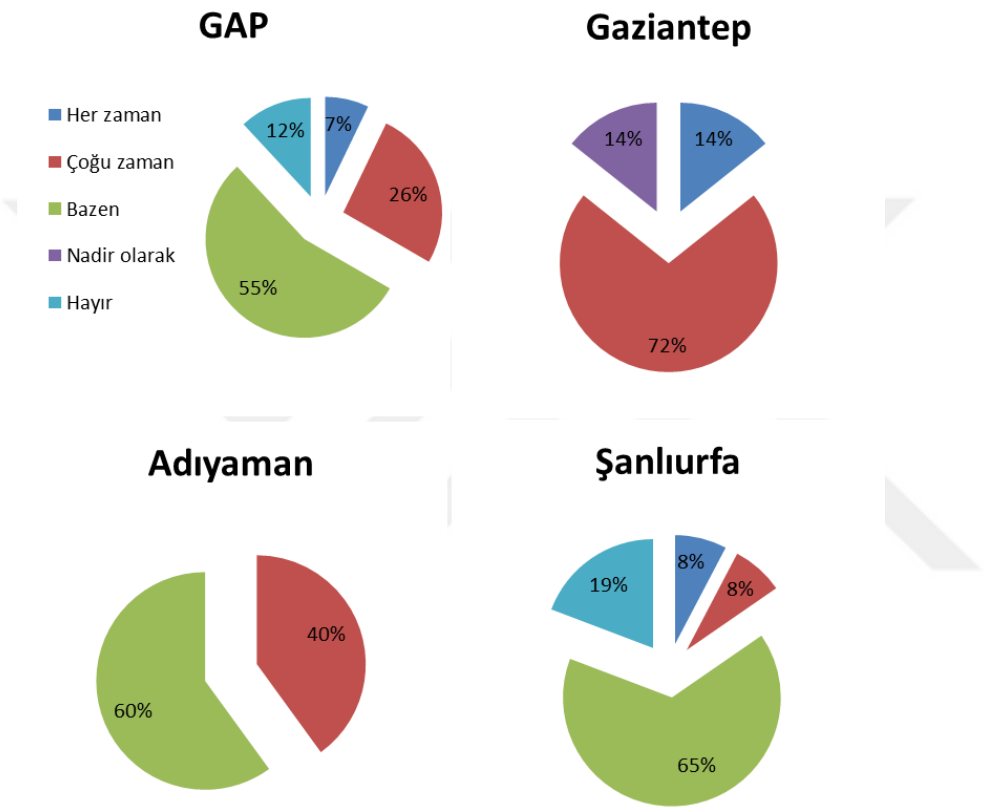
ilaçlarda ilacın etkisini çabuk göstermesi için etiket dozundan daha fazla dozda önerebildiklerine tanık olunmuştur. Şüphesiz ki burada üreticinin de mevcut zararlıdan hemen kurtulmak istemesi bu konuda belirleyici rol oynamaktadır. İl ölçeğinde ilaç bayilerinin verdikleri yanıtlar incelendiğinde etiket dozuna göre öneririm diyenlerin oranı Gaziantep'te % 71, Adıyaman'da % 90, Şanlıurfa'da % 68 olarak tespit edilmiş ve bu oranların diğer seçeneklere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. İlaç bayilerinin ilaç dozunu tecrübeme göre öneririm diyenlerin oranı sırasıyla Gaziantep'te % 29, Adıyaman'da % 10, Şanlıurfa'da % 32 olarak belirlenmiştir. Benzer biçimde "yetiştirilen ürünlerde herhangi bir zararlı için kullanılmasına karar verilen ilaç dozunun önerilme şekli nasıldır" sorusuna İlaç bayilerinden % 72'si etiket bilgilerine göre olmakla birlikte % 24'ünün tecrübesine dayanarak doz ayarı önerisinde bulundukları tespit edilmiştir (Emeli, 2006).

Şekil 4.37. "Tavsiye ettiğiniz ilacın uygulama dozunu nasıl önerirsiniz?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)

Bayilere yöneltilen "Çiftçiler önerdiğiniz dozu dikkate alıyor mu?" sorusuna bayilerin % 7'si Her zaman, % 26'sı Çoğu zaman, % 55'i Bazen ve % 12'si ise Hayır yanıtını vermiştir (Şekil 4.38). Bayilerin yarısından çoğunun bu soruya Bazen yanıtını vermesi şaşırtıcı bir sonuç değildir. Bu soruya Her zaman yanıtını verenlerin bu yanıtı

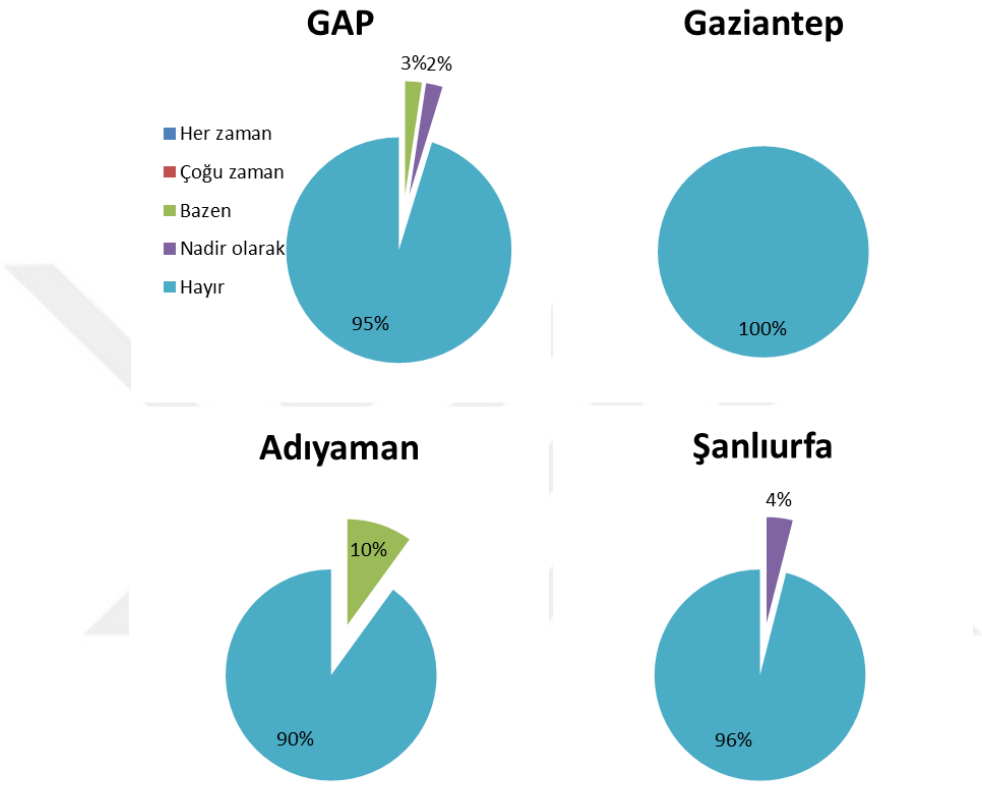
vermelerinde bayiye duyduğu güven ve kendi tecrübesizlikleri etkili olmuş olabilir. Aynı şekilde Hayır yanıtını verenlerde ise bayiye duyduğu güvensizlik ve üreticinin kendi birikimleri etkili olmuş olabilir. İller düzeyinde verilen yanıtlara baktığımızda Her zaman ve çoğu zaman yanıtlarını verenlerin oranı en yüksek Gaziantep'te (% 14 ve % 72); Bazen ve Hayır yanıtlarını verenlerin oranı en yüksek Şanlıurfa'da (% 65 ve % 19) tespit edilmiştir.

Şekil 4.38. "Çiftçiler önerdiğiniz dozu dikkate alıyor mu?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)

Bayilere yöneltilen "Çiftçiler ilaçları alırken çevreye olan duyarlılıklarını belirtiyorlar mı?" sorusuna bayilerin % 95'i Hayır, % 3'ü Bazen ve % 2'si ise Nadir olarak yanıtını vermiştir (Şekil 4.39). Bu soruya üreticilerin % 95'lik büyük bir çoğunluğunun Hayır yanıtını vermeleri şaşırtıcı olmamakla birlikte oldukça üzücü ve kaygı vericidir. Üretici maalesef ekonomik getirisi dışında pek bir şey düşünmez. Bu yüzden bayiler üreticilere bu konuda öneriler getirmelidir ve bu hususta bazı eğitim programları düzenlenmelidir. Bu soruya verilen yanıtlara iller düzeyinde baktığımızda

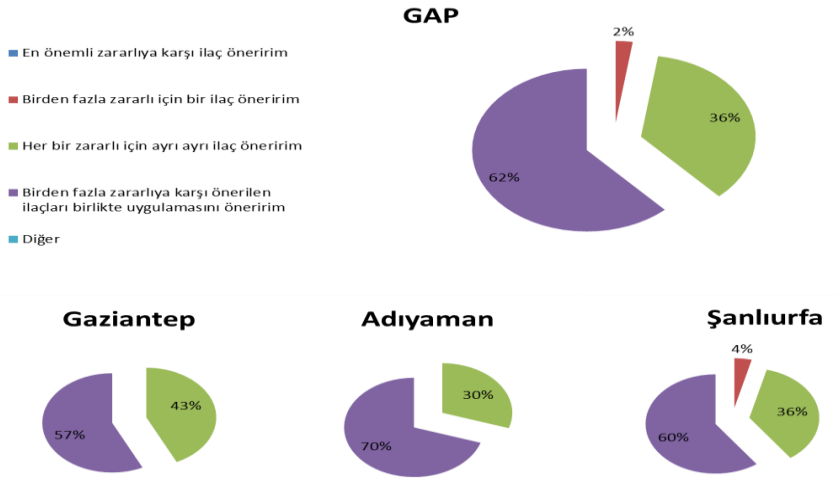
Gaziantep'te görüşülen bayilerin tamamı Hayır yanıtını vermişken, Bazen yanıtını veren bayilerin tamamı Adıyaman'daki bayilerdir (%10). Şanlıurfa'daki bayilerin % 4'ü ise Nadir olarak yanıtını vermiştir. Tekrar belirtilmelidir ki bu durum mutlaka çözüme kavuşturulmalıdır aksi takdirde zaten tehlikede olan ekolojimiz gittikçe daha kötü bir hal alacaktır.

Şekil 4.39. "Çiftçiler ilaçları alırken çevreye olan duyarlılıklarını belirtiyorlar mı?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)

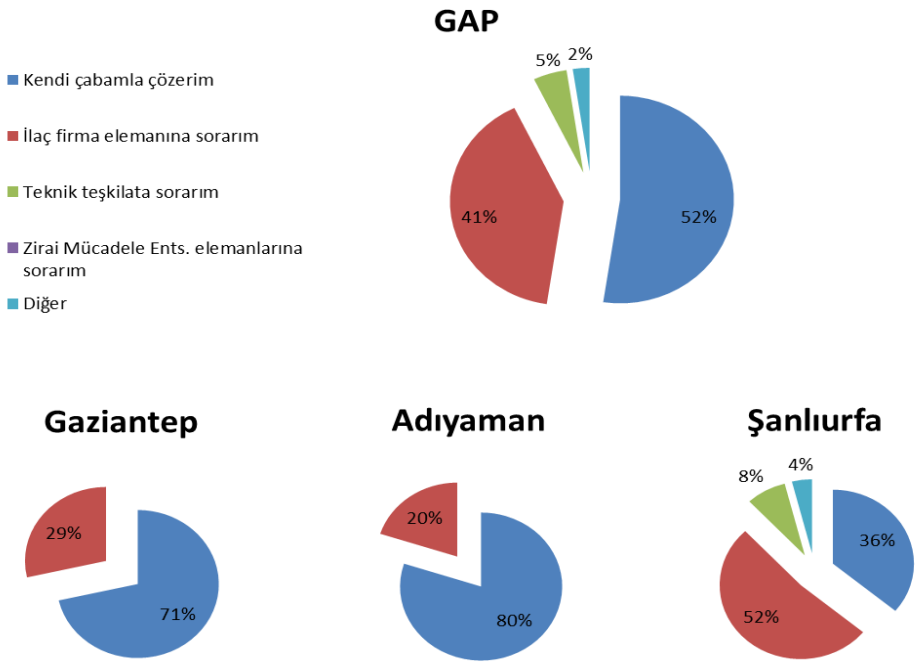
"Bir üründe birden fazla zararlı olduğunda nasıl bir yol izlersiniz?" sorusuna GAP bölgesindeki ilaç bayilerinin % 2'si "Birden fazla zararlı için bir ilaç öneririm", % 36'sı "Her bir zararlı için ayrı ayrı ilaç", % 62'si "Birden fazla zararlıya karşı önerilen ilaçları birlikte uygulamasını öneriririm" yanıtlarını vermişlerdir (Şekil 4.40). Böylelikle GAP bölgesinde her bir zararlı için çok fazla ilaç önerildiği söylenebilir. Bu durumun nedeni kuşkusuz ilaç bayilerinin üreticilere ilaç önerisinde bulunurken ticari kâr elde etmek amacıyla çok fazla ve gereksiz yere ilaç önerdikleri düşünülebilir. Bununla birlikte ilaç bayilerinin bu uygulamayı önermelerinde, üreticilerin bu konudaki isteklerinin belirleyici olduğu düşünülebilir. Bu nedenle üreticilere ilaç önerme

konusunda ilaç bayilerinin önemli bir rol üstlenmesi değişik problemlere neden olabileceği söylenebilir. Bu sorunların yaşanmasını önlemek için teknik teşkilatın üreticilere ilaç önerme konusunda daha aktif rol üstlenmesi gerekmektedir. Ayrıca ilaç bayilerinin çoğunluğu (% 36) birden fazla zararlı için ilaçları birlikte uygulanmasını önermeleri düşündürücüdür. Çünkü ilaçların birbiriyle karışabilirlilik durumu değerlendirilmeden karıştırılması hem bitkide hem de insan ve çevre sağlığında bazı problemlere neden olabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte ilaç bayilerinin il düzeyinde verdikleri cevaplar irdelenirse, birden fazla zararlıya karşı önerilen ilaçları birlikte uygulamasını önerenlerin oranı Gaziantep'te % 57, Adıyaman'da % 70, Şanlıurfa'da % 60 olarak saptanmıştır. Bu oranların her üç ilde de yüksek olması bölgedeki ilaç bayilerinin mesleki deneyim ve bilgi seviyelerinin tartışılabileceği düşünülebilir. Bununla beraber her bir zararlıya karşı ayrı ayrı ilaç öneririm diyenlerin yüzdesinin Şanlıurfa (%36) ve Gaziantep'te (%43) birbirine yakın oranlarda çıkması bu illerde faaliyet gösteren ilaç bayilerinin benzer özellikler gösterip, ilaç önerirken daha çok ticari çıkarlarını düşündükleri söylenebilir. Emeli (2006) yürüttüğü bir çalışmada "Bir üründe birden fazla zararlı olduğunda nasıl bir yol izlersiniz" sorusuna; % 70,2'si iki zararlıya etki edecek geniş etkili tek bir ilacı önerdikleri, % 38'i her bir zararlı için ayrı ayrı ilacı önerdiklerini belirlemiştir.

Şekil 4.40. "Bir üründe birden fazla zararlı olduğunda nasıl bir yol izlersiniz?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)

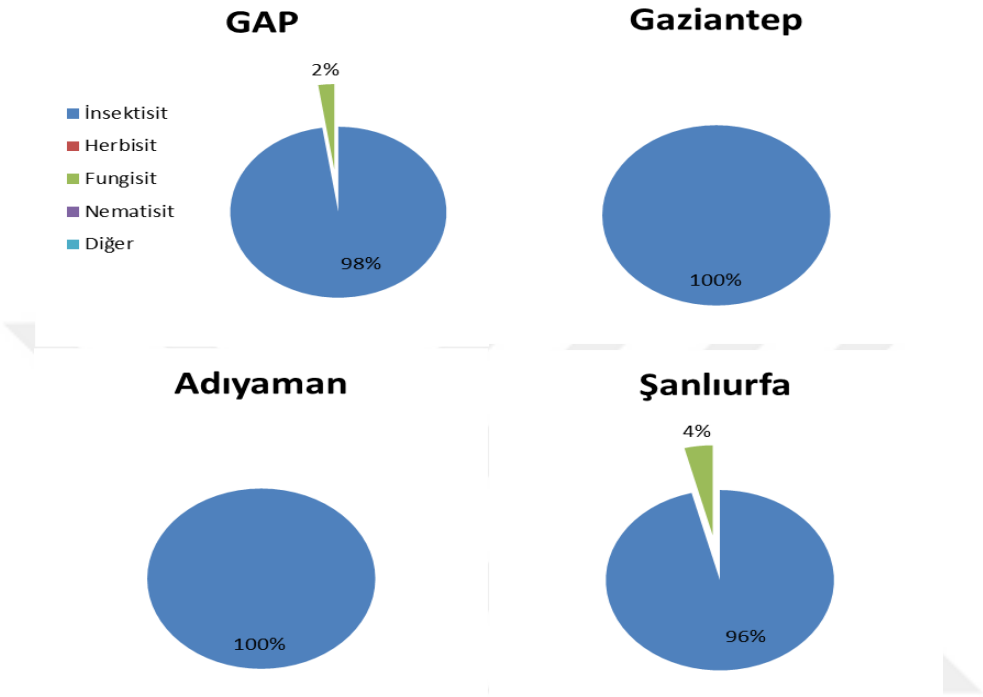
GAP bölgesinde faaliyette bulunan zirai ilaç bayilerinin bilgi kaynaklarını ve genellikle kimlerle bilgi alışverişi içinde olduklarını belirlemek amacıyla "Zirai Mücadele ile ilgili sorunları çözmede üreticilere nasıl yardımcı olursunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Anket çalışmasına katılan ilaç bayilerinin % 52'si "Kendi çabamla çözerim", % 41'i "İlaç firma elemanlarına sorarım", % 5'i "Teknik Teşkilata soracağını" ve % 2'si ise "Diğer" yollara başvuracağını bildirmiştir (Şekil 4.41). Bununla birlikte aynı soruya hiçbir bayi Zirai Mücadele Enstitüsü elemanlarına sorarım yanıtını vermemiştir. Zirai ilaç bayileri, üreticilerin zirai mücadele ile ilgili sorunları çözmede daha çok kendi çabalarıyla hareket ettikleri görülmüştür (% 52). Üremiş ve ark (1996), Adana ve İçel'de ilaç bayilerinin herhangi bir sorun karşısında üreticilerin % 30.99'u kendi bilgilerine göre çözüm yolları buldukları belirlenmiştir.

Şekil 4.41. "Zirai Mücadele ile ilgili sorunları çözmede üreticilere nasıl yardımcı olursunuz?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)

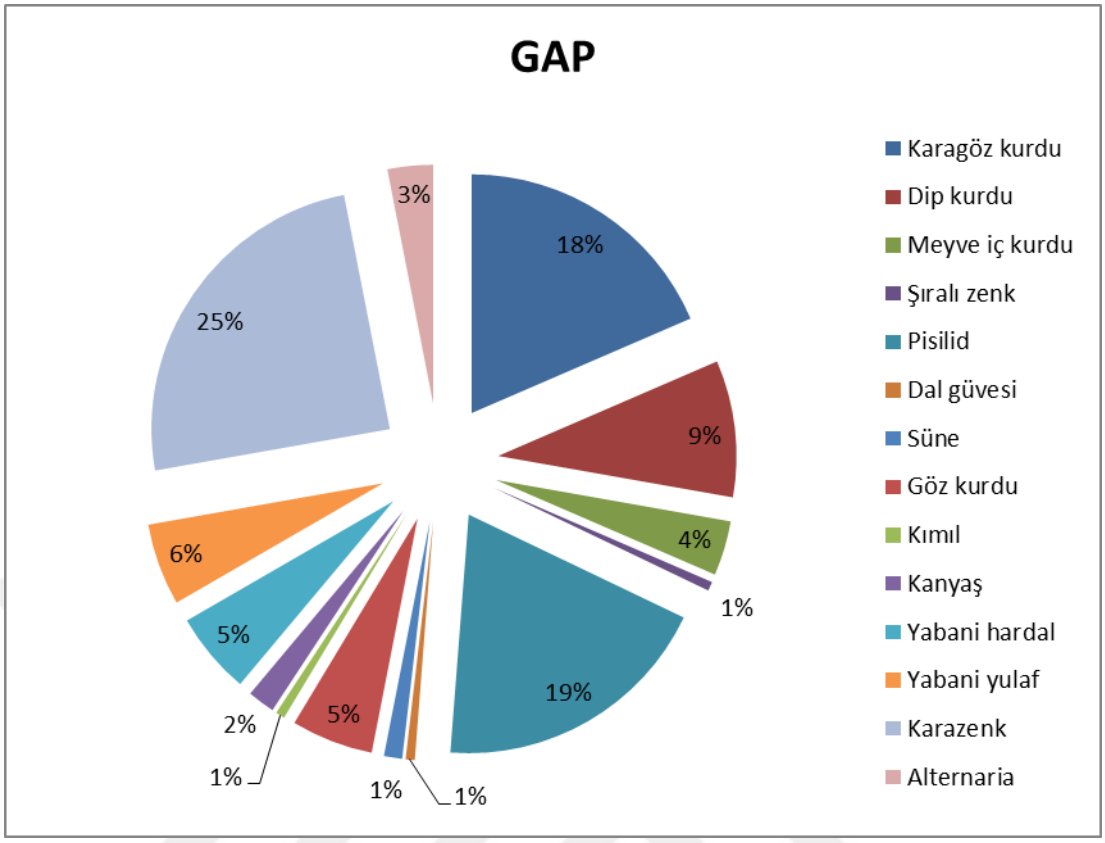
Bölgede geçen yıl antepfıstığında en fazla kullanılan ilaç türünü belirlemek hedefiyle ilaç bayilerine "Geçen yıl antepfıstığında en çok hangi ilacı sattınız?" sorusu sorulmuştur. Buna göre ilaç bayilerinden insektisit diyenlerin oranı % 98, Fungisit diyenlerin oranı % 2 olarak belirlenmiştir (Şekil 4.42). Bu veriler, bölgedeki antepfıstığı

alanlarında diğer zararlılara oranla en çok böceklerin (% 98) zarar meydana getirdiği düşünülebilir. Bu veriler diğer ilaç türlerinin kullanılmadığı anlamına gelmemektedir. Fakat sorunun "en çok hangi ilacı sattınız" şeklinde olmasından dolayı herbisit ve nematisit yanıtları % 0 olmuştur.

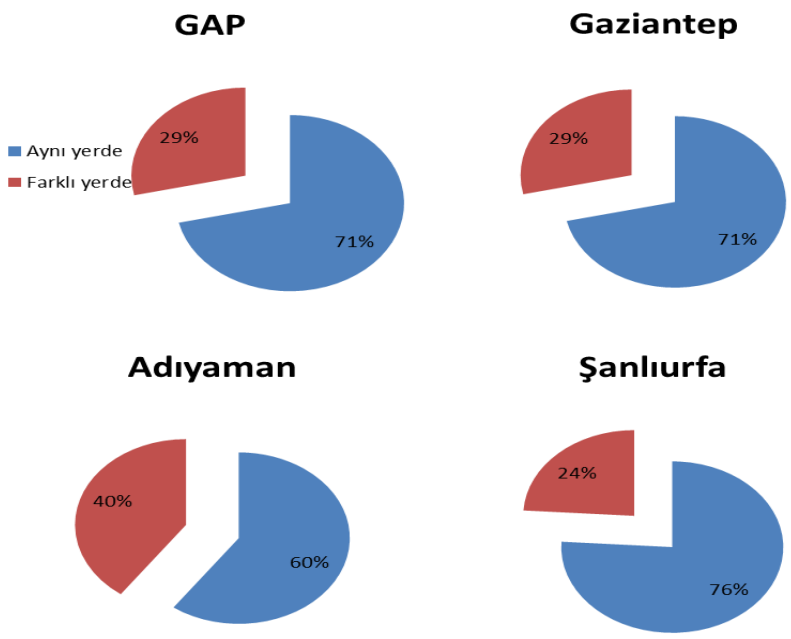
Şekil 4.42. "Geçen yıl antepfıstığında en çok hangi ilacı sattınız?"sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)

GAP bölgesinde tarımsal üretimde ekonomik kayıplara neden olan hastalık, zararlı ve yabancıotları belirlemek amacıyla "Faaliyet gösterdiğiniz bölgede geçen yıl antepfıstığında hangi hastalık, zararlı ve yabancıotlar sorun oluşturdu?" sorusu bölgedeki ilaç bayilerine sorulmuştur. Anket çalışmasına katılan ilaç bayilerinin % 19'u Karazenk hastalığı, % 19'u Pisilid, % 18'i Karagöz kurdu, % 9'u Dip kurdu, % 6'sı Yabani yulaf, % 5'i Göz kurdu, % 5'i Yabani hardal yanıtlarını vermiştir. İlaç bayiler bunlar dışında Kımıl, Süne, Şıralı Zenk, Dal Güvesi, Meyve iç kurdu zararlıları ve *Alternaria alternata* (Fr) Keissle hastalığı yanıtlarını vermiştir (Şekil 4.43).

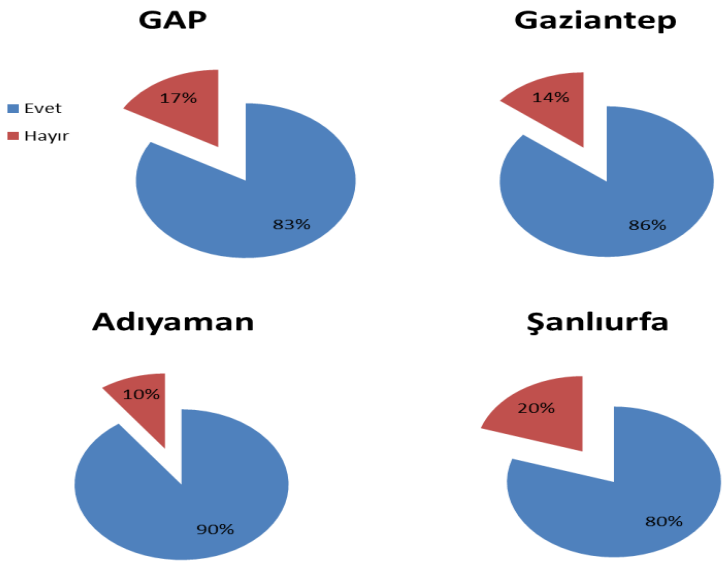
Şekil 4.43. "Faaliyet gösterdiğiniz bölgede geçen yıl antepfıstığında hangi hastalık, zararlı ve yabancıotlar sorun oluşturdu?" sorusuna ilaç bayilerinin verdiği yanıtların dağılımı (%)

Bayilere yöneltilen "İlaç bayinin bürosu ve deposu aynı yerde mi?" sorusuna bayilerin % 71'i "Aynı yerde" yanıtını verirken, % 29'u ise "Farklı yerde" yanıtını vermiştir. Bu soruya % 71'lik oranla aynı yerde yanıtının verilmiş olması bu ilaç bayilerinin yeterince büyüklükte olmadığını göstermektedir. İller düzeyinde verilen yanıtlara baktığımızda Aynı yerde yanıtının oranının Gaziantep'te % 71, Adıyaman'da % 60, Şanlıurfa'da % 76 olduğu görülmektedir (Şekil 4.44).

Şekil 4.44. "İlaç bayinin bürosu ve deposu aynı yerde mi?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı

Bayilere yöneltilen "İlaç bayinin bürosu ve deposu aynı yerde ise araları herhangi bir yapı malzemesi ile ayrılmış mı?" sorusuna bayilerin % 83'ü Evet, % 17'si Hayır yanıtını vermiştir. İller düzeyinde verilen yanıtlara baktığımızda Evet yanıtının oranının Gaziantep'te % 86, Adıyaman'da % 90, Şanlıurfa'da % 80 olduğu görülmektedir (Şekil 4.45).

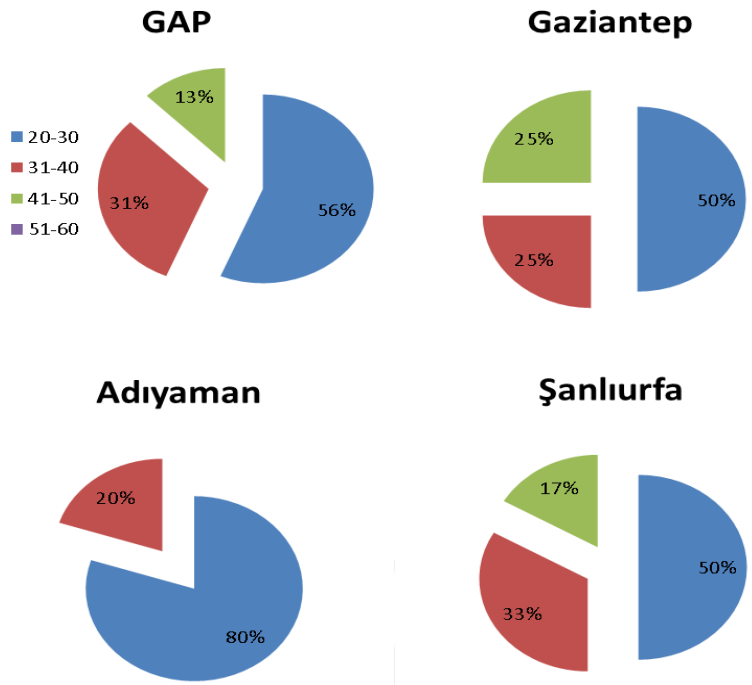

Şekil 4.45. "İlaç bayinin bürosu ve deposu aynı yerde ise araları herhangi bir yapı malzemesi ile ayrılmış mı?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı

4.3. Teknik Eleman Görüşme Bilgileri

GAP bölgesinde yürütülen araştırma kapsamında Gaziantep, Adıyaman ve Şanlıurfa illerinde toplam 90 teknik elemanla görüşülerek 20 soruyu cevaplandırmaları istenmiştir. Her soruya verilen cevaplar kendi aralarında ayrı ayrı irdelenerek aşağıda verilmiştir.

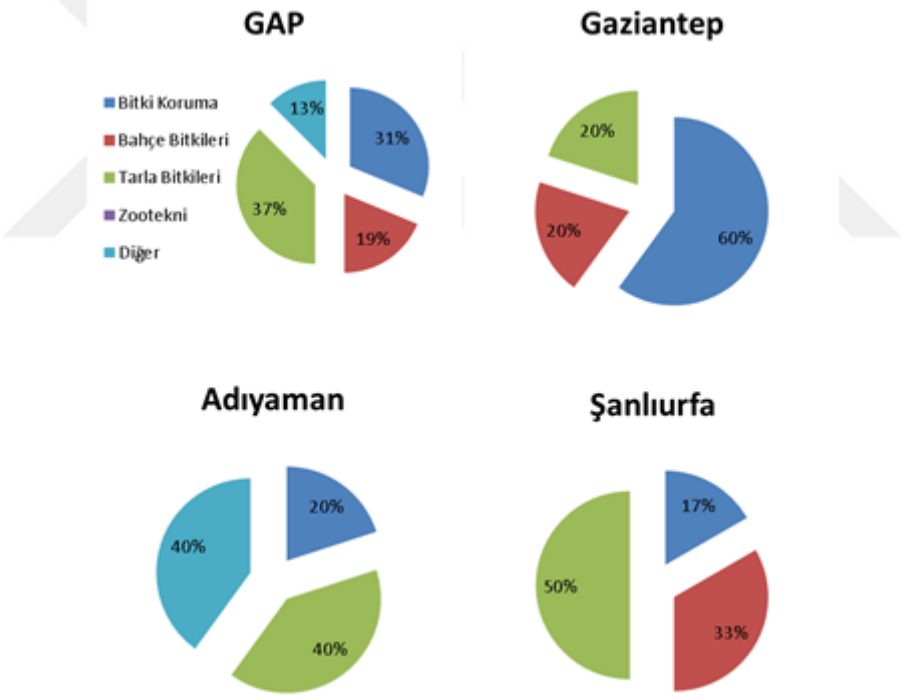
GAP bölgesindeki teknik elemanlara "Yaşınız nedir?" sorusu yöneltildiğinde teknik elemanların % 56'sı 20-30 yaş aralığında, % 31'i 31-40 yaş aralığında, % 13'ü 41-50 yaş aralığında olduklarını bildirmişlerdir. Bu soruya yanıt veren teknik elemanlarının yarısından çoğunun 20-30 aralığında olması ve 51 yaş üzeri teknik elemanın hiç olmaması teknik elemanların genel olarak genç ve dinamik bir yapıda oldukları göstermektedir. Verilen cevaplar il bazında irdelendiğinde Gaziantep'te ilaç bayilerinin % 50'si 31-40, % 25'i 41-50 ve yine % 25'i de 51-60 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Şanlıurfa'da (% 50'si 20-30, % 33'ü 31-40 ve % 17'si 41-50) ve Adıyaman'da (% 80'i 20-30 ve % 20'si 31-40) yaş aralığında oldukları belirlenmiştir (Şekil 4.46).

Şekil 4.46. "Yaşınız nedir?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)

Bölgede çalışan teknik personelin uzmanlık alanlarını tespit etmek maksadıyla "Hangi bölümden mezun oldunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Araştırmaya katılan teknik personelin % 31'i Bitki Koruma Bölümü, % 19'u Bahçe Bitkileri Bölümü, % 37'si Tarla Bitkileri Bölümü % 13'ü Diğer olarak yanıtlamıştır (Şekil 4.47). Görüşülen teknik elemanlardan hiç biri Zootekni yanıtını vermemiştir. Burada diğer kısmında yer alan (% 13) ilaç bayilerinin ya tarım alanındaki herhangi bir Meslek Yüksek Okulu'ndan ya da seçeneklerde verilmeyen herhangi bir bölümden mezun oldukları söylenebilir. Ayrıca GAP bölgesinde faaliyette bulunan teknik personelin % 69'u Bitki Koruma Bölümü mezunu değildirler. Çoğunlukla Tarım Bakanlığı bünyesindeki teknik teşkilatlarda çalışan teknik personelin uzmanlık alanı göz önününde bulundurulmadan görev dağılımı yapıldığı görülmüştür. Bu sebepten ötürü bu kişilerin mesleki yaşantılarında pek çok hatalar yapmaları da muhtemeldir. Yani konunun uzmanı olmayan bu personelin mesleki yaşantıda yapacakları hatalar ileride insan ve çevre sağlığı ile birlikte bölge tarımında çok ciddi sorunlara neden olabilir. Bununla beraber anket çalışması sırasında üreticilerin büyük bir kısmının teknik personelin tecrübesizliğinden yakındıkları görülmüştür. Ayrıca bu araştırma sırasında teknik teşkilat bünyesinde çalışan teknik

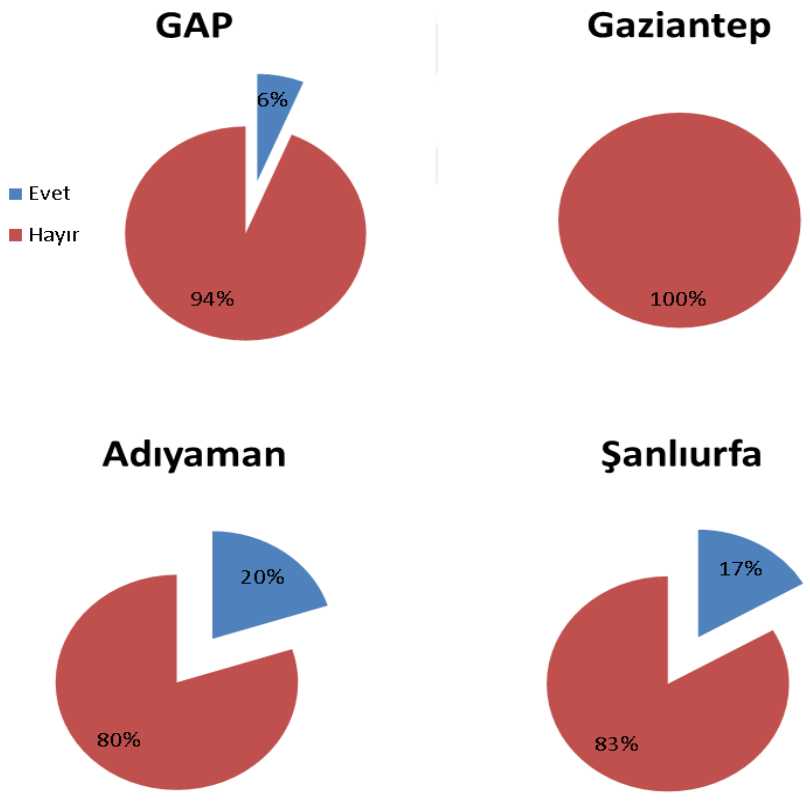
personelin üreticilerin dosya işlemleri adı altında ÇKS ve prim işlemleri için çok yoğun bir tempoda çalıştıklarına tanık olunmuştur. Bölgenin tarımsal açıdan kalkınmasına katkıda bulunmak için teknik personelin üreticilere dosya işlemleri yapmak yerine tarımsal konularda teknik destek vermesi gerektiği düşünülmektedir. Bunların dışında Bitki koruma mezunu olan teknik personelin % 60 oranla en fazla Gaziantep'te çalışırken Tarla bitkileri mezunu % 32 oranla en fazla Şanlıurfa'da görev aldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte Bahçe bitkileri mezunu teknik personelin en fazla % 33 oranla yine Şanlıurfa'da olduğu belirlenmiştir (Şekil 4.3.2 B). Emeli (2006) Seyhan ve Yüreğir havzasında çalışan teknik personellerin % 34.1 Bitki Koruma, % 31.8 Tarla Bitkileri, % 20.5 Bahçe Bitkileri,% 4.5 Tarım Makineleri, % 4.5 Kültür Teknik, % 2.3 Toprak, % 2.3 Tarım Ekonomisi Bölümlerinden mezun olduklarını belirlemiştir.

Şekil 4.47. "Hangi bölümden mezun oldunuz?" sorusuna teknik personelin verdikleri cevapların dağılımı (%)

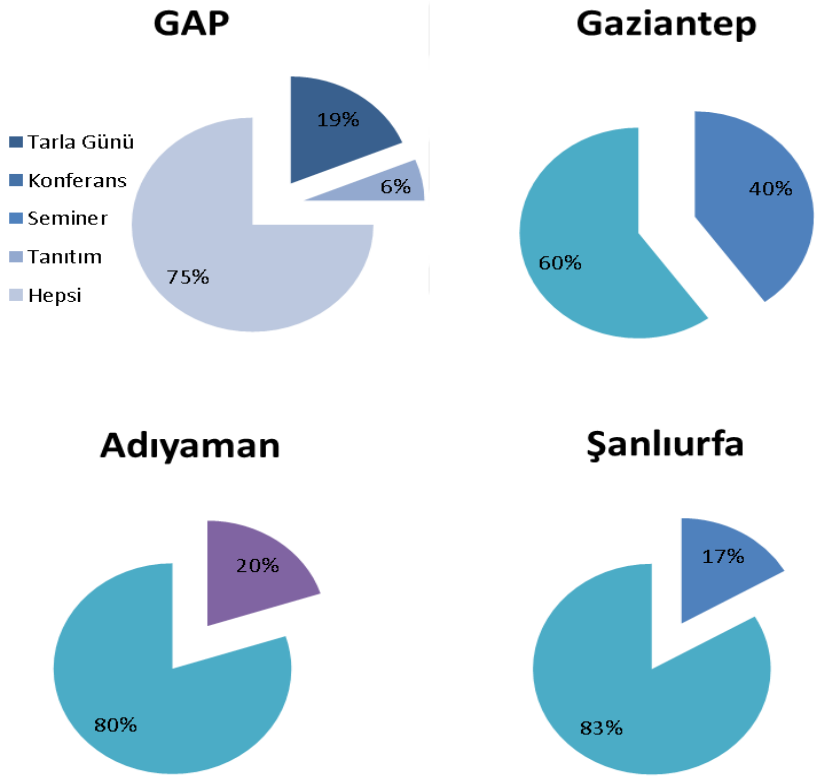
"Yüksek lisans veya doktora yapıyor musunuz / yaptınız mı?" sorusu GAP bölgesinde çalışan teknik elemanlara sorulduğunda teknik personelin % 6'sı Evet, % 94'ü Hayır yanıtını verdiği görülmüştür (Şekil 4.48). Bu bulgular ışığında bölgede

çalışan teknik elemanların kariyer hedeflerinin çok yüksek olmadığı söylenebilir. Teknik elemanın kendi alanlarında uzmanlaşmaları hem çalıştığı kurumda üreticilere daha iyi hizmet sunmak hem de bulunduğu bölge tarımının kalkınmasına önemli ölçüde katkı sağlayacağı düşünülebilir. İllere göre teknik elemanların aynı soruya verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde Evet diyenlerin oranı Gaziantep'te % 0, Adıyaman'da % 20, Şanlıurfa'da % 17 iken Hayır diyenlerin oranı sırasıyla Gaziantep'te % 100, Adıyaman'da % 80, Şanlıurfa'da % 83 olarak belirlenmiştir. Burada Evet diyenlerin oranı % 20'lik oranla en fazla Adıyaman'da olduğu görülmektedir. Teknik personelden Hayır diyenlerin oranı ise en yüksek % 100'lük oranla Gaziantep'te % 100 olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, Emeli (2006) Seyhan ve Yüreğir havzasında Teknik elemanların % 72.7'sinin bir konu üzerinde yüksek lisans yapmadıklarını ve diğer teknik elemanların ise turunçgil, mısır, pamuk, sebze hastalık ve zararlıları gibi değişik konularda yüksek lisans yaptıklarını belirtmiştir.

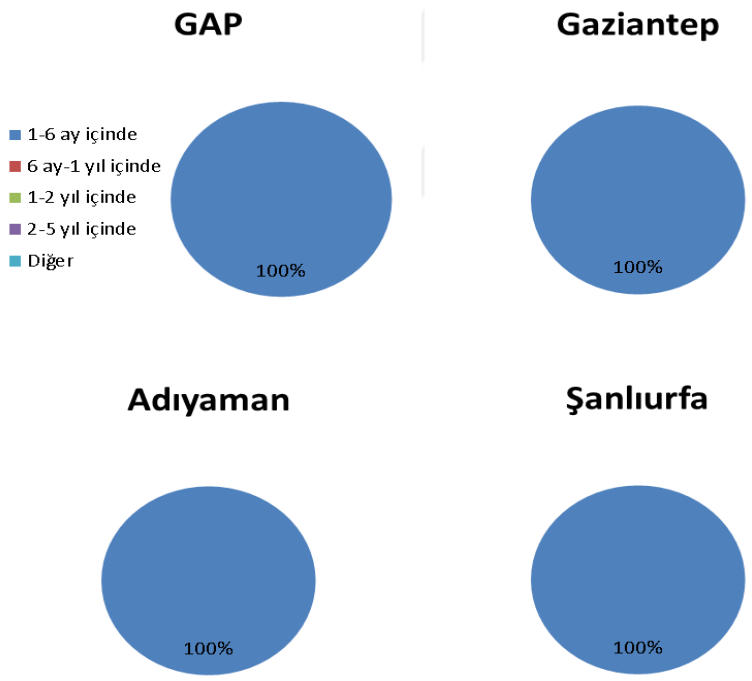
Şekil 4.48. "Yüksek lisans veya doktora yapıyor musunuz / yaptınız mı?" sorusuna teknik personelin cevapların dağılımı (%)

Bölgede çalışan teknik elemanların genellikle hangi toplantılara katıldığını belirlemek amacıyla "Şimdiye kadar en çok hangi tarımsal faaliyet toplantılarına katılırsınız?" sorusu teknik elemana sorulduğunda "Tarla Günü" diyenlerin yüzdesi % 19, "Tanıtım" diyenlerin yüzdesi % 6 ve "Hepsine katılırım" diyenlerin yüzdesi % 75 olarak saptanmıştır (Şekil 4.49). Bununla birlikte GAP bölgesinde çalışan teknik elemanın büyük çoğunluğunun (% 75) tarımsal faaliyet toplantılarına katılmaları memnuniyet vericidir. Zirai teknik elemanın tarımsal alandaki son gelişmelere kayıtsız kalmamak için bu tür toplantılara sıklıkla katılmaları gerekmektedir. İl düzeyinde verilen yanıtlar irdelendiğinde her üç ilde de tarımsal faaliyet toplantılarının hepsine katılırım diyenlerin oranı en yüksek olduğu belirlenmiştir. Tarla Günü yanıtını verenlerin en yüksek olduğu il % 17'lik oranla Şanlıurfa olmuştur.

Şekil 4.49. "Şimdiye kadar en çok hangi tarımsal faaliyet toplantılarına katılırsınız?" sorusuna teknik personelin verdikleri cevapların dağılımı (%)

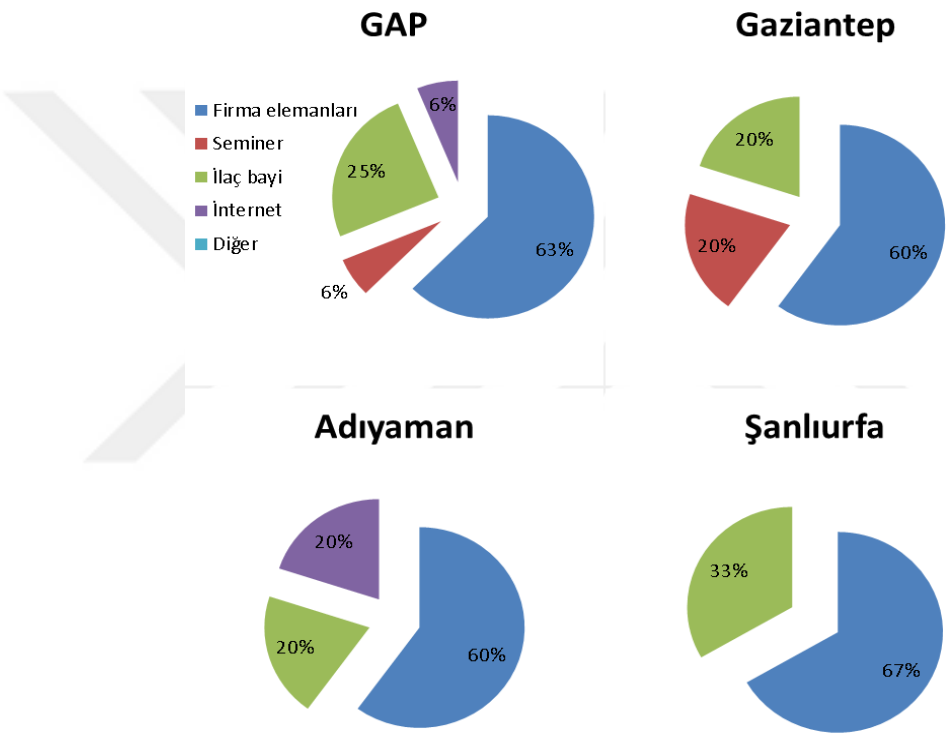
Anket yapılan teknik elemanlara "Bu toplantılara ne kadar sıklıkla katıldınız?" sorusu yöneltildiğinde teknik personelin % 100'ü 1-6 Ay içinde cevabını verdikleri tespit edilmiştir (Şekil 4.50). Teknik elemanların bu soruya yanıt verirken samimi olup olmadıkları tartışılabilir. Fakat her ne kadar bazıları hakkında şüphe duysak da büyük bir çoğunluğunun samimi bir yanıt verdiklerini düşünmekteyiz. Bu durum son derece sevindiricidir. Çünkü teknik elemanlar bu tür toplantılara katılarak üretim yöntemlerindeki teknolojik ve modern yenilikler ile birlikte hastalık ve zararlılarla mücadele yöntemleri gibi tarımsal alandaki son gelişmelerden haberdar olabileceklerdir. Tarımsal alanda modern ve teknolojik yöntemler geliştirildikten sonra bu yöntemleri uygulayacak olan çiftçilerimize ulaştıracak teknik personelin bu safhadaki rolü çok değerlidir. Bu nedenle teknik personelin eğitimine gereken önemi gerek teknik personelin çalıştığı kurumların gerekse Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın ilgili birimlerinin görevidir.

Şekil 4.50. "Bu toplantılara ne kadar sıklıkla katıldınız?" sorusuna teknik personelin verdikleri cevapların dağılımı (%)

Teknik elemanların ilaçlar hakkındaki son gelişmeleri takip ettiği bilgi kaynaklarını belirlemek maksadıyla; "Piyasaya yeni sürülen ilaçlar hakkında bilgiyi nasıl edinirsiniz?" sorusu GAP bölgesinde çalışan teknik personele sorulmuştur.

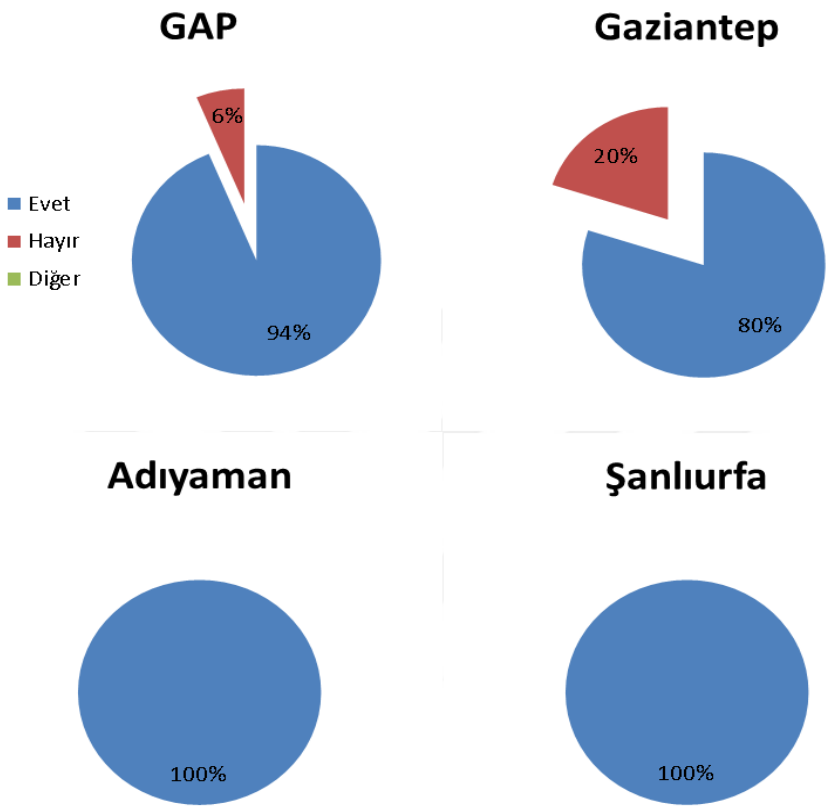
Araştırmaya katılan teknik personelin % 63'ü Firma Elemanları, % 6'sı Seminer, % 25'i İlaç Bayi ve % 6'sı piyasaya yeni sürülen ilaçlar hakkında bilgiyi İnternetten öğrendiklerini belirtirmiştir (Şekil 4.51). Bu bulgulara göre teknik elemanların piyasaya yeni çıkan ilaç hakkındaki bilgiyi en çok firma elemanlarından öğrendikleri belirlenmiştir. Teknik personelin bu konudaki eğilimleri araştırma kapsamındaki illere göre değerlendirildiğinde Firma Elemanları diyenlerin oranı Gaziantep'te % 60, Adıyaman'da % 60 ve Şanlıurfa'da % 67 olmuştur. Bu soruya İlaç Bayi yanıtını verenlerin tamamı Şanlıurfa'daki (%33) teknik elemanlar olmuştur.

Şekil 4.51. Piyasaya yeni sürülen ilaçlar hakkında bilgiyi nasıl edinirsiniz? sorusuna teknik personelin verdikleri cevapların dağılımı (%)

Bölgede çalışan teknik elemanların üreticilere teknik destek verirken sergilediği davranışı belirlemek amacıyla; "Arazide karşılaştığınız herhangi bir sorunu çözmeye çalışırken üreticilerin tecrübelerini önemsiyor musunuz?" sorusu teknik personele yöneltilmiştir. Ankete katılan teknik elemanların % 94'ü Evet yanıtını verirken % 6'sı Hayır yanıtını vermişlerdir (Şekil 4.52). Aslında bu bilgiye göre bölgedeki teknik eleman ile üretici arasındaki ilişkinin çok iyi olduğu söylenebilir. Bölgede bu konudaki

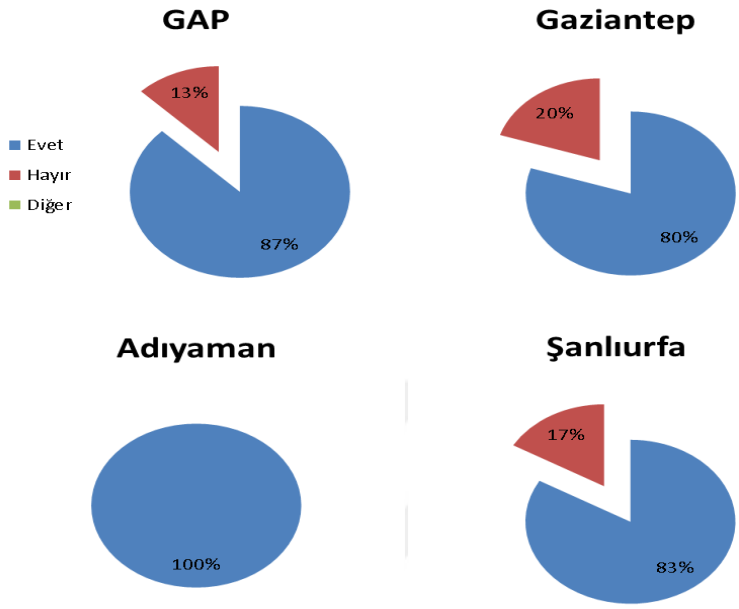
eğilimleri Gaziantep, Adıyaman ve Şanlıurfa illeri çerçevesinde incelenirse, her üç ilde de evet diyenlerin oranı çok yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte sırasıyla verilen cevaplar irdelendiğinde Evet diyenlerin yüzdesi Gaziantep'te % 80, Adıyaman ve Şanlıurfa'da % 100'dür.

Şekil 4.52. "Arazide karşılaştığınız herhangi bir sorunu çözmeye çalışırken üreticilerin tecrübelerini önemsiyor musunuz?" sorusuna teknik personelin verdikleri cevapların dağılımı (%)

Teknik elemanlara yöneltilen "Arazide karşılaştığınız herhangi bir sorunu çözmeye çalışırken üreticiler önerilerinizi dinliyor mu?" sorusuna teknik elemanların % 87'si Evet yanıtını verirken % 13'ü ise Hayır yanıtını vermiştir (Şekil 4.53). Evet oranının oldukça yüksek çıkması sevindiricidir. Çünkü bu durum üreticinin teknik elemana duyduğu güveni göstermektedir. Bazı üreticiler de teknik elemanı tecrübesiz ve birikimsiz gördüğü için kendi bildiğini okumaya devam eder. Bunun sonunda % 13'lük Hayır diyen kısım meydana gelmektedir. Bu soruya verilen yanıtlara iller düzeyinde baktığımızda Evet yanıtını verenlerin oranının Gaziantep'te % 80, Adıyaman'da % 100

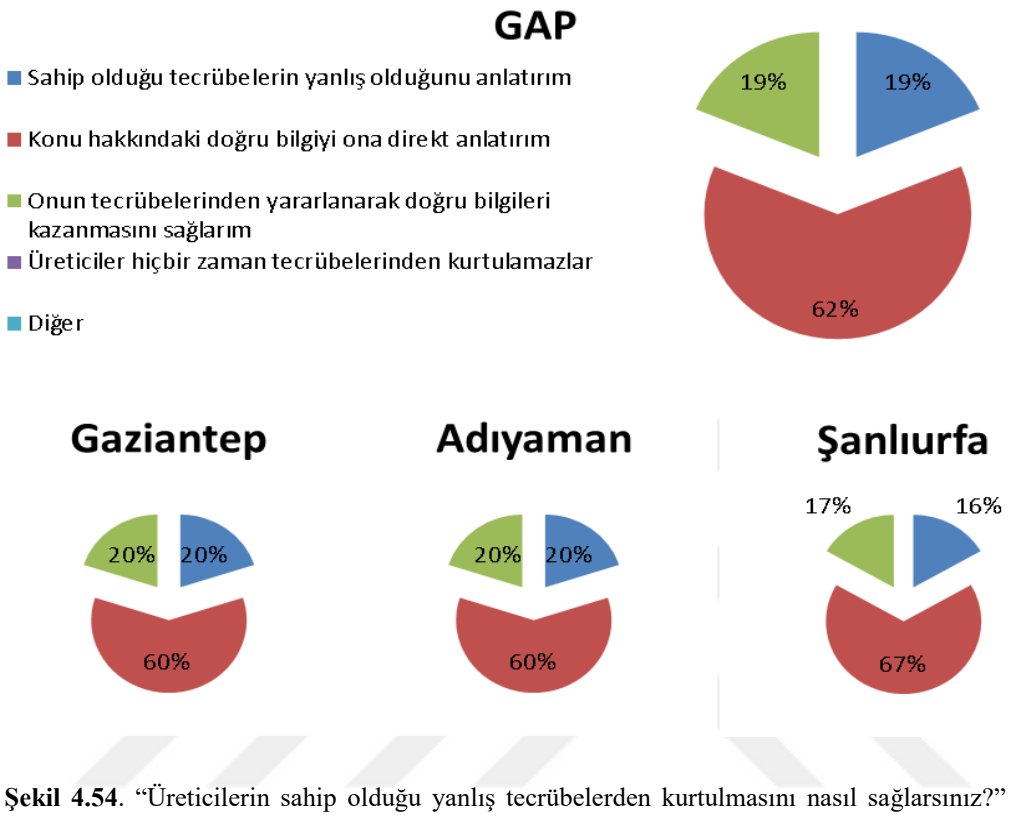
ve Şanlıurfa'da ise % 83 olduğunu görmekteyiz. Adıyaman'da bu oranının % 100 çıkması oradaki teknik elemanların daha önce verdikleri önerilerin olumlu sonuç vermesinden dolayı olabilir.

Şekil 4.53. "Arazide karşılaştığınız herhangi bir sorunu çözmeye çalışırken üreticiler önerilerinizi dinliyor mu?" sorusuna teknik personelin verdikleri cevapların dağılımı (%)

Teknik elemanların üreticilere en ideal teknik destek verme yöntemi konusundaki bilgisini belirlemek maksadıyla "Üreticilerin sahip olduğu yanlış tecrübelerden kurtulmasını nasıl sağlarsınız?" sorusu GAP bölgesinde çalışan teknik elemanlara yöneltilmiştir. Teknik elemanlardan Sahip olduğu tecrübelerin yanlış olduğunu anlatırım diyenlerin yüzdesi % 19, Konu hakkındaki doğru bilgiyi ona direkt anlatırım diyenlerin yüzdesi % 62, Onun tecrübelerinden yararlanarak doğru bilgileri kazanmasını sağlarım diyenlerin yüzdesi % 19 olarak belirlenmiştir (Şekil 4.54). Böylece elde edilen bu bilgilere göre GAP bölgesinde çalışan teknik elemanların % 19'u üreticinin sahip olduğu yanlış tecrübelerden arındırma yöntemleri konusunda tecrübeli oldukları düşünülebilir. Ancak teknik personelin % 81'lik bir kısmının bu yöntemi tam olarak benimsemediği görülmektedir. Aynı soruya il düzeyinde verilen cevaplar irdelendiğinde Sahip olduğu tecrübelerin yanlış olduğunu anlatırım diyenlerin oranı Gaziantep'te % 20, Adıyaman'da % 20, Şanlıurfa'da ise % 16; Konu hakkındaki

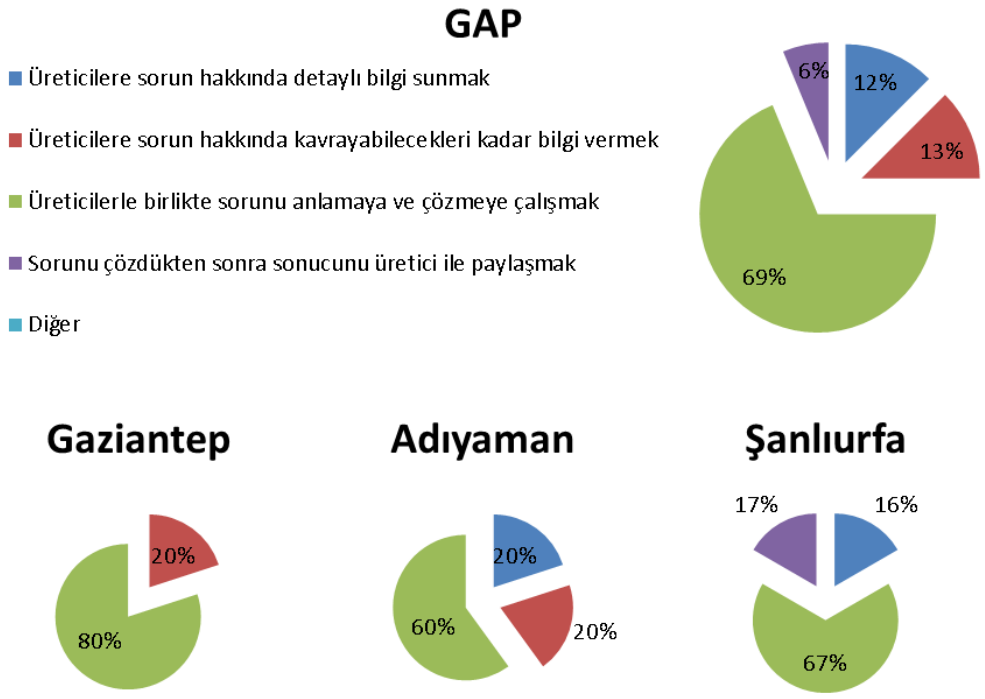
doğru bilgiyi ona direkt anlatırım diyenlerin oranı Gaziantep'te % 60, Adıyaman'da % 60, Şanlıurfa'da ise % 67 olduğu görülmektedir.

Şekil 4.54. "Üreticilerin sahip olduğu yanlış tecrübelerden kurtulmasını nasıl sağlarsınız?" sorusuna teknik personelin verdikleri cevapların dağılımı (%)

AP bölgesinde çalışan teknik personele "Üreticilere arazide bulunan hastalık, zararlı ve yabancı otun neden oldukları sorunlar hakkında teknik destek verirken sizce yöntem nasıl olmalıdır?" sorusu sorulmuştur. Araştırmaya katılan teknik personellerden; "Üreticilere sorun hakkında detaylı bilgi sunmak" diyenlerin oranı % 12, "Üreticilere sorun hakkında kavrayabilecekleri kadar bilgi vermek" diyenlerin oranı % 13, "Üreticilerle birlikte sorunu anlamaya ve çözmeye çalışmak" diyenlerin oranı % 69, "Sorunu çözdükten sonra sonucunu üretici ile paylaşmak" diyenlerin oranı % 6 olarak belirlenmiştir (Şekil 4.55). Bu bilgilere göre GAP bölgesinde çalışan teknik elemanların büyük bir çoğunluğu (% 69) sorunu üretici ile birlikte hareket ederek çözmeye çalıştığı görülmektedir. Bu durum oldukça sevindiricidir. Zira teknik personel herhangi bir problemi çözerken üretici ile birlikte öğrenme yöntemini benimsemelidir. Çünkü teknik personel ile üretici arasındaki iş birliğinin başarıyla sonuçlanabilmesi için başlangıçta teknik personelin üreticiyi olduğu gibi kabul edip onun önceki tecrübelerine saygı

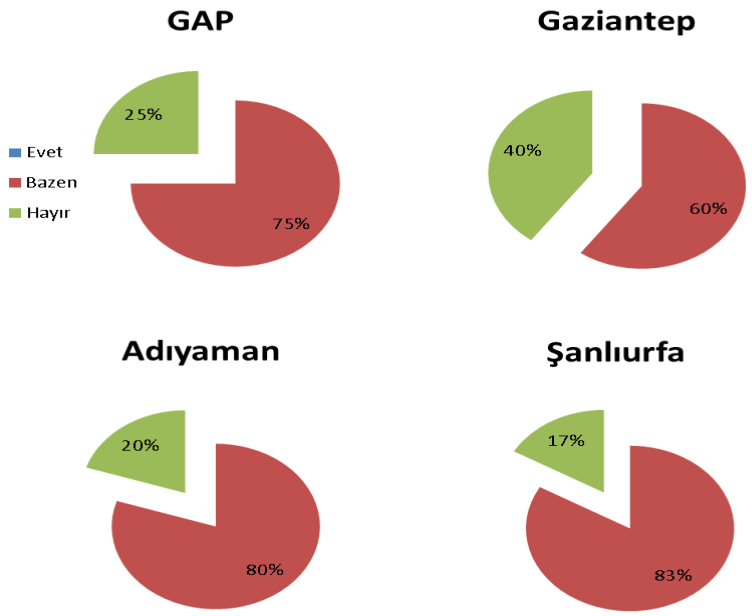
duyması gerekmektedir. Daha sonra üreticiye anlaşılabilecek, göz ile görülür ve uygulamalı bir şekilde ve üreticiyi çözümün bir parçası haline getirerek teknik destek vermelidir. Böylece üretici elde edilen sonuçları rahatlıkla sahiplenip benimseyecektir. Ayrıca üreticiye kavrayabilecekleri kadar bilgi sunmakta üreticiyi gereksiz bilgilerle uğraştırmamak açısından pozitif sonuç verebilir. Ancak üreticiye konu hakkında detaylı bilgi sunmak üreticinin dikkatini dağıtacağından bilgi alışverişinin kesilmesine neden olabilir. Aynı soruya Gaziantep, Adıyaman ve Şanlıurfa illerinin ele alınarak irdelendiğinde "Üreticilerle birlikte sorunu anlayamaya ve çözmeye çalışmak" diyenlerin oranı en fazla Adıyaman'da (% 60) olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber "Üreticilere sorun hakkında kavrayabilecekleri kadar bilgi vermek" diyenlerin oranı en fazla Gaziantep'te (% 20) olduğu belirlenmiştir. Ayrıca "Sorunu çözdükten sonra sonucunu üretici ile paylaşmak" diyenlerin oranı % 17'lik oranla en fazla Şanlıurfa'da olduğu saptanmıştır.

Şekil 4.55. "Üreticilere arazide bulunan hastalık, zararlı ve yabancı otun neden oldukları sorunlar hakkında teknik destek verirken sizce yöntem nasıl olmalıdır?" sorusuna teknik personelin verdikleri cevapların dağılımı (%)

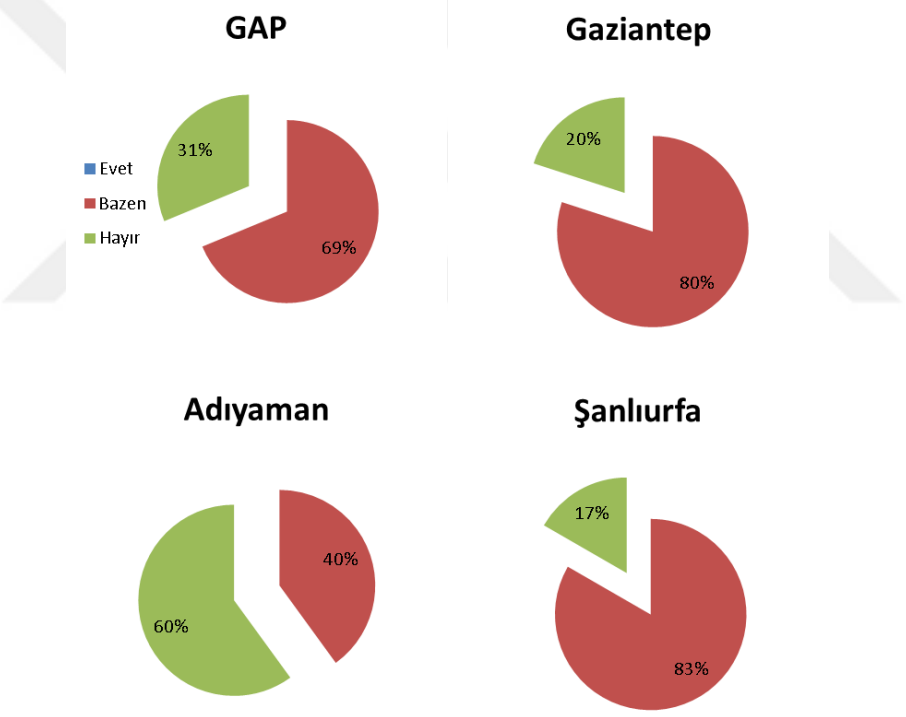
Teknik personelin hastalık, zararlı ve yabancıotlara karşı ilaçlama önermedeki alışkanlıklarını öğrenmek gayesiyle "Bitkileri kontrol etmeden üreticilere ilaçlama

önerir misiniz?" sorusu GAP bölgesinde çalışan teknik personellere sorulmuştur. Elde edilen verilere göre anket çalışmasına katılan teknik elemanların % 75'i Bazen yanıtını verirken, % 25'i Hayır yanıtını verdiği belirlenmiştir (Şekil 4.56). Teknik elemanın bu davranışı bölgedeki gereksiz ilaçlama bakımından kaygı vericidir. Bitkiler kontrol edildikten sonra arazideki mevcut doğal düşman popülasyonuna dikkat edilerek zararlıların ekonomik zarar eşiği gözetilip ilaçlamaya karar verilmelidir. Ancak bazı izlenimlere göre çoğu teknik personel araziye çıkıp bitkileri kontrol etmeden sadece üreticinin mevcut sorunu sözlü olarak anlatımı veya araziden getirmiş olduğu örneğe bakarak ilaçlamaya karar verebildiği bilinmektedir. Bu davranışın bölgede doğal dengenin bozulmasına neden olabilecek düzeyde olduğu düşünülmektedir. İl düzeyinde verilen yanıtlar değerlendirilirse Bazen diyenlerin oranı sırasıyla Gaziantep'te % 60, Adıyaman'da % 80 ve Şanlıurfa'da % 83 iken, Hayır diyenlerin oranı Gaziantep'te % 40, Adıyaman'da % 20 ve Şanlıurfa'da % 17 olarak saptanmıştır. Bazen diyenlerin oranı en yüksek Şanlıurfa'da iken, Hayır diyenlerin oranı en yüksek Gaziantep'te olduğu belirlenmiştir. Emeli (2006) "Bitkileri kontrol etmeden düzenli ilaçlama yapar mısınız" sorusuna Seyhan ve Yüreğir havzasındaki teknik elemanların % 31.8'ine yakınının düzenli ilaçlamayı önerdiklerini belirlemiştir.

Şekil 4.56. "Bitkileri kontrol etmeden üreticilere ilaçlama önerir misiniz?" sorusuna teknik personelin verdikleri cevapların dağılımı (%)

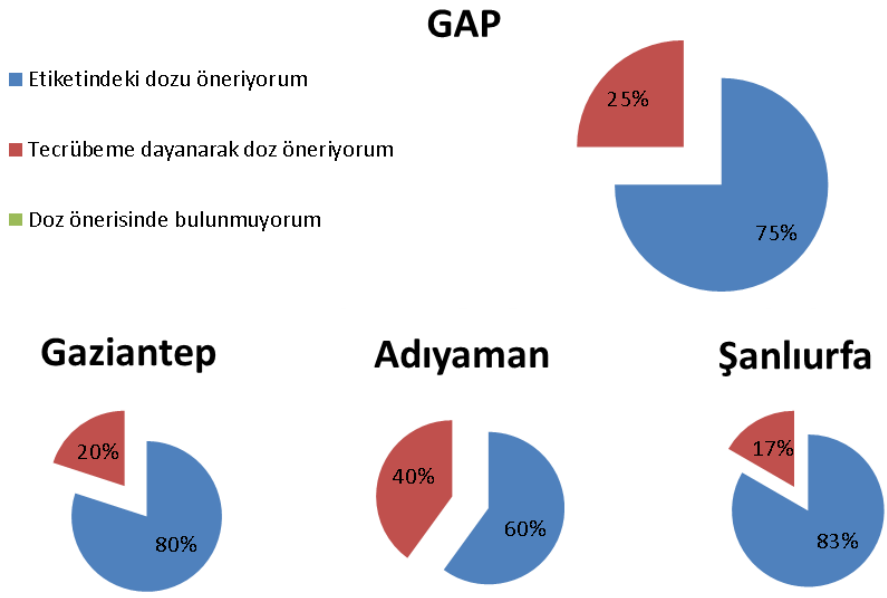
Teknik elemanlara yöneltilen "Herhangi bir zararlı sorunu ile karşılaşmamak düşüncesiyle, bitkileri kontrol etmeksizin düzenli aralıklarla ilaçlamayı önerir misiniz?" sorusuna teknik elemanların % 69'u Bazen, % 31'i ise Hayır yanıtını vermiştir. "Evet" diyenlerin hiç çıkmaması gereksiz ilaç kullanımını azaltma bakımından oldukça sevindirici olsa da % 69'luk "Bazen" yanıtını verenlerin oranı bu hususta kaygı vericidir (Şekil 4.57). Çünkü bazen bile olsa bilinçsizce, ezbere yapılan ilaçlamalar toprağa ve dolayısıyla çevreye zarar vermektedir. İller bazında verilene yanıtlara baktığımızda bu soruya Bazen yanıtını verenlerin oranı Gaziantep ilinde % 80, Adıyaman ilinde % 40 ve Şanlıurfa ilinde ise % 83 olmuştur. Hayır yanıtının en yüksek çıktığı yer % 60 ile Adıyaman ili olmuştur. Bu oradaki teknik elemanların nispeten daha bilinci olduklarını gösterir.

Şekil 4.57. "Herhangi bir zararlı sorunu ile karşılaşmamak düşüncesiyle, bitkileri kontrol etmeksizin düzenli aralıklarla ilaçlamayı önerir misiniz?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)

Teknik elemanlara yöneltilen "Zirai mücadele ilaçlarının doz ayarlamalarında, etiket üzerinde belirtilen dozu mu tavsiye ediyorsunuz, yoksa farklı bir doz mu

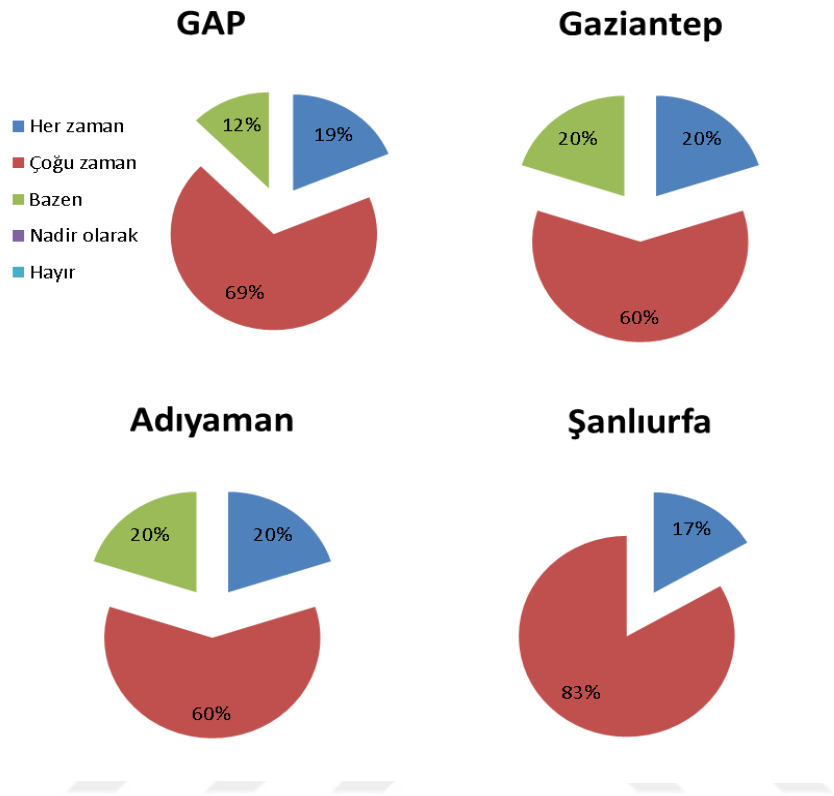
öneriyorsunuz?" sorusuna GAP bölgesindeki teknik elemanların % 71'i "Etiketindeki dozu öneriyorum", % 29'u ise "Tecrübeme dayanarak doz öneriyorum" yanıtını vermiştir. "Doz önerisinde bulunmuyorum" diyenlerin oranı ise % 0 olarak tespit edilmiştir (Şekil 4.58). Elde edilen bu bulgulara göre, GAP bölgesinde görev yapan teknik elemanların büyük çoğunluğunun (% 71) ilaçları etiket dozuna göre önermeleri sevindiricidir. İl ölçeğinde ilaç bayilerinin verdikleri yanıtlar incelendiğinde etiket dozuna göre öneririm diyenlerin oranı Gaziantep'te % 80, Adıyaman'da % 60, Şanlıurfa'da % 83 olarak tespit edilmiş ve bu oranların diğer seçeneklere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. İlaç bayilerinin ilaç dozunu tecrübeme göre öneririm diyenlerin oranı sırasıyla Gaziantep'te % 20, Adıyaman'da % 40, Şanlıurfa'da % 17 olarak belirlenmiştir.

Şekil 4.58. "Tavsiye ettiğiniz ilacın uygulama dozunu nasıl önerirsiniz?" sorusuna ilaç bayilerinin verdikleri cevapların dağılımı (%)

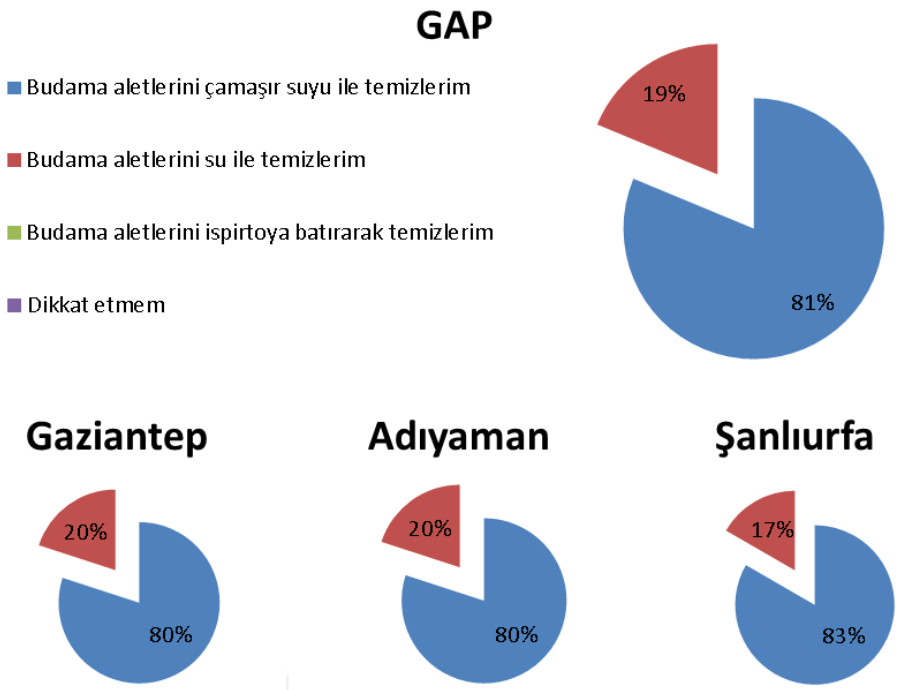
Teknik elemanlara yöneltilen "Çiftçiler önerdiğiniz dozu dikkate alıyor mu?" sorusuna teknik elemanların % 19'u "Her zaman", % 69'u "Çoğu zaman", % 12'si "Bazen" yanıtını vermiştir. Teknik elemanların büyük bir çoğunluğunun (% 69) bu soruya "Çoğu zaman" yanıtını vermesi ve "Hayır" yanıtını verenlerin hiç olmaması memnun edici bir sonuçtur (Şekil 4.59). İller düzeyinde verilen yanıtlara baktığımızda "Her zaman" yanıtını verenler en çok Adıyaman'da (% 20) ve "Çoğu zaman" yanıtlarını

verenlerin oranı en yüksek Şanlıurfa'da (% 83) ve "Bazen" yanıtının en yüksek oranı ise Adıyaman'da (% 20) tespit edilmiştir.

Şekil 4.59. "Çiftçiler önerdiğiniz dozu dikkate alıyor mu?" sorusuna teknik elemanların verdikleri cevapların dağılımı (%)

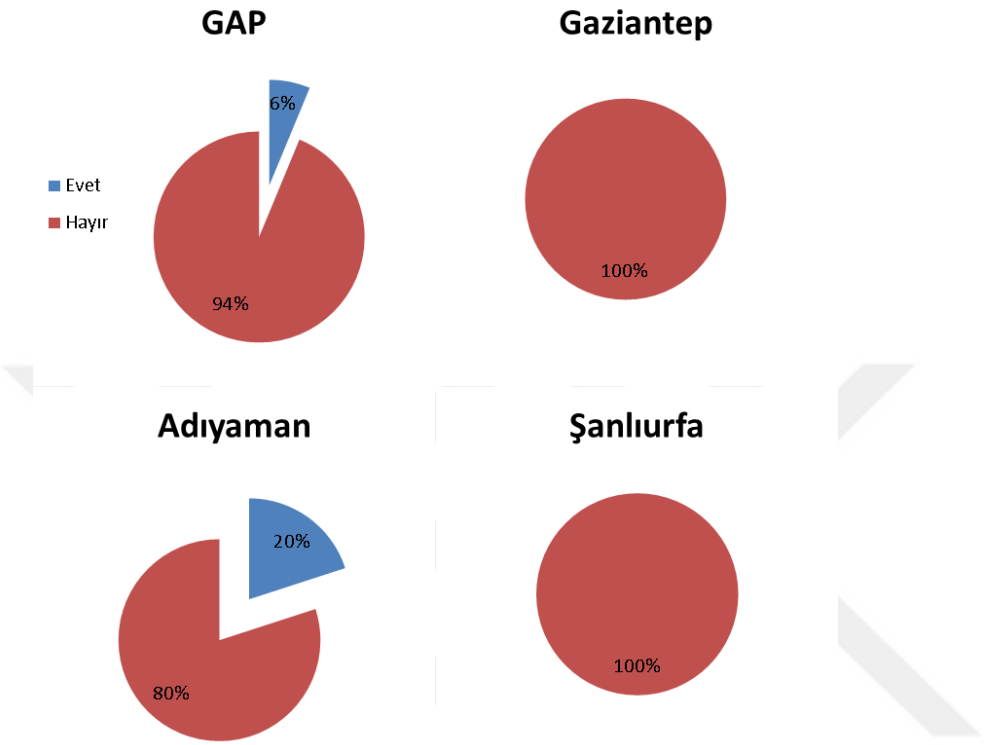
Teknik elemanlara sorulan "Budama yapmadan ve bir ağaçtan diğer bir ağaca geçmeden önce budama aletlerinin temizliğinin (sterilize edilmesi) nasıl yapılmasını tercih edersiniz?" sorusuna teknik elemanların % 81'i "Budama aletlerini çamaşır suyu ile temizlerim" yanıtını verirken % 19'luk kısım bu soruya "Budama aletlerini su ile temizlerim" yanıtını vermiştir (Şekil 4.60). Ortaya çıkan bu sonuç oldukça sevindiricidir. Çünkü çamaşır suyuyla budama aletlerini temizlemek daha sağlıklı bir sonuç verecektir. İl düzeyinde verilen yanıtlar değerlendirilirse Adıyaman ve Gaziantep'te teknik elemanların % 80'i "Budama aletlerini çamaşır suyu ile temizlerim" yanıtını verirken % 20'lik kısım bu soruya "Budama aletlerini su ile temizlerim" yanıtını vermiştir. Şanlıurfa'da ise teknik elemanların % 83'ü "Budama aletlerini çamaşır suyu ile temizlerim" yanıtını vermişken %17'si "Budama aletlerini su ile temizlerim" yanıtını vermiştir.

Şekil 4.60. "Budama yapmadan ve bir ağaçtan diğer bir ağaca geçmeden önce budama aletlerinin temizliğinin (sterilize edilmesi) nasıl yapılmasını tercih edersiniz?" sorusuna teknik elemanların verdikleri cevapların dağılımı (%)

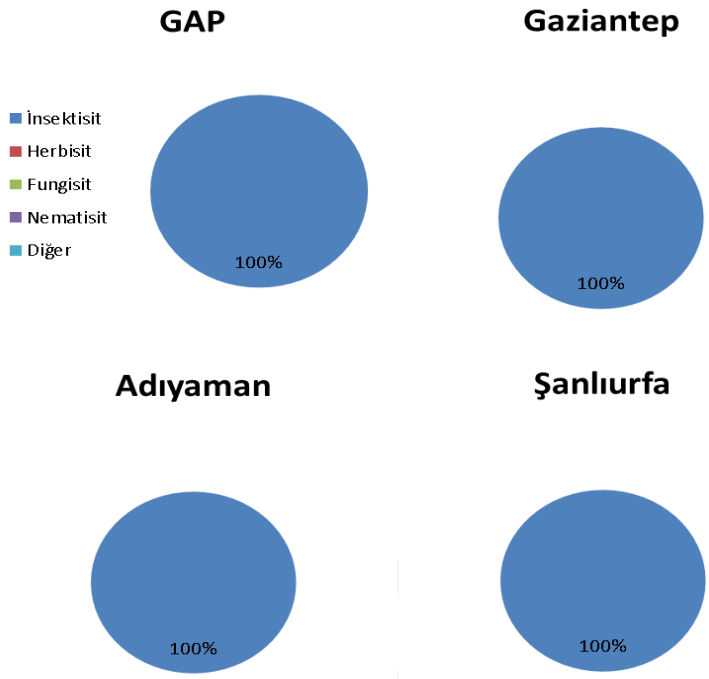
Bölgede teknik teşkilat bünyesinde çalışan teknik personellere Entegre Mücadeleye yönelik araştırmalarda yer alma konusundaki meyillerini tespit etmek maksadıyla "Entegre Mücadeleye yönelik uygulanan bir projede yer aldınız mı?" sorusu yöneltilmiştir. Çalışmaya katılan teknik personelin % 6'sı Evet cevabını verirken, % 94'ü Hayır cevabını vermiştir (Şekil 4.61). Bu bilgilere göre GAP bölgesinde Entegre Mücadelenin yerleşmesi için pek fazla çalışma yapılmadığı söylenebilir. Nitekim önceki kısımlarda verilen; Entegre Mücadele hakkında bilginiz var mı? sorusunu üreticilerin % 98'i hayır olarak cevaplamıştır. Yani Entegre Mücadele hakkındaki bilgiler GAP bölgesindeki üreticilere ulaşamamıştır. Kuşkusuz Entegre Mücadelenin üreticilere tanıtılması, teknik teşkilat başta olmak üzere Ziraat Fakülteleri ve Araştırma kuruluşlarının da katkıda bulunması gerektiği düşünülmektedir. Oysaki bu araştırmaya göre teknik teşkilatın bu konuda çok aktif rol aldığı söylenemez. Bu nedenle teknik teşkilat bu konuya yönelik eğitim çalışmaları ve projeler yapmalıdır. İl bazında verilen cevaplar irdelendiğinde, her üç ilde de benzer oranlarda cevaplar verildiği

görülmektedir. Bununla birlikte Evet diyenlerin oranı Adıyaman'da % 20, Gaziantep'te % 0 ve Şanlıurfa'da % 0 iken, Hayır diyenlerin oranı Adıyaman'da % 80, Gaziantep'te % 100 ve Şanlıurfa'da % 100 olarak belirlenmiştir.

Şekil 4.61. "Entegre Mücadeleye yönelik uygulanan bir projede yer aldınız mı?" sorusuna teknik elemanların verdikleri cevapların dağılımı (%)

"Geçen yıl antepfıstığında en çok hangi ilaç kullanıldı?" sorusu GAP bölgesinde teknik teşkilat bünyesinde çalışan teknik personele yöneltildiğinde teknik personelin % 100'ü İnektisit ilaç türlerini kullanıldığını belirtmişlerdir (Şekil 4.62). Yapılan bu anket sonuçlarına göre, bölgedeki antepfıstığı alanlarında zararlılarla mücadele insektisitlerin en çok kullanıldığı saptanmıştır. Ayrıca aynı soruya verilen yanıtlar il bazında değerlendirildiğinde antepfıstığı alanlarında diğer ilaç türlerine nazaran insektisitlerin en çok kullanıldığı görülmektedir. Her üç ilde de (Gaziantep, Şanlıurfa ve Adıyaman) teknik personelin % 100 oranında insektisit kullanılmaktadır.

Şekil 4.62. "Geçen yıl antepfıstığında en çok hangi ilaç kullanıldı?" sorusuna teknik elemanların verdikleri cevapların dağılımı (%)

GAP bölgesinde tarımsal üretimde ekonomik kayıplara neden olan hastalık, zararlı ve yabancıotları belirlemek amacıyla "Faaliyet gösterdiğiniz bölgede geçen yıl antepfıstığında hangi hastalık, zararlı ve yabancıotlar sorun oluşturdu?" sorusu bölgedeki ilaç bayilerine sorulmuştur. Anket çalışmasına katılan ilaç bayilerinin % 20 si Karazenk, % 19'u Karagöz Kurdu, % 16'sı Dip Kurdu, % 15 'i Meyve İç Kurdu, % 5'i Psilid, % 3'ü Dal Güvesi, % 1'i Süne, %3'ü Göz Kurdu, %10'u Yabani Hardal, %7'si Yabani Yulaf ve %1'i Alternaria zarar oluşturduğunu bildirmişlerdir (Çizelge 4.2). Bu verilere göre GAP bölgesinde antepfıstığında ekonomik kayıplara en fazla neden olan zararlılar; Karagöz Kurdu, Dip Kurdu, Meyve İç Kurdu; hastalıklar; Karazenk ve Alternaria, Yabancı otlar; Yabani hardal ve yabani yulaf başta olmak üzere dar ve geniş yapraklı yabancıotların olduğu tespit edilmiştir. Antepfıstığında ekonomik kayıplara neden olan hastalık, zararlı ve yabancı otlara Gaziantep, Şanlıurfa ve Adıyaman illeri göz önünde bulundurarak incelendiğinde her üç ilde de Karagöz Kurdu, Dip Kurdu,

Meyve İç Kurdu zararlıları; yabani hardal, yabani yulaf yabancı otları; Karazenk hastalığı çok ciddi oranlarda zarara neden oldukları görülmektedir.

Çizelge 4.2. "Faaliyet gösterdiğiniz bölgede geçen yıl antepfıstığında hangi hastalık, zararlı ve yabancıotlar sorun oluşturdu?" sorusuna teknik elemanların verdiği yanıtlar

	Şanlıurfa	**Gaziantep**	**Adıyaman**
Zararlılar			
Karagöz kurdu	24	16	16
Dip kurdu	20	20	12
Meyve iç kurdu	16	16	12
Şıralı zenk			
Pisilid	4	4	4
Dal güvesi	4		4
Süne	4		
Göz kurdu		4	4
Kımıl			
Yabancı otlar			
Kanyaş			
Yabani hardal	8	12	8
Yabani yulaf	12	4	4
Hastalıklar			
Karazenk	24	16	20
Alternaria		4	

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

GAP bölgesinde (Adıyaman, Gaziantep ve Şanlıurfa illeri) antepfıstığı yetiştiriciliğin de bitki koruma uygulamalarına ait sorunların belirlenmesi için yapmış olduğumuz anket çalışmasında ankete katılan üreticiler, zirai ilaç bayileri ve teknik elemanların verdikleri cevaplar kapsamında aşağıda belirtiğimiz sorunlar tespit edilmiştir.

Üreticiler ile İlgili Sorunlar

Bölgedeki üreticilerin antepfıstığında zarara sebep olan zararlı, hastalık ve yabancı otlar ile ilgili sorunlarını bir tek kimyasal mücadeleyle çözmeye çalıştıkları ve aynı zamanda gereğinden fazla ve zamansız zirai ilaç kullandıkları tespit edilmiştir.

Üreticilerin antepfıstığı zararlıları ile mücadele ederken yaralı böcek popülasyonu, zarara sebep olan böceğin ekonomik zarar eşiği ve insektisitin kullanılması gereken zaman aralığı tespiti gibi parametreleri görmezden gelerek mücadele ettikleri belirlenmiştir.

Kimyasal mücadele esnasında oluşacak herhangi bir olumsuzluğa karşı üreticilerin korumacı önlemler almakta ciddiyetsiz ve yetersiz kaldıkları saptanmıştır.

Ankete katılan üreticilerin eğitim seviyelerinin düşük olduğu, çevre ve insan sağlığı, bitki koruma ve doğal denge konularında yeterli bilgi birikime sahip olmadıkları tespit edilmiştir.

Üreticilerin tarımsal alanda gerçekleşen yenilik ve gelişmeleri takip etmedikleri belirlenmiştir.

Zirai İlaç Bayiliği ile İlgili Sorunlar

Antepfıstığında tarımsal mücadele kapsamında GAP bölgesinde zirai ilaç bayiliği faaliyetinde bulunan bayilerin antepfıstığı üreticilerinin bitki koruma sorunlarını doğru bir şekil de teşhis ve tespit etmeden, gereksiz ve zamansız ilaç tavsiyelerinde bulundukları tespit edilmiştir.

Bayilerin ilaç önerisinde bulunduklarında ilaçların insan sağlığına ve çevreye olan olumsuz etkilerini göz önüne almadıkları ve bağışıklık sorunu için gerekli olan ilaç münavebesini önemsemedikleri belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında ankette katılan bayilerin zirai ilaç bayileri hakkında olan yönetmenliğin hükümlerini çoğu zaman yerine getirmedikleri örneğin büro ve ilaçların aynı alanda bulunmaları, zirai ilaç bayi yerleşkelerinin konutlar ile bitişik veya altında olması gibi sağlık açısından çok ciddi sonuçlar doğuracak ihmallere de bulundukları saptanmıştır.

Teknik Elemanlar ile İlgili Sorunlar

Son yıllarda ziraat fakültelerinin çoğalması ve tarım politikalarında alınan yanlış kararlar sonucunda ziraat mühendislerinin mevzun olduktan sonra işsiz kalmalarına veya kendi uzmanlık alanları ile ilgili iş bulamalarına sebep olmuştur. Ki tarım ve orman bakanlığı bünyesinde çalışan ziraat mühendislerinin uzmanlık alanlarına göre değerlendirilmedikleri ve çiftçiye üretim sürecinde teknik bilgi açısından fayda sağlamadıkları sadece üreticiye DGD ve prim ödemelerinde yardımcı oldukları saptanmıştır. Ziraat mühendislerinin bir evrak memuru gibi çalıştırılması zamanla teknik bilgilerinin körelmesine ve bunun neticesinde üreticilerin ziraat mühendislerine olan güvenlerinin sarsılmasına sebep olmuştur.

Çözüm Önerileri

GAP bölgesinde (Adıyaman, Gaziantep ve Şanlıurfa illeri) antepfıstığı yetiştiriciliğin de bitki koruma uygulamalarına ait sorunların belirlenmesi için yapmış olduğumuz anket çalışmasında ankete katılan üreticiler, zirai ilaç bayileri ve teknik elemanların verdikleri cevaplar dayanarak tavsiye edilecek çözümler aşağıdaki gibi sıralanabilir.

1. Benzeri daha önceki çalışmalarda belirtildiği gibi GAP bölgesinde diğer yetiştirilen tarımsal ürünlerde olduğu gibi antepfıstığı bahçelerinde de gereksiz, zamansız ve aşırı zirai ilaç kullanımının önüne geçilmelidir. Doğal denge, çevre ve insan sağlığını tehdit eden bu hususun çözümü için il ve ilçe tarım müdürlüklerinin denetimi büyük oranda önem arz etmektedir. Üniversiteler ve diğer tarım kuruluşlarında

bu konuda çiftçileri bilinçlendirmek için çalışmalar yürüterek üzerlerine düşen görevleri yerine getirmelidir. Aynı zamanda ilaç bayileri ve teknik elemanların bu hususstaki ticari kaygılarını bir kenara bırakıp işe ahlaki bir tutumla yaklaşmalıdır.

2. Tarım ve Orman Bakanlığı, Üniversiteler, Enstitüler ve diğer tarımsal kuruluşların GAP bölgesinde antepfıstığı yetiştiriciliği konusunda bitki koruma uygulamaları ile ilgili sorunları çözümlemede birlikte ve programlı bir şekilde hareket etmelidirler.

3. GAP bölgesinde antepfıstığı yetiştiriciliğinde olsun, farklı tarım ürünleri yetiştiriciliğinde olsun bitki koruma uygulamaları ile ilgili sorunlarda alanda aktif bir biçimde üreticiye yardımcı olabilecek teknik eleman yetersizliğinin giderilmesi için en başta tarım politikalarında radikal birtakım değişikliklere ihtiyaç vardır. Bu değişikleri aşağıdaki şekilde örneklendirebiliriz;

a. Tarım il ve ilçe müdürlüklerine alınacak olan ziraat mühendislerin okudukları alanlara göre değerlendirilerek alınması,

b. Tarım il ve ilçe müdürlüklerine alınacak mühendisleri teknik anlamda geliştirmek için yerinde eğitim programları düzenlenilmesi.

6. KAYNAKLAR

Akbay, C., Yurdakul, O., 1992. Adana Seyhan Ovasında Tarımsal Savaş İlaçlarının Pazarlanması ve Tarım İlaçları Kullanımının Ekonomik Analizi. Ç.Ü.Z.F. Dergisi, 1993,8,(2):15-30

Akgüngör, S. and Kumruk, T., 1998. Issues releated to marketing and extension for sustainable agricultural production in Turkey. Turkish Journal of Agriculture and Forestry, 22, 395-398.

Akkaya, A., 1995. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Baklagil Yem Bitkilerinde Entomolojik Sorunlar ve Çözüm Önerileri. GAP Bölgesi Bitki Koruma Sorunları ve Çözüm Önerileri Sempozyumu. 27-29 Nisan 1995, Şanlıurfa, 304-316.

Aksoy A, Işık HB, Külekçi M, 2008. Outlook on Turkish Pistachio Sector. Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Dergisi 39 (1), 137-144.

Anonim, 2010. Bahçecilik, Antepfıstığı Yetiştiriciliği. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Mesleki ve Teknik Eğitim Materyali, Ankara.

Anonim. (2017). Tüik. Antep fıstığı 2016 verileri. İstatistiklerle Türkiye 2016 Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK), Ankara.

Anonim. (2018). Örtücü bitkilerin özellikleri http://www.tarimsalhaber.com/meyve bahcelerinde-ortucu-bitki-kullanimi-makale,131.html Erişim tarihi: 15.02.2018.

Antle, J. M. and Pingali, P. L., 1994. Pesticides, Productivity and Farmer Health: A Philippine Case Study. American Journal of Agricultural Economics, Vol: 76, 418-430.

Ayata, S., Çıkman, E., Satış, Ü., Aksu, A., Güneş. A., 2014. Şanlıurfa İlinde Pamuk Yetiştiriciliğinde Karşılaşılan Bitki Koruma Sorunları. Türkiye V. Bitki Koruma Kongresi, 3-5 Şubat 2014, Antalya.

Başbağ, M., Tükel, T., 1994. Tarımsal Ekosistemlerde Kullanılan Herbisitlerin Olumsuz Etkilerinin Canlı ve Çevre Açısından İrdelenmesi. Ç.Ü.Z.F. Dergisi, 1995,10,(3):33-42

Bayhan, E., Sağır, A., Uygur, F.N., Bayhan, S.Ö., Eren, S., Bayram, Y., 2015. GAP Bölgesi pamuk alanlarındaki bitki koruma sorunlarının belirlenmesi. Türk. entomol. bült., 2015, 5(3): 135-146 ISSN 2146-975X

Bayhan, E., Sağır, A., Uygur, F., N., Ölmez Bayhan, S., Eren, S., Bayram, Y., 2012. GAP Bölgesi Pamuk Alanlarındaki Bitki Koruma Sorunlarının Belirlenmesi. Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bitki Koruma Bölümü Diyarbakır, Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bitki Koruma Bölümü Adana, Diyarbakır Zirai Mücadele Araştırma İstasyonu Müdürlüğü-Diyarbakır.

Ceyhan, V., Bozoğlu, M. ve Cinemre, H. A., 2000 Bafra ve Çarşamba Ovalarında Kimyasal Madde Kullanım Düzeyi ve Çevresel Etkileri. IV. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 6-8 Eylül 2000, Tekirdağ.

Çelik, M.A., Karabulut, M., 2013. Yağış Koşullarının Antep Fıstığı (Pistacia vera L.) Biomas Aktivitesi ve Fenolojik Özelliklerine Etkisinin Uzaktan Algılama Verileri Kullanılarak İncelenmesi. Türk Coğrafya Dergisi http://www.tcd.org.tr Sayı 60: 37-48, İstanbul

Çıkman, E., Yarba, M.M, 2007. Harran Ovası'nda sebze yetiştiriciliğinde karşılaşılan bitki koruma sorunları. HR.Ü.Z.F. Dergisi, 2008, 12(1):7-12.

Demirkan, H., Uysal. F., 2011. Menemen (İzmir) Pamuk Üreticilerine Yönelik (Bitki Koruma Açısından) Bir Anket Çalışması. Ege Üniv. Ziraat Fak. Derg., 2011, 48 (3): 277- 282 ISSN 1018 – 8851

Emeli, M., 2006. Seyhan ve Yüreğir Havzasında Bitki Koruma Yöntemlerinin Uygulamadaki Sorunları Üzerine Bir Araştırma. Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana.

Erdoğan, C., Velioğlu, A.S. ve Gürkan, M.O. 2007. İnsektisitlerin Sürdürülebilir Kullanılan ve Direncin Yönetimi. Tarım İlaçları Kongre ve Sergisi. s:202-210, Ankara.

Ferguson L, Kader A, Thompson J, 1998. Harvesting Transporting, Processing and Grading. In: Economic Considerations in Pistachio Production. Adana Turkey.

Gair, R and Sly, J.M.A., 1974. Survey of Pesticide Usagein Crops Grown for Prosesing Pesticide Science, Number: 75-86, USA.

Georgiadou, M., Dimou, A. ve Yanniotis, S. (2012). Aflatoxin contamination in pistachio nuts: A farm to storage study, Food Control, 26, 580-586.

Gezginç Y, Duman A.D, 2004. Antepfıstığı İşleme Tekniği ve Muhafazasının Kalite Üzerine Etkisi. Gıda Dergisi, Yıl: 29 (5): 373-378.

Gökçe, O., 1998. Ege Bölgesinde Tarımsal İlaçların Çevreye Etkileri, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Tarım ve Köy. Sayı: 123, 49-52, Ankara.

Kambak, A. 1990. Aydın İlinde Bazı Zirai İlaç Bayileri ve Çiftçilerin Zirai Mücadele Uygulamalarının Durumu Hakkında Araştırmalar. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Bitki Koruma Anabilim Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir.

Kan, M., 2002.Antalya İli Kumluca İlçesi Örtüaltı Sebze Yetiştiriciliğinde Tarım İlacı Kullanımında Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, 189s., Ankara.

Kansu, İ. A., 1982. Hastalık, Zararlılarla Savaş Yoluyla Bitkisel Üretimin Artırılması Olanakları, Bitki Korum Bülteni, Cilt: 22, 198-209.

Karabat, S., 2007. Manisa Bağ Alanlarında Kullanılan Tarımsal İlaçların Gıda Güvenliğine Etkisinin Koşullu Değerlerme Yöntemiyle Analizi ve Üretici Duyarlılığının Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir.

Karataş, E., Alaoğlu, Ö., 2009. Manisa İlinde Bitki Koruma Yöntemlerinin Uygulamadaki Sorunları Üzerine Bir Araştırrma. Türkiye III. Bitki Koruma Kongresi, 15-18 Temmuz 2009, Van.

Karataş, E., Alaoğlu, Ö., 2011. Manisa İlinde Üreticilerin Bitki Koruma Uygulamaları. Ege Üniv. Ziraat Fak. Derg., 2011, 48 (3): 183-189 ISSN 1018 – 8851.

Kaşka N, 1995 Pistachio Nut Growing in Turkey. Acta Hort., 419, 161-164.

Kavak, Y.1998. Tokat İli Kazova Yöresi Meyvecilik İşletmelerinde Tarımsal İlaç Kullanımının Ekonomik Analizi. Gazi Osman Paşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Tokat.

Kavak, Y.1998. Tokat İli Kazova Yöresi Meyvecilik İşletmelerinde Tarımsal İlaç Kullanımının Ekonomik Analizi. Gazi Osman Paşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Tokat.

Köylüoğlu, S.D. ve Özsabuncuoğlu, İ.H., 1983. Güneydoğu Anadolu'da tarımsal mücadele ilaçlarının kullanılmaları ile ilgili bazı gözlemler.

Oğuz, C., Direk, M. ve Yiğit, F., 2000 Konya İlinde Elma Üreticilerinin Tarım İlacı Kullanımı ve Çevresel Etkilerinin Değerlendirilmesi. IV. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 6-8 Eylül 2000, Tekirdağ.

Oruç, E., 2001. Tokat İlinde Bitkisel Üretimde Tar□msal Mücadele Uygulamaları ve Çiftçilerin İlaç Kullanılan Konusundaki Bilgi Düzeyleri ile Bilgi Kaynakları Üzerine Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tar□m Ekonomisi Anabilim Dalı. Ankara

Özbek S. 1978. Özel Meyvecilik. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, Adana, Yayın No:128, 486 s.

Özcan, S., Usanmaz, H., Karadaş S., Şahan, Y. B., 2014. Gaziantep Üreticilerinin Bitki Koruma Etmenleriyle Mücadelede Mevcut Durumu. Türkiye V. Bitki Koruma Kongresi, 3-5 Şubat 2014, Antalya.

Razavi S, 2010. Pistachio production: Iran vs the World. In: Zakynthinos G. (ed.). XIV GREMPA Meeting on Pistachios and Almonds. Zaragoza: CIHEAM / FAO / AUA / TEI Kalamatas / NAGREF, 2010. p. 275-279. (Options Méditerranéennes: Série A. Séminaires Méditerranéens; n. 94).

Sevgican, A.A. Özgümüş, A. ve Alan, R., 1990. Türkiye'de Sebze Yeyiştiriciliğinin Gelişimi, Sorunları ve Çözüm Önerileri. Türk. Zir. Müh. 3. Teknik Kong. 8-12 Ocak 1990, 451-460, Ankara

Tanrıvermiş, H. 2000. Orta Sakarya Havzasında Domates Üretiminde Tarımsal İlaç Kullanımının Analizi. Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü, Yayın No:42, Ankara.

Tekin H. (2001). Antepfıstığı Yetiştiriciliği. Antepfıstığı Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Yayın No:13

Tezcan, H. 1996. Türkiye'nin Bazı İllerindeki Zirai Mücadele İlaç Bayilerinin Mevcut Durumu ve Düşündürdükleri. Tarım ve Çevre İlişkileri Sempozyumu, (13-15 Mayıs, Mersin) "Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımı" Bildiriler Kitabı, s: 795- 800.

Tezcan, H., 1996. Türkiye'nin Bazı İllerindeki Zirai Mücadele İlaç Bayilerinin Mevcut Durumu ve Düşündürdükleri. Tarım Ve Çevre İlişkileri Sempozyumu "Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımı" Bildiriler Kitabı, S:795-800.

Tezcan, H., Özahıskalı, H., Toktay, S., Günaltay, S., Kılınç, İ., Akbaş, L. ve Yıldırım, İ., 2009. Tarım İlaçları Bayilerinin Eğitim ve Öğreniminde. Değişmeler. http://www.zmo.org.tr/resimler/ekler/9ed18a301c9f3d1_ek.pdf

Tilkat E, 2006. Erkek Antepfıstığı(*Pistacia vera* L.cv.“Atlı’’)Ağaçlarının Mikro çoğaltılması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, s.142, Diyarbakır.

Tilkat E, Onay A, Özen HÇ, 2008. Erkek Antepfıstığı Ağaçlarının (*Pistacia vera* L.) İn vitro Mikroçoğaltması. Fırat Üniv. Fen ve Müh. Bil. Dergisi, 20 (1): 15-22.

Tunalıoğlu R, Taşkaya B, 2003. Antep Fıstığı. TEAE BAKIŞ, Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü Dergisi, Sayı 2, Nüsha 5, Ankara

Tücer, A., Polat, İ., Küçüker, M. ve Özercan, A., 2004. Manisa Saruhanlı Bağlarında Tarımsal İlaç Uygulamalarındaki Sorunların Tespiti. Anadolu, Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Dergisi, 14 (1), 128-141.

Uygur, F. N., Güler, B. H., Uygun, N., Çınar, A., Koch, W.,1995. Sulamanın Agroekosistemdeki Bitki Koruma Problemlerine Etkilerinin Araştırılması. GAP Bölgesi Bitki Koruma Sorunları ve Çözüm Önerileri Sempozyumu. 27-29 Nisan 1995, Şanlıurfa, 39-52

Üremiş, I., S. Karaat, O. Gönen, E. Canihos, H. Kütük, U. Emekçi, V. Çetin, M. Aytas ve I. Kadıoğlu, 1996. Çukurova Bölgesinde zirai mücadele ilaç kullanımının değerlendirilmesi. II. Ulusal Zirai Müc. İlaç. Sem. (18-20 Kasım 1996) Ankara.

Yavuz GG, 2011. Sert Kabuklu Meyveler/ Antep Fıstığı. TEPGE BAKIŞ, Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü, Aralık 2011 / ISSN: 1303–8346 / Nüsha: 5, Ankara.

Yetkin, C., Arslan, Z.F., Bilgili, A., Şanlıurfa İlinde Bitki Koruma Ürünlerinin Kullanım Durumunun ve Sorunlarının Belirlenmesi.

Yıldız, M., Gürkan, M. O., Turgut, C., Kaya, Ü., Ünal, G., 2005. Tarımsal Savaşımda Kullanılan Pestisitlerin Yol AçtığıbÇevre Sorunları, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Ziraat Mühendisliği VI. Teknik Kongresi, 2. Cilt, 649 – 666.

Yılmaz, M.A., Çınar A., Çınar Ö., Uygun N., Sekeroğlu E., Kornosor S., Biçici M., Özgür A.F., Koç N.K., Uygur F.N., Baloğlu S., Karaca D. 1991. GAP Bölgesinde Pilot Bitki Korum Kliniklerinin Kurulması Ç.Ü. Ziraat Fak. Proje Bileseni No:5.4.1., Adana**,** 93s.

Yılmaz, M.A., Çınar A., Çınar Ö., Uygun N., Sekeroğlu E., Kornosor S., Biçici M., Özgür A.F., Koç N.K., Uygur F.N., Baloğlu S., Karaca D. 1995. GAP Bölgesinde Pilot Bitki Koruma Kliniklerinin Kurulması, GAP Bölgesi Bitki Koruma Sorunları ve Çözüm Önerileri Sempozyumu, 27-29 Nisan 1995, Sanlıurfa.

Yücel, A., Çıkman E., Yücel M. 1995. Güneydoğu Anadolu Bölgesi (GAP) Uygulamaya Konulmadan Önce Harran Ovasında Çiftçinin Tarımsal Mücadeleye Bakısı. GAP Bölgesi Bitki Koruma Sorunları ve Çözüm Önerileri Sempozyumu, 27-29 Nisan 1995, Sanlıurfa, s: 53-65.

Zeren, O., Kumbur, H. ve Taşdemir, H.1996. İçel İlinde Tarımsal İlaç Pazarlama Kullanım Tekniği ve Etkinliği Üzerinde Araştırmalar. Tarım-Çevre İlişkileri Sempozyumu Doğal Kaynakların Sürdürülebilir Kullanımı, s.259-269, Mersin.

Zohary M, 1952. A monografphical study of the genus Pistacia. Palestanian Journal of Botany (Jerusalem) 5. 187- 228.

EKLER

Ek-1. Çiftçi Görüşme Formu

Adı, soyadı: ___ / ___ / 2018

İli/İlçesi/Köyü:

İletiiim adresi (Telefon) :

1) Yaşınız nedir?

Cevap…….

2) Öğrenim durumunuz nedir?

a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise

d) Üniversite e) Lisansüstü (Yüksek Lisans, Doktora)

3) Ne kadar alanda üretim yapıyorsunuz?

a) 0-100 da b) 100-250 da c) 250-500 da

d) 500-1000da e)1000 da'dan fazla

4) Genellikle tarımsal danışmanlığınızı kim yapar?

a) Ziraat Mühendisi b) Tekniker c) İlaç bayi

d) Kendim e) Diğer

5) Aşağıdaki hangi tarımsal kuruluşlarla işbirliği yaparsınız?

a) Ziraat Fakültesi b)Tarım İl Md. c)TarIm İlçe Md.

d) Araştırma kuruluşları e) Diğer

6) Bu tarımsal kuruluşlarla ne kadar sıklıkla işbirliği yaparsınız?

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bazen

d) Nadiren e) Hiç

7) Tarımsal kuruluşlardan en çok nasıl yararlanıyorsunuz?

a) Araziye çağırarak veya örnek götürüp danışaarak

b) Yeni ilaçlar hakkında bilgi alarak

c) Yeni hastalık ve zararlı hakkında bilgi alarak

d) İlaç hazırlanması ve uygulama hakkında bilgi alarak

e) Diğer (Dosya işlemleri)

8) Tarım Teşkilatlarının size yeterince yardımcı olduğunu düşünüyor musunuz?

a) Evet b) Hayır

9) Tarımsal faaliyet toplantılarına ne sıklıkla katıldınız?

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bazen d) Nadiren e) Hiç

10) Eğer bu toplantılara katıldıysanız en çok hangisine katıldınız?

a) Tarla Günü b) Konferans c) Seminer d) Tanıtım e) Diğer

11) Piyasaya yeni sürülen ilaçlar hakkındaki bilgileri nasıl edinirsiniz?

a) Firma Elemanları b)Tarım Teşkilatı c)ilaç Bayi

d) internet e) Diğer

12) İlaç seçiminde tavsiye aldığınız kesimler hangileridir?

a) Tarım Teşkilatı b) ilaç Bayileri c) Komşu üreticiler

d) Tecrübe ve Alışkanlıklarım e) Diğer

13) İlaç satın alırken dikkat ettiğiniz hususlar nelerdir?

a) Ucuz, etkili, denenmiş olmasına

b) Etkili olmasına, çevre ve insan sağlığınana zararlılık düzeyine

c) Yeni ürün olması ve daha önce kullanmış olmamasına

d) Çok etkili olmasına

e) Diğer

14) Kullandığınız kimyasal ilaçlarda etiket üzerinde dikkat ettiğiniz noktalar nelerdir?

a) Kullanım dozu ve şekli

b) Son kullanma tarihi

c) Diğer ilaçlarla karışabilirliği

d) Etiket üzerine dikkat etmiyorum

e) Diğer

15) Tarım ilaçlarında doz ayarlamasını neye göre yaparsınız?

a) Etikete göre

b) Teknik teşkilatların önerisine göre

c) İlaç Bayilerinin önerisine göre

d) Tecrübeye ve diğer üreticilere göre

e) Hepsi

16) Tarlada gördüğünüz hastalık, zararlı ve yabancı otları tanıyor musunuz?

a) Evet b) Bazen c) Hayır

17) Bir zararlıyı görür görmez ilaçlama yapar mısınız?

a) Evet b) Hayır

18) En çok kullandığınız Tarım ilacı hangisidir?

a) Böcek ilacı b) Hastalık ilacı c) Yabancı ot ilacı

d) Örümcek (Akar) ilacı e) Diğer

19) En son hasat ettiğiniz ürüne kaç kimyasal ilaçlama uyguladınız?

a) Bir defa b) İki defa c) Üç defa d)Dört defa e) Diğer

20) İlaçlama yaparken oluşabilecek bir soruna karşı ne şekilde önlem alıyorsunuz?

a) ……..…….

b) ……..…….

c) ……..…….

d) ……..…….

e) ……..…….

21)İlaçlama alet ve ekipmanların temizliğini yılda kaç defa yaparsınız?

a) Yılda 1 kez b) Yılda 2 kez c) Yılda 3 kez

d) Yılda 4 ve üzeri e) Hiç yapmıyorum

22) İlaçlama ve gübreleme ambalajlarını kullandıktan sonra ne yapıyorsunuz?

a) Boş ambalajları toplayıp imha ediyorum

b) Boş ilaç kutularını başka amaç için kullanıyorum

c) Boş ambalajları toplayıp dereye atıyorum

d) Boş ambalajları toplayıp toprağa gömüyorum

e) Diğer

23) Biyolojik Mücadele terimini daha önce hiç duydunuz mu?

a) Evet b) Hayır

24) Entegre Mücadele hakkında bilginiz var mı?

a) Evet b) Hayır

25) Size göre yetiştirdiğiniz antepfıstığında karşılaştığınız en önemli sorunlar nelerdir?

a) ……..…….

b) ……..…….

c) ……..…….

d) ……..….

e) ……..….

26) Tarımsal ilaçları reçete ile mi satın alıyorsunuz?

a) Evet b) Hayır

Ek-2. İlaç Bayi Görüşme Formu

Adı, soyadı: ___ / ___ / 2018

İli/ilçesi:

İletişim adresi (Telefon) :

1) Yaşınız ve cinsiyetiniz nedir?

Yaş:…… Cinsiyet:……..

2) Öğrenim durumunuz nedir?

a) ilkokul b)Ortaokul c) Lise

d) Üniversite e) Lisansüstü (Yüksek Lisans, Doktora)

3) Üniversite mezunu iseniz bölümünüz nedir?

a) Bitki koruma b) Bahçe Bitkileri c) Tarla Bitkileri

d) Zootekni e) Diğer

4) Ziraat alanından başka bir faaliyetiniz var mı?

a) Danışmanlık b) Tohum, Gübre, Tarım araç- gereç, satışı

c) Çiftçilik d) Ürün alım satımı e) Diğer

5) Ne zamandan beri zirai ilaç bayi ruhsatına sahipsiniz?

a) 1 - 5 yıl arası b) 5 - 10 yıl arası c) 10 - 15 yıl arası

d) 15 - 20 yıl arası e)20 -25 yıl arası

6) Tarımsal kuruluşlardan en çok hangisiyle işbirliğiniz bulunmaktadır?

a) Ziraat Fakültesi b)Tarım il Md. c)Tarım ilçe Md.

d)Araştırma kuruluıları e) Diğer

7) Aşağıdaki toplantılardan en çok hangisine katılırsınız?

a) Tarla Günü b)Konferans c) Seminer

d) Tanıtım e) Hepsi

8) Üreticilerin ilaç alma konusundaki en çok rastladığınız davranışları nedir?

a) Teknik mühendisin yazdığı reçete ile gelir

b) Komşunun önerdiği ilaç ismiyle gelir

c) Bize danışırr

d) Geçen yılda kullandığı ilaç ismiyle gelir

e) Diğer

9)Herhangi bir zararlı sorunu ile karşılaşmamak düşüncesiyle, bitkileri kontrol etmeksizinndüzenli aralıklarla ilaçlar mısınız?

a) Evet b) Bazen c) Hayır

10)Bir zararlıyı veya hastalığı görür görmez ilaç atar mısınız?

a) Evet b) Bazen c) Hayır

11) Zirai mücadele ilaçları önerirken en çok neleri göz önüne alırsınız?

a) Spesifik olması

b) insan ve çevre sağlığına zararlı olmaması

c) Ucuz olması

d) Çok etkili olması

e)Diğer

12) Tavsiye ettiğiniz ilacın uygulama dozunu nasıl önerirsiniz?

a) Etiket dozuna göre öneririm

b) Tecrübeme göre öneririm

c) Etiket dozundan daha fazla öneririm

d) Etiket dozundan daha az öneririm

e) Diğer

13) Çiftçiler önerdiğiniz dozu dikkate alıyor mu?

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bazen d) Nadir olarak e) Hayır

14) Çiftçiler ilaçları alırken çevreye olan duyarlılıklarını belirtiyorlar mı?

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bazen d) Nadir olarak e) Hayır

15) Bir üründe birden fazla zararlı olduğunda nasıl bir yol izlersiniz?

a) En önemli zararlıya karşı ilaç öneririm

b) Birden fazla zararlı için bir ilaç öneririm

c) Her bir zararlı için ayrı ayrı ilaç öneririm

d) Birden fazla zararlıya karşı önerilen ilaçları birlikte uygulamasını öneririm

e) Diğer

16) Zirai Mücadele ile ilgili sorunları çözmede üreticilere nasıl yardımcı olursunuz?

a) Kendim çabamla çözerim

b) İlaç firma elemanlarına sorarım

c) Teknik Teşkilata sorarım

d) Zirai Mücadele Ents. Elemanlarına sorarım

e) Diğer

17) Geçen yıl antepfıstığında en çok hangi ilacı sattınız?

a) İnsektisit b) Herbisit c) Fungisit d) Nematisit e) Diğer

18) Faaliyet gösterdiğiniz bölgede geçen yıl antepfıstığında hangi hastalık, zararlı ve yabancıotlar sorun oluşturdu?

a) ……

b) ……

c) ……

d) ……

e) ……

19) İlaç bayinin bürosu ve deposu aynı yerde mi?

a) Aynı yerde b)Farklı yerde

20) İlaç bayinin bürosu ve deposu aynı yerde ise araları herhangi bir yapı

malzemesi ile ayrılmış mı?

a) Evet b) Hayır

Ek-3

Teknik Eleman Görüşme Formu

Adı, soyadı: ___ / ___ / 2018

İli/ilçesi:

İletişim adresi (Telefon) :

1) Yaşınız ve cinsiyetiniz nedir?

Cevap:……

2) Hangi bölümden mezun oldunuz?

Cevap:……

3)Yüksek lisans veya doktora yapıyor musunuz / yaptınız mı?

a) Evet b) Hayır

4) Şimdiye kadar en çok hangi Tarımsal faaliyet toplantılarına katıldınız?

a)Tarla Günü b)Konferans c)Seminer d)Tanıtım e)Hepsi

5) Bu toplantılara ne kadar sıklıkla katıldınız?

a) 1-6 Ay içinde b) 6 ay- 1 yıl içinde c) 1-2 Yıl içinde

d) 2-5 Yıl içinde e) Diğer

6) Piyasaya yeni sürülen ilaçlar hakkında bilgiyi nasıl edinirsiniz?

a) Firma Elemanları b) Seminer c) ilaç Bayi d) internet e) Diğer

7) Arazide karşılaştığınız herhangi bir sorunu çözmeye çalışırken üreticilerin tecrübelerini önemsiyor musunuz?

a) Evet b) Hayır c) Diğer

8) Arazide karşılaştığınız herhangi bir sorunu çözmeye çalışırken üreticiler önerilerinizi dinliyor mu?

a) Evet b) Hayır c)Diğer

9) Üreticilerin sahip olduğu yanlış tecrübelerden kurtulmasını nasıl sağlarsınız?

a) Sahip olduğu tecrübelerin yanlış olduğunu anlatırım

b) Konu hakkındaki doğru bilgiyi ona direkt anlatırım

c) Onun tecrübelerinden yararlanarak doğru bilgileri kazanmasını sağlarım

d) Üreticiler hiçbir zaman tecrübelerinden kurtulamazlar

e) Diğer

10) Üreticilere arazide bulunan hastalık, zararlı ve yabancı otun neden oldukları sorunlar hakkında teknik destek verirken sizce yöntem nasıl olmalıdır?

a) Üreticilere sorun hakkında detaylı bilgi sunmak

b) Üreticilere sorun hakkında kavrayabilecekleri kadar bilgi vermek

c) Üreticilerle birlikte sorunu anlayamaya ve çözmeye çalışmak

d) Sorunu çözdükten sonra sonucunu üretici ile paylaşmak

e) Diğer

11) Bitkileri kontrol etmeden üreticilere ilaçlama önerir misiniz?

a) Evet b) Bazen c) Hayır

12) Herhangi bir zararlı sorunu ile karşılaşmamak düşüncesiyle, bitkileri kontrol etmeksizin düzenli aralıklarla ilaçlamayı önerir misiniz?

a) Evet b) Bazen c) Hayır

13) Zirai mücadele ilaçlarının doz ayarlamalarında, etiket üzerinde belirtilen dozu mu tavsiye ediyorsunuz, yoksa farklı bir doz mu öneriyorsunuz?

a) Etiketindeki dozu öneriyorum

b) Tecrübeme dayanarak doz öneriyorum

c) Doz önerisinde bulunmuyorum

14) Çiftçiler önerdiğiniz dozu dikkate alıyor mu?

a) Her zaman b) Çoğu zaman c) Bazen d) Nadir olarak e) Hayır

15) Budama yapmadan ve bir ağaçtan diğer bir ağaca geçmeden önce, budama aletlerinin temizliğinin (sterilize edilmesi) nasıl yapılmasını tercih edersiniz?

a) Budama aletlerini çamaşır suyu ile temizlerim

b) Budama aletlerini su ile temizlerim

c) Budama aletlerini ispirtoya batırarak temizlerim

d) Dikkat etmem

16) Entegre Mücadeleye yönelik uygulanan bir projede yer aldınız mı?

Entegre Mücadele uygulanan ürün: ……..……

a) Evet b) Hayır

17) Geçen yıl antepfıstığında size göre en çok hangi ilaç kullanıldı?

a) İnsektisit b) Herbisit c) Fungisit d) Nematisit e) DiĞer

18) Faaliyet gösterdiğiniz bölgede geçen yıl antepfıstığında hangi hastalık, zararlı ve yabancıotlar sorun oluşturdu?

a) ……

b) ……

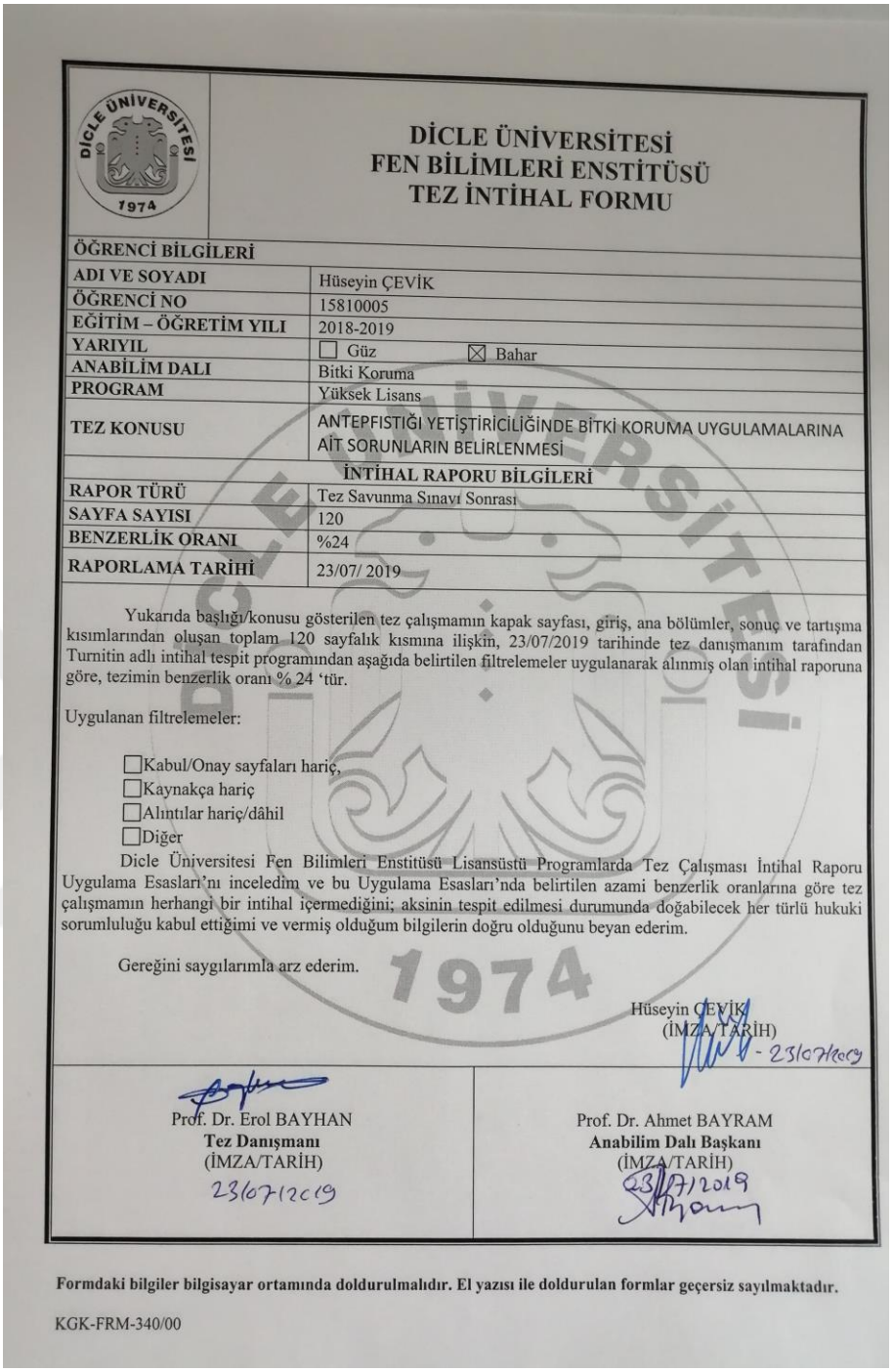
c) ……

d) ……

e) ……

ÖZGEÇMİŞ

Şanlıurfa'nın Siverek ilçesinde 15.02.1989 tarihinde doğdum. İlkokulu Şanlıurfa Yenice İlköğretim Okulunda tamamladım. Şanlıurfa Atatürk (Yabancı Dil Ağırlıklı) Lisesi'nden 2008 yılında mezun oldum. 2015 yılında Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bitki Koruma Bölümünden mezun oldum. 2015-2016 yıllarında Agrova Zirai İlaç ve Tohum Bayisinde çalıştım. 2015 yılında Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bitki Koruma Bölümünde Yüksek Lisansa başladım. 2016 yılında Erasmus programı kapsamında güz döneminde Polytechnic Institute of Coimbra da (Portekiz) eğitim gördüm. 2016 yılında Yenibahar Genel Tarım Ürn. Ltd. Şti.'de işe başladım ve halen devam etmekteyim.

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEZ İNTİHAL FORMU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
ADI VE SOYADI	Hüseyin ÇEVİK
ÖĞRENCİ NO	15810005
EĞİTİM – ÖĞRETİM YILI	2018-2019
YARIYIL	☐ Güz ☒ Bahar
ANABİLİM DALI	Bitki Koruma
PROGRAM	Yüksek Lisans
TEZ KONUSU	ANTEPFISTIĞI YETİŞTİRİCİLİĞİNDE BİTKİ KORUMA UYGULAMALARINA AİT SORUNLARIN BELİRLENMESİ
İNTİHAL RAPORU BİLGİLERİ	
RAPOR TÜRÜ	Tez Savunma Sınavı Sonrası
SAYFA SAYISI	120
BENZERLİK ORANI	%24
RAPORLAMA TARİHİ	23/07/ 2019

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın kapak sayfası, giriş, ana bölümler, sonuç ve tartışma kısımlarından oluşan toplam 120 sayfalık kısmına ilişkin, 23/07/2019 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan intihal raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 24 'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

☐ Kabul/Onay sayfaları hariç,
☐ Kaynakça hariç
☐ Alıntılar hariç/dâhil
☐ Diğer

Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Lisansüstü Programlarda Tez Çalışması İntihal Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Hüseyin ÇEVİK
(İMZA/TARİH)
- 23/07/2019

Prof. Dr. Erol BAYHAN
Tez Danışmanı
(İMZA/TARİH)
23/07/2019

Prof. Dr. Ahmet BAYRAM
Anabilim Dalı Başkanı
(İMZA/TARİH)
23/7/2019

Formdaki bilgiler bilgisayar ortamında doldurulmalıdır. El yazısı ile doldurulan formlar geçersiz sayılmaktadır.

KGK-FRM-340/00